

RAPORT OPRACOWANY W RAMACH PROJEKTU ROZBUDOWA BIBLIOTEKI WYDZIAŁU INFORMACJI O
KRAJACH POCHODZENIA WSPÓLFINANSOWANEGO PRZEZ EUROPEJSKI FUNDUSZ NA RZECZ UCHODźCÓW

GRUDZIEŃ 2010 (ODDANY DO DRUKU W KWIETNIU 2011)

RELIGIE W AZJI POŁUDNIOWEJ

Sylwia Gil

WYDZIAŁ INFORMACJI
O
KRAJACH POCHODZENIA
UdSC

EUROPEJSKI FUNDUSZ
NA RZECZ
UCHODźCÓW

RELIGIE W AZJI POŁUDNIOWEJ

Sylwia Gil

GRUDZIEŃ 2010
(ODDANY DO DRUKU W KWIETNIU 2011)

Zastrzeżenie

Niniejszy raport tematyczny jest dokumentem jawnym, a opracowany został w ramach projektu „Rozbudowa Biblioteki Wydziału Informacji o Krajach Pochodzenia”, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu na rzecz Uchodźców.

W ramach wspomnianego projektu, WIKP UdSC zamawia u ekspertów zewnętrznych opracowania, które stanowią pogłębioną analizę wybranych problemów/zagadnień, pojawiających się w procedurach uchodźczych/azytowych. Informacje znajdujące się w ww. raportach tematycznych pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł, takich jak: opracowania organizacji międzynarodowych, rządowych i pozarządowych, artykuły prasowe i/lub materiały internetowe. Czasem oparte są także na własnych spostrzeżeniach, doświadczeniach i badaniach terenowych ich autorów.

Wszystkie informacje zawarte w niniejszym raporcie zostały zebrane i opracowane z największą starannością. Jednakże nie można wykluczyć, że niektóre dane, a nawet ogólny obraz prezentowanej w nim sytuacji, są nieaktualne, niekompletne lub nieścisłe. Dlatego też nie może on być traktowany, jako jedyny i niepodważalny punkt odniesienia, na podstawie którego podejmowane są decyzje, co do nadania bądź odmowy nadania statusu uchodźcy lub innych form ochrony międzynarodowej.

Niniejszy raport nie jest także i nie powinien być uważany za jakąkolwiek deklarację polityczną jego autorów czy polskich władz.

SPIS TREŚCI

DEMOGRAFIA RELIGIJNA W AZJI POŁUDNIOWEJ.....	6
DEMOGRAFIA RELIGIJNA ORAZ GŁÓWNE MIEJSCA KULTU W WYBRANYCH KRAJACH.....	7
BANGLADESZ	7
BHUTAN.....	7
INDIE.....	8
MALEDIWY.....	8
NEPAL.....	8
PAKISTAN.....	9
SRI LANKA.....	9
ISLAM.....	10
INFORMACJE OGÓLNE.....	10
SUFIZM.....	11
RUCHY REFORMATORSKIE I FUNDAMENTALISTYCZNE.....	11
ORGANIZACJA SPOŁECZNA (MAŁŻEŃSTWO, RODZINA I SPOŁECZEŃSTWO).....	13
ROLA ISLAMU W POSZCZEGÓLNYCH KRAJACH – ORGANIZACJE POLITYCZNE.....	15
BANGLADESZ.....	15
BHUTAN.....	18
INDIE.....	18
MALEDIWY.....	21
NEPAL.....	21
PAKISTAN.....	23
SRI LANKA.....	30
AHMADIYYA.....	33
INFORMACJE PODSTAWOWE.....	33
WYZNAWCY.....	34
GŁÓWNE ZASADY WIARY, ŚWIĘTA I RYTUAŁY.....	34
ORGANIZACJA SPOŁECZNA.....	36
SYTUACJA WYZNAWCÓW AHMADIYYI W POSZCZEGÓLNYCH KRAJACH – ORGANIZACJE POLITYCZNE.....	37
AFGANISTAN.....	37
BANGLADESZ.....	37
BHUTAN.....	38
INDIE.....	39
NEPAL.....	39
PAKISTAN.....	40
SRI LANKA.....	42

HINDUIZM	43
INFORMACJE PODSTAWOWE	43
GŁÓWNE ZASADY WIARY, ŚWIĘTA I RYTUAŁY	44
ORGANIZACJA SPOŁECZNA	47
ROLA HINDUIZMU W POSZCZEGÓLNYCH KRAJACH – ORGANIZACJE POLITYCZNE	47
BANGLADESZ	47
BHUTAN.....	48
INDIE.....	49
NEPAL.....	52
PAKISTAN	53
SRI LANKA.....	54
SIKHIZM	56
INFORMACJE PODSTAWOWE	56
GŁÓWNE ZASADY WIARY, ŚWIĘTA I RYTUAŁY	56
ORGANIZACJA SPOŁECZNA	59
SIKHOWIE W INDIACH I PAKISTANIE	60
BUDDYZM	64
INFORMACJE PODSTAWOWE	64
GŁÓWNE ZASADY WIARY, ŚWIĘTA I RYTUAŁY	65
ORGANIZACJA SPOŁECZNA (MAŁŻEŃSTWO, RODZINA, ROLA KLASZTORÓW)	66
ROLA BUDDYZMU W POSZCZEGÓLNYCH KRAJACH	67
BANGLADESZ	67
BHUTAN.....	68
INDIE.....	70
NEPAL.....	71
PAKISTAN	72
SRI LANKA.....	72
CHRZEŚCIJAŃSTWO	75
SPECYFIKA RUCHÓW CHRZEŚCIAJŃSKICH W AZJI POŁUDNIOWEJ	75
ROLA CHRZEŚCIJAŃSTWA W POSZCZEGÓLNYCH KRAJACH	76
BANGLADESZ	76
BHUTAN.....	78
INDIE.....	79
NEPAL.....	83
PAKISTAN	85
SRI LANKA.....	88

INNE RUCHY RELIGIJNE	91
BAHAIZM	91
ZOROASTRIANIZM	92
DŻAJNIZM	95

DEMOGRAFIA RELIGIJNA AZJI POŁUDNIOWEJ

Azja Południowa jest bardzo zróżnicowana pod względem religijnym. Zamieszkują ją wyznawcy wszystkich wielkich religii świata, zarówno uniwersalistycznych takich jak islam, chrześcijaństwo i buddyzm, jak i etnocentrycznego hinduizmu. Pierwsze zabytki cywilizacji w dolinie Indusu pochodzą z miast obecnie znajdujących się na terytorium Pakistanu – Harappy i Mohendzodaro (2800-1500 p.n.e.). Niektórzy naukowcy uważają kulturę zwaną harappańską za źródło cywilizacji indyjskiej i religii hinduistycznej – świadczyć mają o tym kult bogini, czy też wizerunek medytującego ascety na odnalezionych tam pieczęciach, uważany za prototyp boga Śiwy. Ok. 1200 r. p.n.e. na tereny Azji Południowej przybyli Ariowie, przynosząc ze sobą kulturę, hierarchiczny ustrój społeczny oraz religię wedyjską, które są podstawą współczesnej cywilizacji indyjskiej oraz hinduizmu. Ten ostatni jest obecnie dominującą religią w Indiach i Nepalu. Na gruncie hinduizmu wyrósł buddyzm i rozwijał się do XIII w., po czym wskutek podbojów muzułmańskich i utraty patronatu monarchów, został wyparty przez islam. Chociaż buddyzm zniknął z Indii, najstarsza szkoła buddyzmu (therawada) pozostała dominującą religią na Sri Lance, kształtując tamtejszą kulturę. Jego wpływy utrwaliły się także w Azji Południowo-Wschodniej oraz Wschodniej. Na Północy, buddyzm mahajany (drugi, obok therawady, główny kierunek w buddyzmie) jest religią wyznawaną przez większość populacji w Bhutanie. Islam pojawił się na Półwyspie Indyjskim już w VII-VIII w. za sprawą kupców arabskich, zaś od XIII w. wskutek podbojów. Pod władzę dynastii muzułmańskich dostały się tereny obecnego Pakistanu i Północnych Indii, gdzie powstał Sułtanat Delhijski, stopniowo przesuwał swoje wpływy na południe kraju. Islam zyskiwał wyznawców głównie w sposób pokojowy. Duże zasługi w tym względzie odnieśli muzułmańscy sufi (mędracy), którzy zyskiwali popularność dzięki swej dyscyplinie i wiedzy. Chrześcijaństwo pojawiło się w Indiach już w I w.; najstarszym kościołem w Indiach jest kościół Malabarski. Kolejne wpływy chrześcijaństwa zarówno katolicyzmu, jak i protestantyzmu zaznaczyły się wraz z epoką kolonializmu od XVI w. Niemniej jednak, we wszystkich krajach Azji Południowej jest ono religią mniejszości. Religia w Azji Południowej jest sprawą bardzo istotną, gdyż określa tożsamość danej osoby, często także jej status społeczny, dlatego prozelityzm jest bardzo niechętnie widziany i może stanowić poważne źródło konfliktu. Religie większości w danych krajach najczęściej mają specjalny status i podlegają szczególnej ochronie państwa, a niejednokrotnie są głównym ogniwem ideologii nacjonalistycznych.

DEMOGRAFIA RELIGIJNA ORAZ GŁÓWNE MIEJSCA KULTU W WYBRANYCH KRAJACH

BANGLADESZ

Demografia religijna: muzułmanie 83%, hinduiści 16%, buddyści 0,6%, chrześcijanie 0,4 (cenzus 1997). Islam w Bangladeszu jest religią państwową, jednak konstytucja gwarantuje prawo praktykowania innych religii – „zgodnie z prawem, porządkiem publicznym i moralnością”. Sprawami religijnymi zajmuje się Ministerstwo ds. Religijnych, w tym pomocą finansową dla religijnych instytucji, utrzymaniem meczetów i domów modlitwy, organizacją pielgrzymki (*hadżdż*) do Mekki, religijnymi wydawnictwami, utrzymaniem meczetu narodowego (Baitul Mukarram) oraz kształceniem imamów.

Główne miejsca kultu: Meczet Baitul Mukarram w Dhace, mogący pomieścić 30 tys. wiernych, XVI-wieczny meczet Bagha w Rajshahi, meczet Baitul Falah w Chittagongu, Narodowa Świątynia Hinduistyczna Dhakeshwari.

BHUTAN

Demografia religijna: Buddyści stanowią około 75 %, pozostała ludność to wyznawcy hinduizmu (głównie pochodzenia nepalskiego). 1 % stanowią wyznawcy innych religii. Religią państwową Bhutanu jest buddyzm tybetański. Główne szkoły buddyjskie to drugpa kagyū oraz ningmapa. Konstytucja Bhutanu reguluje stosunek państwa i religii. Buddyzm jest uprzywilejowany, ponieważ jest „duchowym dziedzictwem narodowym”. Protektorem wszystkich religii jest król Bhutanu. Religia w Bhutanie powinna funkcjonować z dala od polityki, jednakże w parlamencie Bhutanu zasiadają mnisi. Partie polityczne i ich kandydaci nie mogą wykorzystywać religii do osiągnięcia swoich celów. Jeżeli leży to w interesie bezpieczeństwa państwa, może ono nałożyć rozsądne restrykcje na grupy religijne. W Bhutanie zakazany jest prozelityzm. Główne miejsca kultu - świątynie Jampa lhakhang w Bumthangu oraz Kyichu lhakhang w mieście Paro.

INDIE

Demografia religina: hinduiści 80.5 %, muzułmanie 13.4 %, chrześcijanie 2,3 %, sikhowie 1,9%, buddyści 0,8%, dżajniści 0,4 %, inne 0,6%, brak wyznania 0,1%. (cenzus 2001). Indie są państwem świeckim. Konstytucja Indii gwarantuje wolność religijną wszystkim wyznaniom. Wszystkie grupy religijne mogą praktykować swoje prawa cywilne (zawieranie małżeństw, prawo spadkowe) zgodnie z własną tradycją. Pod względem prawnym sikhowie, buddyści i dżajniści uznani są za hinduistów. Główne miejsca kultu: Benares, Puri (hinduizm), Złota Świątynia w Amritsarze (sikhizm), Benares, Bodhgaya (buddyzm), Meczet Jama (największy meczet w Indiach) i Meczet Fatehpuri (islam).

MALEDIWY

Demografia religijna: muzułmanie sunnici 100%.

Islam jest religią państwową na Malediwach. Osoba innego wyznania nie może być obywatelem tego kraju. Praktykowanie publicznej innej religii niż islam jest prawnie zabronione. Stosowane w kraju prawo nie może być niezgodne z szariatem.

Główne miejsca kultu: Meczet Wielkiego Piątku (Grdand Friday Mosque), Meczet Hukuru Miskiiny.

NEPAL

Demografia religijna: hinduiści 80.6%, buddyści 10.7%, muzułmanie 4.2%, Kiranci (Kiraci, Kirati mundhum – nazwa religii Kiratów) (osoby wyznające mieszankę animizmu, buddyźmu i hinduizmu) 3.6%, inne 0.9% (cenzus 2001).

W dniu 18 maja 2006 r. Nepal ogłoszono państwem świeckim. Do tego czasu był monarchią hinduistyczną. Zgodnie z obowiązującą dotychczas tymczasową konstytucją obywatele Nepalu mogą cieszyć się wolnością religijną, jednakże zabroniony jest konwertyzm pod karą grzywny i pozbawienia wolności. Działalność misyjna jest prowadzona bez ograniczeń.

Główne miejsca kultu: Świątynia Paśupatinatha (Śiwy), Swayambhunath (buddyjska świątynia Newarów), Lumbini (miejsce narodzin Buddy).

PAKISTAN

Demografia religijna: muzułmanie 96,28%, chrześcijanie 1,59 %, hinduiści 1,6 %, ahmadiyya 0,22%, kasty zarejestrowane 0,25%, inne, 0,07%. (census 2001).

Konstytucja Pakistanu uznaje islam za religię państwową i wymaga, by prawo cywilne było zgodne z szariatem. Wolność mowy i wyznania jest poddana „rozsądnym” restrykcjom w interesie „chwały islamu”. Prawo dyskryminuje wspólnotę Ahmadiyya. Ministerstwo Spraw Religijnych zajmuje się głównie organizowaniem dorocznych pielgrzymek, badaniami nad islamem, organizowaniem konferencji, nauczaniem *ulemów* i *khatibów* (osoby zajmujące się wygłaszaniem kazań religijnych), wymianą naukową z islamskimi naukowcami, kontaktami z zagranicą. Ponadto zarządza Radą Ideologii Islamskiej oraz zajmuje się prawami adopcyjnymi małoletnich.

Główne miejsca kultu: Meczet Faisal, Islamabad (Meczet Narodowy), Meczet Badshahi w Lahore, Lal Masjid, Islamabad (Czerwony Meczet), Masjid e Tooba, Karaczi.

SRI LANKA

Demografia religijna: buddyści 69.1%, muzułmanie 7.6%, hinduiści 7.1%, chrześcijanie 6.2%, nieokreślona (animiści) 10% (census 2001).

Konstytucja Sri Lanki nadaje buddyzmowi czołowe miejsce, jednak nie czyni go religią państwową. Konstytucja gwarantuje wszystkim wolność wyznania. Lankijskie Ministerstwo ds. Religii posiada specjalne departamenty zajmujące się sprawami czterech głównych wyznań: buddyzmu, hinduizmu, islamu i chrześcijaństwa. Zgodnie z prawodawstwem definiującym ich rolę, każdy departament tworzy i implementuje programy, które mają rozpowszechniać religijne wartości i promować cnotliwe społeczeństwo.

Główne miejsca kultu: Świątynia Relikwii Zęba Buddy, Kandy.

ISLAM

INFORMACJE OGÓLNE

Islam jest jedną z największych monoteistycznych i uniwersalistycznych religii świata, kontynuującą tradycje judaizmu i chrześcijaństwa. Założycielem islamu był prorok Muhammad (Mahomet, 570-632), który doznał boskiego objawienia za pośrednictwem anioła Gabriela. Głównym dogmatem islamu jest wiara w jednego Boga. W islamie częścią objawienia jest również prawo dane przez Boga – szariat, regulujący wszystkie aspekty życia.

Muzułmaninem jest ten, kto przestrzega „pięciu filarów islamu”, a są nimi: 1) recytacja wyznania wiary (*szahada* – „Nie ma Boga prócz Allaha, a Mahomet jest jego Prorokiem”), 2) modlitwa odmawiana pięć razy w ciągu doby (*salat*), 3) jałmużna (*zakat*), 4) post w okresie miesiąca ramadanu (*saum* - powstrzymywanie się od wschodu do zachodu słońca od jedzenia, picia i stosunków seksualnych), 5) pielgrzymka do Mekki - *hadżdż*.

Głównym odłamem w islamie są sunnici (ok. 90 % wyznawców). Sunnici nie uznają kalifatu, który został zniesiony przez Turcję i rządy nad wspólnotą powierzają *ulemom*. Mniejszość stanowią szyici. Podział ten nastąpił wskutek sporu o sukcesję po Mahomecie. Szyici opowiadają się za prawem czwartego kalifa Alego Ibn Abi Taliba (656–661), brata stryjecznego i zięcia proroka Mahometa oraz jego potomków do sprawowania zwierzchności nad wszystkimi muzułmanami. Sunnici opowiedzieli się za teściem Mahometa Abu Bakrem, jako następcą Mahometa. Istnieją cztery szkoły prawa sunnickiego: malikitów, hanbalitów, szafi’itów i hanafitów. Szyici kolejnych kalifów otaczają kultem. Posiadają odrębną szkołę prawa, zwaną od imienia imama Dżafara as-Sadika (VIII w.) dżafarycką. Istnieje wiele grup szyickich, a różnice między nimi zależą od ilości uznawanych przez nich imamów. Największą z nich stanowią immamici, uznający dwunastu imamów szyickich, kolejna to ismailici uznający siedmiu imamów. Ugrupowanie ismailitów rozbiło się na wiele nowych podgrup, m.in., fatymidów panujących w Egipcie, nizarytów, bohorów w Indiach oraz druzów i zajdytów – uznający czterech lub pięciu imamów, a także nusajrytów zwanych alawitami.

Jako moment dotarcia islamu do Azji Południowej podaje się zwykle zdobycie Sindhu przez Arabów, ale muzułmanie żyli i handlowali na zachodnim brzegu Indii od 640 r. Dalszy podbój prowadzony przez grupy najeźdźców na terenie obecnego Afganistanu ustanowił muzułmańską władzę na obszarze obecnego Pakistanu. Następnie, do końca XII w. rozciągnięto kontrolę nad Indiami Północnymi, gdzie w XII w. powstał Sułtanat Delhijski. Największą rolę w nawracaniu na islam ludności indyjskiej mieli sufi (muzułmańscy mędracy). W XV w. zmalała potęga Sułtanatu Delhijskiego, ale

powstało wiele regionalnych muzułmańskich królestw, takich jak Malwa, Gudżarat, Kaszmir, Bengal, Dżanpur i Dekan, wszystkie ostatecznie dostały się pod panowanie dynastii Mogołów. Za czasów Mogołów populacja muzułmanów bardzo wzrosła i w XIX w. muzułmanie byli większością w północno-zachodniej i północno-wschodniej części Azji Południowej, jednak w Hindustanie pozostali mniejszością.

SUFIZM

Sufizm jest kierunkiem mistycznym w islamie. Sufi (inne nazwy: *wali*, *derwisz*, *fakir*) byli muzułmańskimi świętymi – filozofami, którzy całe życie poświęcili uwielbieniu Boga i praktykom ascetycznym. Początkowo traktowani z nieufnością, ale do XII w. ich wpływy zaznaczyły się w całej muzułmańskiej społeczności. Najbardziej popularne szkoły sufickie to: czisztijja, suhrawardijja, kadirijja i nakszbandijja. Założyciel pierwszej szkoły, Muinuddin Chisti, osiedlił się w Ajmerze w Radżastanie i przyciągnął rzesze konwertytów. Jego zakon czisztijja stał się najbardziej wpływowym w Indiach, aczkolwiek z Azji Centralnej i Wschodniej przybywały też inne sufickie szkoły. Sufi odegrali dużą rolę w szerzeniu islamu. Ich wizja Boga i praktyki nieobce były w nurtach innych religii subkontynentu, dlatego ich postawa i nauki spotykały się ze zrozumieniem miejscowej ludności. Święci muzułmańscy byli uznawani i czczeni przez wspólnoty zarówno muzułmańskie, jak i hinduistyczne.

W Azji Południowej do dziś popularni są następcy sufich zwani *pir* – uczeni, święci mężowie, zgodnie z wierzeniami, posiadający nadprzyrodzone moce. Często zajmują się oni medycyną naturalną, udzielają porad religijnych. Szczególnie cieszą się popularnością na obszarach wiejskich. Potomkowie *pirów* uważani są za dziedziców ich duchowej energii i mogą zajmować się sporządzaniem ochronnych amuletów, które posiadają moc świętego. Groby sufich są ważnym aspektem islamu w Azji, mimo tego, że ortodoksyjny islam przygląda się im z jawną niechęcią. Są miejscami pielgrzymek, modlitw i rytuałów. Uważane są za *dargah* – bramę do Boga. Coroczne święto z okazji rocznicy śmierci świętego przyciąga tłumy wiernych, a festiwale mogą trwać nawet trzy dni.

RUCHY REFORMATORSKIE I FUNDAMENTALISTYCZNE

W XVII-XVIII w. islam znajdował się w stanie dekadencji i zacofania. Styczność z kulturą europejską za sprawą podbojów kolonialnych spowodowała reakcję intelektualistów muzułmańskich w różnych częściach świata. W XIX w. powstało wiele ruchów reformatorskich, które miały na celu oczyszczenie islamu z lokalnych naleciałości, powrót do nauk Koranu i sunny (tradycja opisująca postępowanie Mahometa), z drugiej strony nadanie tym naukom nowej interpretacji, aby stały się bodźcem do rozwoju i dostosowania do osiągnięć naukowych i technicznych nowej

epoki. Pierwszym z reformatorów był Muhammad Ibn al-Wahab z regionu Nadżu, który nawoływał do powrotu do korzeni islamu, absolutnego monoteizmu oraz surowego kodeksu moralności. Ruch przez niego zapoczątkowany nosi nazwę wahhabizm. Odnosił on duże sukcesy w Arabii, ale miał również ogromny wpływ na ruchy reformatorskie w Indiach.

Islam w Azji Południowej nie był islamem peryferyjnym: w Indiach, podobnie jak na Płw. Arabskim, w tym samym okresie działało wielu wybitnych reformatorów. Jednym z nich był Shah Wali Ullah (1703-1781) z Delhi, który optował za oczyszczeniem islamu z obcych wpływów, nie odrzucał jednak całkiem sufickiej mistyki. Posiadał bardzo szerokie zainteresowania, opracował, m.in., teorię polityczną islamu, optował za reformą systemu społecznego tak, by również klasy najbardziej upośledzone materialnie mogły się rozwijać. Na przełomie XVIII i XIX w. pojawił się w Indiach prąd purytański, głoszący nawrót do źródeł islamu, który można było nazwać „indyjskim wahhabizmem”, nosił on nazwę faraidi, czyli „obowiązki religijne”. Powstał on we wschodnim Bengalu, a jego założycielem był Hadżidżi Szari’at Allah. Innym ruchem związanym z wahhabizmem był ruch Tarika Muhammadijja, założony przez Sajjida Ahmada Barelwiego (1782-1831). Propagował on wahhabizm, a także, w obliczu dominacji brytyjskiej, nawoływał do świętej wojny, by wyzwolić muzułmanów od brytyjskiego zwierzchnictwa. Jego działalność spotkała się ze sprzeciwem wpływowych kół muzułmańskich, które okrzyknęły go heretykiem. W XIX w. ruch reformatorski przybrał postać polityczną i łączył się z ruchami narodowościowymi w krajach skolonizowanych. W Indiach, pod rządami Brytyjczyków następowała szybka sekularyzacja życia społeczności muzułmańskiej. Aby powstrzymać ten proces, pochodzący z Delhi Sayyid Ahmad Khan (1817-1898) rozpoczął szereg działań reformatorskich mających na celu „przetworzenie islamu indyjskiego przy pomocy najnowszych osiągnięć nauki i kultury oraz wychowanie społeczności muzułmańskiej w nowym duchu”. Przyjmując Koran i sunnę za podstawę wiary muzułmańskiej, uważał, że człowiek ma prawo do interpretacji zawartych w nich nauk przy pomocy rozumu. Nie odrzucał zwierzchności Brytyjczyków. Założył nowoczesny muzułmański koledż w mieście Aligarh, a także z jego inicjatywy powstała pierwsza muzułmańska partia polityczna All India Muslim League.¹

Najważniejszą ideą islamską powstałą w okresie odrodzenia był panislamizm, koncepcja ogólnoswiatowego państwa islamskiego, obejmującego wszystkich muzułmanów (*umma*). Idea ta jest nadal żywa wśród wielu muzułmańskich ruchów i organizacji politycznych, także wśród ruchów fundamentalistycznych.

---

¹ Więcej na ten temat czyt. w: Józef Bielawski, *Islam*, Krajowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1980.

ORGANIZACJA SPOŁECZNA (MAŁŻEŃSTWO, RODZINA, SPOŁECZEŃSTWO)

Islam jest religią regulującą całkowicie sposób życia i zachowania społeczne. Wszystkie związki oraz status indywidualny i rodzinny zależą od przestrzegania systemu wartości społecznych opierających się na islamie.

Każdy, kto intencjonalnie wypowie *szahadę* i kto zamierza wypełniać pięć filarów islamu należy do *ummy*. Życie muzułmańskiej wspólnoty religijnej reguluje Koran, po nim rozumowanie i ostatecznie konsensus opinii. Każdy muzułmanin może poprowadzić modlitwę w grupie. W islamie brak jest zakonów i kapłanów, a funkcje religijne spełniają odpowiednio przygotowani przedstawiciele świeccy. Mułowie – spełniają funkcje religijne, nauczają dzieci, rozsądza religijne spory. W miejskich meczetach są zwykle powoływani przez rząd po konsultacjach ze społecznością, która częściowo ich utrzymuje. Mułowie na wsi często nie są wykształceni i nie są częścią zinstytucjonalizowanego kościoła. Poza swą funkcją wykonują na co dzień zawody rolnika lub rzemieślnika.

Muezzin jest osobą nawołującą na modlitwę, *khadim/khadem* – opiekunem meczetu, *qari* – ekspertem w recytacji Koranu, *hafiz* - zna koran na pamięć, *qazi* – sędzią religijnym, odpowiedzialnym za stosowanie szariatu (głównie w Afganistanie, w Pakistanie i Indiach funkcjonują specjalne sądy szariackie). *Ulama/ulema* – uczeni, znawcy tekstów, doktryn, interpretatorzy szariatu. *Maulana* i *Mawlawi* to tytuły nadawane *ulemom* i innym religijnym osobom.

Muzułmanie posługują się własnym kalendarzem księżycowym, który liczy 354 dni. Rok zaczyna się miesiącem muharram, 10 dzień nazywa się aszura – jest to rocznica śmierci Husejna, syna Alego - najważniejsze święto szyitów. Wyznawcy zajmują się wtedy rytualnym umartwianiem, mogą towarzyszyć temu procesje z replikami grobu Hussejna w Karbali. W wielu miejscach wyznawcy umartwiają się i publicznie biczują. Sunnici mogą również obchodzić to święto, lecz mniej demonstracyjnie.

Ostatni dzień ramadanu – Id ul Fitr (Święto Zakończenia Postu), to także święto narodowe, które kończy się rozdawaniem jałmużny, modlitwą w meczetach, odwiedzaniem krewnych i znajomych. Bakr Id al Zuha (Święto Ofiarne), zaczyna się dziesiątego dnia miesiąca dhul hidżdżaha i jest głównym świętem muzułmańskim. Upamiętnia chęć Ibrahima oddania syna Izaaka w ofierze, ale jest także głównym dniem pielgrzymki do Mekki.

Małżeństwo w islamie uznawane jest za nakaz boski, jednocześnie jest kontraktem społecznym *nikah*. Islam uznaje równość kobiety i mężczyzny jako istot ludzkich, jednak nadaje im różne role i funkcje w społeczeństwie i jest przeciwny ich mieszaniu się. Główną odpowiedzialnością kobiety jest dbanie o dom, rodzinę, dzieci i ich odpowiednią edukację. Mąż jest odpowiedzialny za stronę materialną związku. Aby

małżeństwo było zawarte, niezbędna jest publiczna deklaracja i obopólna zgoda. Nie ma specyficznej ceremonii religijnej w islamie, a forma zawarcia związku może być różna i zależy od tradycji panującej w danym kraju, czy społeczności. Zgodnie z szariatem ważność związku zależy od propozycji z jednej strony (*ijab*) i zgody z drugiej (*qubul*). Do zawarcia związku potrzebnych jest dwóch męskich świadków. Mąż jest zobowiązany zapłacić posag (*mahr*) na wyłączny użytek kobiety i w celu jej zabezpieczenia, nie jest on jednak niezbędny. Rozwód jest możliwy z inicjatywy obu stron, po arbitrażu rodziny. Istnieją trzy formy rozwodu. Rozwód ze strony męża (*talaq*), rozwód ze strony żony (*khul'*) oraz rozwód sądowy. Małżeństwo nie jest prywatną sprawą kobiety i mężczyzny, ale całej rodziny. Związki często są aranżowane z udziałem pośredników. Muzułmańska rodzina nie jest rodziną nuklearną, w skład jej mogą wchodzić nawet cztery pokolenia. Ogólnie nie ma przeszkód w poślubianiu rozwódki lub wdowy, jednak w praktyce może być różnie. Islam dopuszcza poligamię (do czterech żon), zwykle jednak prawo danego kraju reguluje tę kwestię. Najczęściej kolejne małżeństwo może być zawarte za zgodą pierwszej żony, szczególnie, gdy nie może ona urodzić potomstwa lub cierpi na jakąś chorobę. Islam zakazuje wszelkiego kontaktu seksualnego przed lub poza małżeństwem.

Obrzędy towarzyszące narodzinom i śmierci mogą się różnić zależnie od społeczności, kraju i statusu majątkowego wyznawców.

Dziecku po narodzinach, szepcze do lewego ucha *azan* – „nawoływanie do modlitwy”. Do prawego ucha szepcze się „wyznanie wiary” - *shahadę*. W usta dziecka wkłada się miód lub pastę daktylową i wybiera się imię, choć niektórzy wybierają je dopiero po kilku dniach. Szóstego dnia po narodzinach dziecko odbywa pierwszą kąpiel. Siódmego lub w wielokrotność siódmego dnia goli się mu głowę i rozdaje jałmużnę lub składa się w ofierze zwierzęta. Inicjacja religijna odbywa się w wieku czterech lat, czterech miesięcy i czterech dni. Pomiędzy siódmym a dwunastym rokiem życia odbywa się obrzezanie. Czasami może być wcześniej, tuż po urodzeniu.

Po śmierci wiernego / wiernej myciem i oblekaniem ciała zajmuje się najbliższa rodzina. Pogrzeb powinien się odbyć w jak najkrótszym czasie. Ciało układa się w grobie zwrócone w kierunku Mekki. Na pogrzebie recytowane są wersety Koranu. Trzeciego dnia przyjaciele i rodzina odwiedzają rodzinę zmarłego i modlą się za jego duszę. Rodzinę obowiązuje czterdziestodniowa żałoba, w ostatni dzień żałoby ponownie odbywa się wspólna modlitwa (barlewi nie modlą się czterdziestego dnia).

ROLA ISLAMU W POSZCZEGÓLNYCH KRAJACH – ORGANIZACJE POLITYCZNE

BANGLADESZ

Islam na terytorium Bengalu pojawił się za sprawą muzułmańskich mistyków – sufi. Od XIII w. miały tam miejsce masowe nawrócenia, również za sprawą podboju Bengalu przez Sułtanat Delhijski. Obecnie islam jest religią państwową. Wyznaje go ok. 83-88% społeczeństwa. Wyznawcy innych religii zgodnie z konstytucją mają równe prawo praktykowania i propagowania swojej religii, aczkolwiek próby nawracania muzułmanów nie są aprobowane przez lokalne władze. Główną grupę stanowią muzułmanie sunnici, mniejszość jest wyznawcami szyizmu. Choć Bengalczyki są zadeklarowanymi muzułmanami, w ośrodkach wiejskich islam ma charakter synkretyczny i jego praktyce towarzyszą tradycyjne obyczaje i obrzędy, wywodzące się z praktykowanych tam kultów przedmuzułmańskich.

Bangladesz po odłączeniu się od Pakistanu w założeniu miał być państwem świeckim, w którym partie opierające się na ideologii religijnej miały ograniczoną możliwość działania. Dopiero od 1976 r. generał Zia zniósł restrykcje. Rozpoczęły wtedy działalność główne muzułmańskie partie, tj. Liga Muzułmańska oraz Islamska Partia Demokratyczna, a także Jamaat-e-Islami Bangladesh, który obecnie jest najsilniejszą partią muzułmańską w kraju. Powstało również wiele muzułmańskich organizacji studenckich, otworzono także drogę międzynarodowym ruchom panislamskim do działania na terytorium kraju. Za sprawą rządu powstało wiele instytucji promujących islam. Stał się on elementem narodowej tożsamości, zaś partie muzułmańskie zaczęły odgrywać dużą rolę w życiu politycznym kraju. W związku z wydarzeniami na świecie w ostatnich latach, tak jak i w innych krajach muzułmańskich widoczna jest radykalizacja religijnych poglądów w społeczeństwie, szczególnie wśród młodego pokolenia. Islam polityczny w Bangladeszu bardzo się skonsolidował, po wyborach z 2001 r. przedstawiciele partii islamskich Islami Okiya Jote i Jaamat-e-Islami współtworzyły rząd. Jednak partie i organizacje muzułmańskie poważnie zaczęły destabilizować demokratyczne instytucje kraju. Od grudnia 2008 r. po zwycięstwie w wyborach Awami League, rząd Bangladeszu podjął serię kroków w celu ograniczenia radykalizmu. Celem większości akcji był Jamaat-e-Islami. Aresztowano, między innymi, starszych działaczy Jamaatu, w tym lidera partii Maulanę Motiuara Rahmana Nizamiego, pod zarzutem masowych zabójstw i innych przestępstw wojennych, popełnionych w 1971 r. Zakazano ksiązek Maulany Syeda Abdula Alego Maududiego, założyciela Jamaatu i pioniera islamskiego odrodzenia w Azji. Sąd Najwyższy Bangladeszu zniósł poprawkę do Konstytucji z 1979 r. legitymizującą rządy wojskowe i dającą prawo udziału partiom

religijnym w życiu politycznym. Aresztowano także Mohiuddina Ahmeda i Syeda Golama Mawla przywódców ruchu Hizb ut-Tahrir.²

Rząd prowadzi szkoły dla imamów, obchodzi muzułmańskie święta, jednak nie narzuca treści kazaniom religijnym i nie płaci nauczycielom wynagrodzenia. Ma prawo do powoływania i odwoływania imamów i może w pewnym stopniu wpływać na treść kazania w meczecie rządowym Baitul Mukarram. Rząd monitorował w 2009 r. treść nauczania w szkołach religijnych i madrasach. Zamierza także przeprowadzić zmiany w programie nauczania, w tym modernizację i ujednoczenie edukacji religijnej.

Szariat odgrywa ważną rolę w sprawach cywilnych w muzułmańskiej społeczności, jednak nie jest formalnie implementowany i nie narzuca się go niemuzułmanom. W Bangladeszu nie ma aktów prawnych przeciwko bluźnierstwu, chociaż polityczne ugrupowania muzułmańskie żądają ich wprowadzenia.

W 2001 r. Sąd Najwyższy Bangladeszu uznał za nielegalne wydawanie *fatwy* (opinii prawnej) przez nauczycieli muzułmańskich. Jednak grupa imamów złożyła apelację i sprawa nie została do chwili obecnej zakończona. Zgodnie z islamem, *fatwę* mogą zadeklarować tylko *mufti* (uczony interpretator prawa muzułmańskiego), jednak zdarza się, że robią to lokalni religijni liderzy. Muzułmanie w Bangladeszu, zgodnie z prawem, mogą zawrzeć związek małżeński z czterema kobietami, o ile wyrazi na to zgodę pierwsza z żon.³

WYBRANE MUZUŁMAŃSKIE PARTIE I ORGANIZACJE SPOŁECZNE

Bangladesh Jamaat-e-Islami (Bangladesh Islamic Assembly) – radykalna organizacja muzułmańska. Jej celem jest ustanowienie państwa islamskiego. Znana uprzednio jako Jamaat-e-Islami Bangladesh. Organizacja ta była przeciwny odłączeniu się Bangladeszu od Pakistanu, a wcześniej był podziałowi Indii. W latach 2001-2006 połączył się w czterostronnej koalicji z Nacjonalistyczną Partią Bangladeszu (BNP). W 2008 r. zdobył dwa miejsca w wyborach do parlamentu. Posiada największe wpływy wśród islamskich partii w Bangladeszu.

Islami Chhatra Shibir (ICS) – studenckie skrzydło Jamaat-e-Islami Bangladesh, powstałe w 1941 r. Głównym przewodniczącym jest Nurul Islam Bulbul, inni ważni liderzy to: Kamal Ahmed Sikder, Faruq, Muhammad Mujibur Rahman Manju, Muhammad Raisul i Ashraf Mahmud Uzzal. Celem organizacji jest zmiana obecnego systemu edukacji na oparty na islamskich wartościach, a także przygotowanie się do

---

² Zob. <http://www.newsmax.com/Emerson/bangladeshterrorismosamabin/2010/09/30/id/372097>.

³ Zob. United States Department of State, *2009 Report on International Religious Freedom - Bangladesh*, 26 October 2009, : <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ae8615c.html>.

przeprowadzenia zmian w kraju tak, aby stał się on państwem islamskim. ICS działa na większości Uniwersytetów w Chittagongu, Dhace, Rajshahi i Jahangirnagarze oraz posiada sieć madras. Utrzymuje kontakty z wieloma fundamentalistycznymi organizacjami w różnych krajach.

Harkat-ul-Jihad-al Islami Bangladesh (HuJI-B) – założona w 1992 r., zdelegalizowana przez koalicyjny rząd BNP w 2005 r. Na jej czele stoi Ahawkat Osman. Posiada obozy szkoleniowe głównie w Chittagongu, ale szkoli też swoich ochotników w różnych krajach Azji. Jej celem jest ustanowienie muzułmańskiego państwa za pomocą sił zbrojnych. Posiada ok. 15 tys. ochotników. Niektórzy z nich biorą udział w walkach w Afganistanie.

Hizb ut-Tahrir (Party of Liberation) – międzynarodowa panislamska organizacja, której celem jest połączenie się wszystkich państw muzułmańskich w jedno państwo lub kalifat, na czele którego miałby stać kalif wybierany przez całą wspólnotę, a prawo stanowiłby szariat. Organizację założył w 1953 r. w Jerozolimie Taqiuddin al-Nabhani, islamski uczonek i sędzia sądu apelacyjnego. Organizacja działa w około czterdziestu krajach i posiada około miliona członków. Jest bardzo aktywna na Zachodzie i w krajach arabskich oraz Azji Południowej, mimo zakazu działalności w niektórych krajach. Państwo muzułmańskie miałyby przeciwstawić się „kolonialnej polityce obcych krajów, szczególnie USA i krajów zachodnich, które prowokują interwencję, i chcą siłą wprowadzać zachodnie wartości”. Tahrir nawołuje również do zlikwidowania Izraela jako nielegalnego bytu. Organizacja opowiada się za nieużywaniem przemocy, jednak niektórzy obserwatorzy uważają, że może stwarzać atmosferę prowadzącą do przemocy i działań terrorystycznych.

Islami Oikya Jote (Islami Oikko Joṭ, ang. Islamic Unity Front) – jest polityczną partią muzułmańską. W wyborach legislacyjnych w październiku 2001 r. zdobyła dwa z trzystu miejsc wraz z BNP (Bangladesh National Party). Liderem partii jest Ameer Allama Mufti Fazlul Huq Amini, a przewodniczącym Shaikul Hadith Allama Azizul Haq. Celem partii jest stworzenie państwa muzułmańskiego. Nie znaleziono dowodów na współpracę tej partii ze zbrojnymi ugrupowaniami muzułmańskimi.

Jagrata Muslim Janata Bangladesh (JMJB) – ugrupowanie islamistyczne, może się wywodzić z Jama'atul Mujahideen Bangladesh (JMB) lub być młodzieżowym skrzydłem ugrupowania Harqat-ul-Jihad. Utworzone w 1998 r., po raz pierwszy zauważone w 2004 r. Mogło być również znane pod innymi nazwami: Mujahidin Alliance Council, Islami Jalsha lub Muslim Raksha Mujahideen Oikya Parishad. Propaguje ruch oparty na „świętej wojnie” – dżihadzie. Jej celem jest budowanie społeczeństwa w oparciu o islamski model wyłożony w Koranie i *hadisach*. Głównym komendantem jest Maulana Abdur Rahman i siedmioosobowa rada. Posiada około 100 tys. luźno związanych aktywistów. Działa głównie na północy kraju w dystryktach Rajshahi, Satkhira, Naogaon, Bagerhat, Jessore,

Chittagong, Joypurhat, Natore, Rangpur, Bogra, Chittagong i Khulna. Posiada w tych dystryktach sieć madras i innych instytucji edukacyjnych.

Jama'atul Mujahideen Bangladesh (JMB) – partia prawdopodobnie powstała w 1998 r. w dystrykcie Jamalpur. Może być to również inna nazwa partii Jagrata Muslim Janata Bangladesh (JMJB). Organizacja została zakazana w lutym 2005 r. W lutym 2007 r. jej głównych liderów skazano na karę śmierci. Jej celem jest ustanowienie muzułmańskiego państwa w wyniku walki zbrojnej. Opowiada się za radykalnym obliczem islamu, przeciwstawia się ustrojowi demokratycznemu i wypowiada wojnę zachodniemu światu. Przewodzi jej Maulana Saidur Rahman. Posiada własne madrasy i meczety w całym Bangladeszu.

BHUTAN

W Bhutanie religią państwową jest buddyzm tybetański, ale konstytucja gwarantuje wolność religijną innym wyznaniom. Dostępne dane na temat populacji muzułmanów są bardzo różne. Może ona wynosić od mniej niż 1% lub do 5%. Raport US Department of State za rok 2009 wcale nie wymienia muzułmanów wśród mniejszości religijnych. Cudzoziemscy nauczyciele i osoby duchowe mogą nauczać w Bhutanie, jednak nie mogą zajmować się działalnością misyjną i nawracać.

INDIE

Islam pojawił się w Indiach już w pierwszym wieku po śmierci proroka Mahometa. Kalif dynastii Ummajadów wysłał w 711 r. ekspedycję z Damaszku do Beludżystanu i Sindhu, na czele której stał Muhammad bin Qasim. Kolonia założona w Sindzie i handel prowadzony za pośrednictwem muzułmanów wpływały na wymianę kulturową, jednak islam nie poczynił większych postępów. Dopiero trzy wieki później Mahmud z Gazni (979-1030), który prowadził najazdy na królestwa Radżputów, założył w Pendżabie bazę do przyszłych podbojów. Zastąpił on z przymusowych konwersji na islam i niszczenia hinduskich świątyń. Pod koniec XII w. Muhammad z Ghor podbił północ Indii i założył pierwszą dynastię Sułtanatu Delhijskiego. W XIII w., Sułtanat Delhijski podbił większą część Centralnych Indii oraz Bengal, a z czasem rozciągnął władzę do Indii Południowych. Muzułmańscy władcy zezwalali nie-muzułmanom na praktykę religii, o ile płacili oni podatek *jeziya* i *kharaj*. Największy jednak wpływ na konwersję w Indiach mieli święci mężowie suficy, których poglądy i praktyki nieobce były na gruncie indyjskim.

W okresie kolonialnym muzułmanie odegrali dużą rolę w walce z Brytyjczykami o niepodległość Indii. Do lat 30. XX w. działali wspólnie z hindusami w Kongresie Narodowym na rzecz wyzwolenia Indii spod panowania brytyjskiego. Dopiero w 1930 r. Allama Muhammad Iqbal przedstawił koncepcję oddzielnych regionów zarządzanych przez muzułmanów, początkowo w granicach Indii. Brak kompromisu spowodował przedłożenie żądania ustanowienia oddzielnego państwa – Pakistanu.

Obecnie muzułmanie w Indiach są mniejszością religijną. Zgodnie z cenzusem z 1991r. ich populacja wynosi 12.1 % (101,6 mln). Najwięcej muzułmanów zamieszkuje Uttar Pradesz, Bihar, Maharasztrę, Zachodni Bengal oraz Jammu i Kaszmir. 90% muzułmanów indyjskich to sunnici. Pozostałe 10 % jest wyznawcami szyizmu. Wśród szyitów najliczniejszą grupą w Indiach są ismailici, którzy koncentrują się w Maharasztrze i Gudżaracie. W Indiach istnieją co najmniej cztery główne nurty islamu: deobandi, barlewi, wahhabici (Ahl-e-Hadith/Salafi) oraz szyici. Grupy te często dzielą konflikty wynikające z innej historii oraz różnych interpretacji islamu. Deobandi i barlewi postępują według hanafickiej szkoły prawa, jednakże obie grupy się zwalczają. Barlewi uważają deobandich za wahhabitów, z kolei deobandi nie uznają barlewich za prawdziwych muzułmanów ze względu na ich sufickie praktyki, np. czczenie świętych miejsc. Inne mniejsze ugrupowania muzułmańskie w Indiach to ahmadiyya, mahdavi, ismailici, bohra.

Muzułmanie indyjscy różnią się między sobą nie tylko ze względu na przynależność do danej szkoły, ale istotne znaczenie dla nich ma tradycja i pochodzenie. Większość muzułmanów wywodzi się z niskich kast indyjskich, które przyjęły islam, ale są wśród nich grupy, które są potomkami prominentnych rodzin z różnych dynastii władców muzułmańskich lub tradycyjnie uważają się za potomków rodziny Proroka (noszą tytuł Syed przed imieniem), ewentualnie pochodzących od pierwszych muzułmanów (np. Sheik). Zamieszkująca Keralę grupa muzułmanów Mophilla, tradycyjnie pochodzi od kupców arabskich, którzy się tam osiedlili. Pathanowie (Pasztoni), noszący nazwisko Khan pochodzą z Afganistanu.

Wszystkich madras w Indiach jest około 30 tys., część rezygnuje z pomocy państwa, obawiając się jego ingerencji podyktowanej wymogami bezpieczeństwa. Badania wykazały, że społeczność muzułmańska jest w gorszej pozycji w związku z brakiem szkół, kredytów i domów.

W ostatnich latach nasiliły się działania grup ekstremistycznych. W 2008 r. ataki bombowe miały miejsce w Bangalore, Bombaju, w Ahmedabadzie w Gudżaracie i w Delhi. Celami ataków były luksusowe hotele, centrum żydowskie, szpital i restauracje. W Indiach nadal silne są antagonizmy między społecznością hinduską i muzułmanami. Do chwili obecnej nie został rozwiązany problem Jammu i Kaszmiru, gdzie od 20. lat ma miejsce pakistańsko-indyjski konflikt. Kaszmir po podziale Indii Brytyjskich, mimo większości muzułmańskiej zgłosił akces do Indii. W latach 1947-49 oraz w 1965 r. oba kraje toczyły wojnę o te tereny. W rejonach przygranicznych stale trwa ostrzał z obu stron. Pakistan uważa, że mieszkańcy tego regionu powinni uczestniczyć w referendum,

w celu określenia przynależności, na co Indie nie wyrażają zgody. Od 1989 r. uzbrojone ugrupowania islamskie, wspierane przez Pakistan używają przemocy i aktów terrorystycznych, by przyłączyć indyjską część do Pakistanu.

ORGANIZACJE I PARTIE MUŻULMAŃSKIE W INDIACH

All India Muslim Majlis-e-Mushawarat (AIMMM) – apolityczna instytucja zrzeszająca prominentnych mużulmanów indyjskich. Powstała w 1964 r. w Lucknow, skupiając różne szkoły islamu. Zajmuje się reprezentowaniem i rozwiązywaniem problemów mużulmanów w Indiach. Strona internetowa: <http://www.mushawarat.org>.

All India Majlis-e-Ittehadul Muslimeen (ang. All India Council of United Muslims, Kul Hind Majlis-e-Ittehadul Muslimeen, pol. Ogólnoindyjska Rada Zjednoczonych Mużulmanów) – prawicowa partia polityczna, siedzibą jej jest Hajdarabad. Przewodniczącym jest Asaduddi Owaisi. Posiada reprezentację we władzach lokalnych Hajdarabadu.

Jamaat-e-Islami Hind (JEIH) – założycielem partii był Maulana Abul Ala Maududi. Przewodniczącym jest obecnie Sirajur Hasan z Karnataki, zaś sekretarzem Mohammad Zaffar. Celem partii jest oczyszczenie islamu z obcych wpływów, powrót do pierwotnego islamu i założenie mużulmańskiego państwa. Młodzieżówka JEIH - Students Islamic Movement of India (SIMI), obecnie organizacja zdelegalizowana. Strona internetowa: www.jamaateislamihind.org.

Jamaati Islami (pol. Partia Islamska) – założona w 1941 r., optuje na rzecz powołania mużulmańskiego rządu, który będzie rządził demokratycznie i pokojowo, ale nie będzie zajmował się nawracaniem nie-mużulmanów. W połowie lat 80-tych partia miała 3 tys. aktywnych członków i 340 tys. sympatyków.

Students Islamic Movement of India – radykalna organizacja mużulmańska, która może mieć powiązania z organizacjami terrorystycznymi. Uważa się, że sponsorują ją pakistańskie służby specjalne (ISI). Organizacja została zdelegalizowana.

Tablighi Jamaat (ang. Outreach Society) – organizacja aktywna w latach 40. XX w. najpierw jako ruch *ulemów*, podkreślający wagę osobistego oczyszczenia, modlitwy i misji oraz współpracy.

Inne organizacje: Indian Union Muslim League (IUML), A.I. Shia Conference, Majlis Ittihad Muslimeen (MIM), Majlis Bachao Tahrik, Jamiat ul Ulema, Jamaat-e-Islami Hind, Markazi Jamiat Ahl-e-Hadees, A.I. Shia Conference, Movement for Empowerment of Muslim Indians, Indian National League - Mohammad Sulaiman, UP Rabita Committee, Anjuman-e-Khudame Millat, Mujahideen Millat, Student Islamic Organisation, Student Islamic Movement in India, Halqa Talba Islami oraz Halqa-e-Khawatrren.

MALEDIWY

Na Malediwach islam sunnicki jest religią państwową od XII w (z wyjątkiem szyickiej społeczności migrantów indyjskich). Współcześnie, prawnie uznano islam za religię państwową w 1997 r., zabroniono również praktykowania innych religii. Mieszkańcy wysp liczą 300 tys. mieszkańców. Przynależność religijna jest warunkiem posiadania obywatelstwa tego kraju. W Malediwach brak jest prawa świeckiego, a podstawowym prawem jest szariat. Sprawami religijnymi zajmuje się Ministerstwo Spraw Islamskich.

Izolacja Malediwów od historycznych centrów islamu na Środkowym Wschodzie i w Azji pozwoliła na zachowanie tam przed-muzułmańskich zwyczajów, powszechnej wiary w *dżiny* i złe duchy oraz praktykę magii. W ostatnich latach kraj ten ulega jednak przeobrażeniom, gdyż nasiliły się wpływy fundamentalistycznego islamu. Wydarzenia na świecie, więcej kontaktów z krajami arabskimi i międzynarodowymi organizacjami muzulmańskimi zaowocowały radykalizacją poglądów wśród mieszkańców. Więcej kobiet nosi chusty i strój muzulmański, zdarzają się przypadki zachęcania przez ulemów młodzieży do udziału w konfliktach toczących się na świecie.

NEPAL

Pierwsi muzulmanie do Nepalu przybyli pod koniec XV i na początku XVI w. wraz z kupcami z Kaszmiru. Królestwo Nepalu nie zostało podbite przez muzulmanów, ponoć dzięki waleczności Gurkhów. Najwięcej muzulmanów przybyło do regionu graniczącego z Indiami – Teraju, po powstaniu sipajów w 1857 r. Obecnie region ten zamieszkuje 97 % całej populacji muzulmanów w Nepalu. Pozostałe 3 % jest rozsiane po całym kraju. Muzulmanie migrowali również za pracą w rolnictwie. Istnieje kodeks z 1853 r. dla migrantów muzulmańskich, który był aktualny do lat 60. XX w. Zgodnie z nim, muzulmanie mieli niższy status obywatelski, nie mniej jednak konfliktów między wspólnotami religijnymi było niewiele.

W 1963 r. król Mahendra zmienił ów kodeks i zapewnił muzulmanom równy status. Pozwolił na wolne praktykowanie religii, podtrzymał jednak sprawę rozwodu (zabroniony jest muzulmański rozwód *talaq*, do którego wystarczy trzykrotne oświadczenie mężczyzny o rozwodzie). Próby nawracania ludzi karane są trzema latami pozbawienia wolności. Król przyjął jednego muzulmanina do Panchajatu (organ doradczy) i zezwolił na otwarcie muzulmańskich szkół religijnych - madras. Zmiany w kodeksie spowodowały napływ różnych grup islamskich i rozprzestrzenianie się ich działalności na terytorium Nepalu. Populacja muzulmanów wzrosła z 2% w 1981 r. do 3,5% 1991 r. Dane komisji wyborczej mówią, że liczba ta mogła wzrosnąć do 5%, a nawet 10%. Migruje tam także wielu muzulmanów z Bangladeszu. W 2007 r. w regionie Teraju było 300 madras i 343 meczetów po stronie indyjskiej a 181 madras i 282

meczetów po stronie nepalskiej. Cztery dystrykty z regionu Teraju w Nepalu są zdominowane przez muzułmanów: Banke, Kapilbastu, Parsa i Rautahat. W pięciu dystryktach: Bara, Mahottari, Dhanusha, Sirha i Sunsari muzułmanie są drugą co do wielkości grupę religijną.

Obecnie muzułmanie mają prawo praktykować swoją religię, jednak z pewnymi ograniczeniami. Nie mogą propagować islamu, stosować szariatu, zabroniony jest rozwód w oparciu o trzykrotne wypowiedzenie słowa „*talaq*”. Podobnie w sprawach spadkowych muszą stosować się do zapisów prawnych Nepalu.

Udział muzułmanów w procesie demokratycznym lat 90. ubiegłego wieku był niewielki. Niektóre jednak z muzułmańskich organizacji fundamentalistycznych, Millate-Islamia i Muslim Seva Samiti, wyrażały swoją publiczną konsternację z powodu „nepalizacji państwa.”

W wyborach w 1991 r. brało udział 31 liderów muzułmańskich. Pięciu z nich zostało wybranych do parlamentu, trzech z ramienia Partii Kongresowej, jeden z Komunistycznej Partii Nepalu i jeden z Partii Sadbhavana. W związku z tym, wzrosła świadomość polityczna wyznawców islamu, a co za tym idzie ich żądania – 10% reprezentacji w Zgromadzeniu Konstytucyjnym, zarezerwowanych miejsc w parlamencie i wolnych publicznych świąt muzułmańskich. Muzułmańskie organizacje Islami Yuva Sangh, Millate Islamia, Ittehadul Muslimeen stały się dość agresywne, co doprowadziło do konfliktów w niektórych rejonach Teraju. We wrześniu 2004 r. w związku z zabójstwem 12 nepalskich robotników w Iraku, tysiące demonstrantów wtargnęło do głównego meczetu w Kathmandu.⁴

Ponadto, po złagodzeniu prawa wobec muzułmanów w 1993 r., Nepal stał się polem działań pakistańskich służb specjalnych (ISI).

---

⁴ Zob. R. Upadhyay, *Muslims of Nepal: Becoming an assertive minority*, <http://www.southasiaanalysis.org/%5Cpapers25%5Cpaper2401.html>.

ORGANIZACJE MUZUŁMAŃSKIE W NEPALU

Democratic Muslim Welfare Assotiation – założona przez Zia ul-Haq. Prowadzi misję w różnych częściach Azji Południowej.

Jamaat-e-Millet-e-Islamia – organizacja związana blisko z Jamaat-e-Islami z Pakistanu. Liderzy utrzymują kontakt z pakistańskimi dyplomatami w Kathmandu. Finansowana przez Arabię Saudyjską za pośrednictwem Pakistanu.

Nepal Islami Yuva Sangh of Nepal (NIYS, inaczej zwana Nepal Muslim Yuva Saniti, czyli Organizacja Muzułmańskiej Młodzieży Nepalskiej) – odgałęzienie Jamaat-e-Islami, posiada związki z pakistańskim ISI i jest aktywna głównie w Teraju. Pierwsza przetłumaczyła Koran na język nepalski. Działa aktywnie na granicy nepalsko-indyjskiej w Teraju. Organizacja ma być używana przez pakistańskie ISI do pomocy w organizowaniu anty-indyjskich incydentów. Posiada kontakty z wieloma fundamentalistycznymi organizacjami w Pakistanie, Bangladeszu i na Sri Lance.

Nepal Muslim Ekta Sangh (NMES) – organizacja starająca się skupić różne muzulmańskie ugrupowania w Nepalu. Posiada wsparcie w wielu innych krajach: Afganistanie, Pakistanie, Malezji, Turcji, Kuwejcie, Iranie i Tadżykistanie.

Nepal Muslim League (NML) – założona w 1993 r. przez jednostki pro-pakistańskie w Nepalu. Liderem jest Salid Khan oraz Zia ul-Hak (założyciel Tanzeem-e-Islah-e-Muasra). Zajmuje się budową i renowacją meczetów i madras.

Inne pomniejsze organizacje muzulmańskie to: Nepal Anjuman Islah Samiti, Nepal Muslim Seva Samiti, Jam Serajul Alam, All Nepal Muslim, Sudhar Samiti, Millat-e-Islamia, Nepal Muslim Sangh, Ittehadul Muslimeen.

PAKISTAN

Idea państwa muzulmańskiego na północy Indii powstała w latach 30. XX w. Twórcami jej byli działacze partii All India Muslim League, obawiający się marginalizacji muzulmanów w polityce niepodległych Indii. W czerwcu 1947 r. Kongres Indyjski, Liga Muzułmańska i reprezentacja sikhów zgodziły się na warunki przekazania władzy i uzyskania niepodległości od Brytyjczyków. Pakistan jako niepodległe państwo powstał 14 sierpnia 1947 r., a w jego skład weszły Północne Indie oraz Wschodni Bengal, który odłączył się od Pakistanu w 1971 r. Podziałowi uległ Pendżab. Kwestią sporną, która nie została rozwiązana do dziś dnia był podział Jammu i Kaszmiru, który mimo muzulmańskiej większości, zgłosił akces do Indii.

Pakistan jest drugim co do wielkości narodem muzułmańskim na świecie, ok. 97 % mieszkańców tego kraju praktykuje islam. 75 % z nich to sunnici, 25 % – szyici. Konstytucja Pakistanu uznaje islam za religię państwową i wymaga, by prawo cywilne było zgodne z religijnym. Wolność mowy i wyznania jest poddana „rozsądnym” restrykcjom w interesie „chwały islamu”. W Pakistanie przewiduje się karę śmierci za bluźnierstwo – znieważenie islamu i jego proroków, dożywocie za zbezczeszczenie, zniszczenie lub profanację Koranu i 10 lat pozbawienia wolności za obrazę uczuć religijnych. Dochodzi do częstych nadużyć w kwestii tych regulacji, m.in., są one wykorzystywane w prywatnych dysputach lub skierowane przeciwko religijnym oponentom i mniejszościom religijnym. Kodeks Karny włącza część prawa szariackiego. System sądowy łączy różne rodzaje sądów, których kompetencje mogą się pokrywać i konkurować ze sobą oraz różnić się w sprawach cywilnych, kryminalnych i prawie islamskim. Zgodnie z Rozporządzeniem Hoodod (kara ustalona) gwałt, seks przedmałżeński, przestępstwa dotyczące kradzieży, spożywania alkoholu i hazardu rozpatrywane są zgodnie z szariatem, a sędziowie i pełnomocnicy mogą być wyłącznie muzułmanami. Sądami apelacyjnymi dla tych wyroków są Federalny sąd Szariacki i ława szariacka w Sądzie Najwyższym. Federalny Sąd Szariacki może unieważnić każdą ustawę, którą uzna za niezgodną z zasadami islamu.

Na dokumentach wydawanych w Pakistanie istnieje informacja o przynależności religijnej. Nauka islamu jest obowiązkowa dla wszystkich muzułmańskich uczniów w szkołach państwowych. Tradycyjne muzułmańskie szkoły religijne – madrasy na terenach wiejskich są jedyną formą dostępnej edukacji. W ostatnich latach, w niektórych madrasach nauczano ortodoksyjnego islamu i kształtowano fundamentalistyczne poglądy, popierając terroryzm. W celu zapobiegania rozprzestrzenianiu się terroryzmu, w 2002 r. wydano *Rozporządzenie o rejestracji madras*. Wymaga ono, by wszystkie madrasy zarejestrowały się w jednej z pięciu niezależnych komisji, nie przyjmowały zagranicznego finansowania i przyjmowały zagranicznych studentów tylko za zgodą ich rządów. Około 15 725 madras zarejestrowało się do końca 2009 r., jednakże wiele organizacji i ekspertów ds. edukacji spiera się o ilość zarejestrowanych i nie zarejestrowanych madras. W 2005 r. zaczęto wprowadzać do madras również inne przedmioty nauczania: matematykę, angielski i przedmioty ścisłe.

Prezydent i premier Pakistanu muszą być muzułmanami, a wszyscy starsi rangą urzędnicy, w tym członkowie parlamentu muszą złożyć przysięgę, że będą bronić islamskiej tożsamości kraju.

Sytuacja w sąsiednim Afganistanie i współpraca Pakistanu ze Stanami Zjednoczonymi oraz NATO, ma ogromny wpływ na sytuację wewnętrzną. W latach 80. ubiegłego wieku rozwinęła się sieć powiązań między afgańskimi mudzaheddinami a krajowymi grupami islamskimi. Łatwość uzyskania broni, w którą zaopatrywały Stany Zjednoczone spowodowały nasilenie się aktów przemocy na terenie Pakistanu. Obecnie bardzo częste są ataki grup terrorystycznych w większych miastach, w których ginie ludność cywilna.

Zgodnie z *Aktem Antyterrorystycznym* rząd zakazał działalności kilku religijnym ekstremistycznym i terrorystycznym grupom. Akt ten pozwala na użycie przez rząd specjalnych sądów do wydania wyroków za przestępstwa z użyciem przemocy, działalność terrorystyczną, czyny i mowę wzniecające nienawiść religijną i przestępstwa przeciwko państwu, jednak wiele grup pozostaje nadal aktywnych. Rząd nie zakazuje tworzenia partii politycznych w oparciu o grupę religijną, wierzenia religijne, nie narzuca także wybranej interpretacji doktryny religijnej. Rząd monitoruje działalność różnych islamskich partii i ich religijnych przywódców w związku z uprzednią przynależnością do terrorystycznych i ekstremistycznych organizacji.

Problemem w Pakistanie jest przemoc sekciarska. Od lat 80. XX w. trwa krwawy konflikt między sunnitami a szyitami. Konflikt nasilił się od 1998 r., gdy grupa deobandi (szkoła sunnicka) założyła zbrojną organizację Anjuman Sipah-e-Sahaba (ASS), by wypowiedzieć wojnę szyickim właścicielom ziemskim w Jhangu. ASS zmieniła później nazwę na Sipah-e-Sahaba Pakistan (SSP). Powstała ona w czasie kampanii islamizacyjnej prezydenta generała Zia-ul-Haqa w tym samym okresie, gdy w Iranie trwała rewolucja, której przewodniczył Ajatollah Homeini. Ulemowie szyicy uznali działania prezydenta za próbę narzucenia norm sunnickich wspólnocie szyitów. Zgodnie z analitykami, przemoc zwiększył początek dżihadu w Afganistanie, gdyż Pakistan, a szczególnie południowy Pendżab był bazą dla rekrutów mudżahedinów. Większość z tych mudżahedinów powróciła do Pakistanu po wycofaniu wojsk radzieckich z Afganistanu w 1989 r. i przywiozła ze sobą duże ilości broni. Przyłączyli się oni do ugrupowań fundamentalistycznych i od tego czasu przemoc między szkołami religijnymi znacznie się nasiliła. Kolejna eskalacja przemocy nastąpiła, gdy założyciel SSP, Haq Nawaz Jhangvi, został zabity w marcu 1990 r. W ostatnich latach szyitów atakowano w różnych częściach kraju, w tym w Dera Ismail Khan i Hangu w NWFP, w Quetcie w Beludżystanie, Tank, Dera Ghazi Khan, Gilgicie i Kurram w rejonie FATA.⁵

Deobandi (Deoband Dar-ul-Uloom) jest północnoindyjską szkołą islamu. Jej nazwa wywodzi się od miasta Deoband, leżącego ok. 165 km od Delhi, gdzie w 1867 r. powstała madrasa, z której pochodzi ta tradycja. Wspomniana madrasa połączyła muzułmanów przeciwnych angielskiej dominacji i wprowadziła surową i dosłowną interpretację Koranu. Celem deobandich jest oczyszczenie islamu z niemuzułmańskich wpływów. Deobandi są sunnitami. Uważają, że przede wszystkim muszą być lojalni swojej wierze, dopiero później krajowi, w którym mieszkają. Uznają również granice, które wyznacza umma, nie zaś granice międzynarodowe, w związku z tym uważają pomoc w miejscach gdzie toczy się święta wojna za swój obowiązek. Światopogląd deobandich jest bliski talibom, mają podobny stosunek do kobiet, zaś szyitów uważają

---

⁵ South Asia Terrorist Portal, Terrorist Group of Pakistan, Tehreek-e-Jaferia Pakistan, 6. South Asia Terrorist Portal, Terrorist Group of Pakistan, Tehreek-e-Jaferia Pakistan, <http://www.satp.org/satporgrp/countries/pakistan/terroristoutfits/TJP.htm>, <http://www.globalsecurity.org/military/intro/islam-deobandi.htm>

za nie-muzułmanów. Deobandi w Pakistanie zamieszkują głównie Peszawar. Wywodzą się z ubogiej ludności wiejskiej o niskim statusie. Są w konflikcie nie tylko z szyitami, ale i drugą popularną w Pakistanie szkołą – barlewi, założoną przez Ahmada Rezę Khana Barlewiego, który zaakceptował synkretyzm i dziedzictwo indyjskie w islamie. Konflikt między tymi grupami trwa od czasów niepodległości Pakistanu. Deobandi wzrosli w siłę w latach 70. ubiegłego wieku, gdy zaczęli otrzymywać wsparcie finansowe z krajów arabskich, a także za rządów generała Zia ul-Haqa, który rozpoczął proces islamizacji w Pakistanie. Ich partia polityczna to Jamiat-Ulema-Islami (JUI) z Maulaną Fazlurem Rehmanem na czele.

PARTIE I ORGANIZACJE MUZUŁMAŃSKIE W PAKISTANIE⁶

Dawat-e-Islami (ang. Invitation to Islam, pol. Zaproszenie do Islamu) – jest międzynarodową, apolityczną organizacją propagującą islam. Dawat-e-Islami została założona w 1980 r. w Karaczi przez Allama Maulana Muhammada Ilyasa Attara Qadri Razawiego, zwanego Emirem (Ameer)-e-Ahlesunnat. Działa aktywnie w 66 krajach świata. W Karaczi posiada niemal 300 madras. Członkowie spotykają się raz w roku w październiku w Multanie na dorocznym zjeździe. Posiada własny kanał telewizyjny, zwany Madani Channel, nadający całą dobę programy muzułmańskie. Posiada placówki w większości krajów Europy Zachodniej.

Jama'at-e-Islami – partia powstała jeszcze w niepodzielonych Indiach. Wspierają ją w Pakistanie głównie mohadźirowie – migranci i ich potomkowie z Indii, mówiący w języku urdu. W Indiach pozostała organizacja Jamaat-e-Islami Hind. Jama'at utrzymuje stosunki z międzynarodowymi grupami muzułmańskimi, w tym Braćmi Muzułmańskimi. W Pakistanie, Jama'at prowadzi komitet Muttahida Majlis-e-Amala, który składa się z różnych partii. Jamaat ma za cel ustanowienie islamskiego państwa z szariatem, przeciwstawia się wpływom Zachodu i ideologiom takim jak kapitalizm i socjalizm.

Tablighi Jamaat – apolityczny ruch religijny mający na celu reformowanie islamu, powrót do korzeni i nauk Proroka. Ruch powstał w Indiach, opierając się na tradycji deobandich, ale jego zwolennicy pochodzą także z innych szkół, w tym hanafickich. Założony został przez Muhammada Ilyasa w 1926 r. Mimo pacyfistycznych przekonań, był on w kręgu podejrzanych w wielu dochodzeniach w sprawie incydentów terrorystycznych. Do 2008 r. organizacja działała w 150 krajach i liczyła 70-80 tys. zwolenników, obecnie jest to największy ruch muzułmański na świecie. Najwięcej członków ma w Azji Południowej. Brak jest stałego członkostwa, a faktycznie może być ono utrzymywane w tajemnicy. Finansują ją sami starsi członkowie.

---

⁶ Spis nie obejmuje wszystkich organizacji ze względu na ich ilość. Wyczerpujące dane oraz opisy incydentów z udziałem organizacji terrorystycznych można znaleźć na stronie:
<http://www.satp.org>.

Jama'at-ud-Da'wah Pakistan – organizacja założona w Lahore w Pakistanie w 1985 r. Upřednio nazywana Markaz Daw'a wal Irshad. Nazwę zmieniono po tym jak Departament Stanu Stanów Zjednoczonych uznał Lashkar-e-Taiba za organizację terrorystyczną. Jama'at publicznie zaprzeczył związkom z tą organizacją. Liderem jest Hafiz Muhammad Saeed (założyciel Lashkar-e-Taiba). W 2006 r. został oskarżony o wzniecanie zamieszek, zwolniony z braku dowodów. Organizacja podejrzewana o atak na hotel w Bombaju w 2008 r. Uznana przez Stany Zjednoczone za organizację terrorystyczną w grudniu 2008 r. zabroniona w Pakistanie. Jej zamknięcie wywołało krytycyzm, gdyż zajmowała się ona również działalnością humanitarną. Organizacja dokonała reorganizacji i zmieniła nazwę na Tehrik-e-Tahafuz Qibla Awal (TTQA).

GRUPY TERRORYSTYCZNE

Lashkar-e-Omar (LeO) – nowa grupa powstała w 2002 r., po aresztowaniu kilku głównych przywódców ruchów islamistycznych. W skład jej wchodzi dawne kadry Harkat-ul-Jihad-i-Islami (HuJI), Lashkar-e-Jhangvi (LeJ) i Jaish-e-Mohammed (JeM). Luźno związana organizacja o poglądach afgańskich talibów. Na czele stoi Qari Abdul Hai alias Qari Asadullah alias Talha. Posiada związki z Al Kaidą oraz terrorystycznymi grupami w Jammu i Kaszmirze. Wykorzystuje ataki samobójców.

Sipah-e-Sahaba Pakistan (Anjuman Sipah-e-Sahaba / Sipah-e-Sahaba Pakistan (SSP)) – sekciarska organizacja sunnicka, powstała w 1985 r., przede wszystkim zwrócona przeciwko szyitom. Przypisuje jej się działalność terrorystyczną. Organizacja działała jako partia polityczna i miała swoich reprezentantów w rządzie Pendżabu. W 2002 r. zakazana przez gen. Musharrafa. Prawdopodobnie przemianowała się na Millat-e-Islamia Pakistan. Jej założycielami byli: Maulana Haq Nawaz Jhangvi, Maulana Zia-ur-Rehman Farooqi, Maulana Eesar-ul-Haq Qasmi i Maulana Azam Tariq (zamordowany w 2003 r.). SSP żąda, aby Pakistan zadeklarowano państwem sunnickim i zbudowano kalifat. Członkowie uważają, że szyici nie są muzułmanami. Związana z Jaish-e-Mohammed (JeM), organizacją terrorystyczną w Jammu i Kaszmirze. Działa w południowym i zachodnim Pendżabie, głównie w miastach: Sargodha, Bahawalpur, Jhang, Multan i Muzaffargarh.

Tehreek-e-Jaferia Pakistan – główne ugrupowanie szyickie w Pakistanie, założone w 1992 r. Wywodzi się z ugrupowania Tehreek Nifaz Fiqah-e-Jafria, (Tehrik-e-Nafaz-e-Fiqah-e-Jafaria – 1979 r.) założonego przez imama Jafara Sadiq, aby ochraniać interesy szyitów i rozpowszechniać idee Ayatollaha Khomeiniego. Ma na celu budowę społeczeństwa w oparciu o „czysty islam”, ochronę społecznych i religijnych praw szyitów, koordynowanie wszystkimi pakistańskimi szyitami i walkę z imperializmem. Liderem jest Allama Syed Sajid Ali Naqvi. Posiada kilka afiliowanych organizacji – Sipah-e-Abbas, Sipah-e-Ahl-Bait, młodzieżówki: Imamia Students Organisation i Imamia Organisation. W 1993 r. nastąpił podział i powstała **Sipah-e-Muhammad Pakistan**

(SMP) – organizacja terrorystyczna, mająca za cel organizacje sunnickie. Liderem jej jest Ghulam Raza Naqvi, obecnie odsiaduje wyrok. Organizacja liczy ok. 30 tys. członków i działa głównie w Pendźbie. Od 2002 r. jej działalność jest zakazana.

Tehreek-e-Nafaz-e-Shariat-e-Mohammadi - (Ruch na Rzecz Wprowadzenia Prawa Islamskiego) – ruch wahabicki, powstał w 1992 r., mając za cel wprowadzenie siłą szariatu. Zdelegalizowany w 2002 r. przez gen. Musharrafa. Liderem jest Maulana Sufi Mohammed, były aktywny działacz Jamaat-e-Islami, obecnie odbywający karę pozbawienia wolności. (http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/7359523.stm) Zastępuje go Maulana Fazalullah. Ruch całkowicie odrzuca demokrację. Działa głównie w NWFP a także w Afganistanie, dokąd wysłał około 10 tys. osób.

Lashkar-e-Jhangvi – powstała w 1996 r. przez rozłam w Sipah-e-Sahaba Pakistan. Organizacja sunnitów – deobandich. W 2001 r. zakazana przez Gen. Musharaffa. Jej celem jest przekształcenie Pakistanu w sunnickie państwo islamskie. (Prawdopodobnie) Na czele stoi Muhammad Ajmal alias Akram Lahori. Organizacja odpowiedzialna za wiele krwawych incydentów przeciwko szyitom. Sam Lahori zamieszany był w około 300 incydentów terrorystycznych. Posiada bazy wypadowe w Afganistanie i współpracuje m.in. z Talibami.

Harkat ul-Ansar – powstała z dwóch grup Harkat ul-Jihad al-Islami i Harkat ul-Mujahedin. Liderem jest Maulana Saadatullah Khan. Grupa głosi ideologię panislamistyczną, a celem jej jest przyłączenie Jammu i Kaszmiru do Indii. Kadra liczy około 1000 osób zarówno Pakistańczyków, jak i Afgańczyków. Organizacja uznana przez Stany Zjednoczone za terrorystyczną. Prowadzi w Kaszmirze działania zbrojne. Wielu członków zostało aresztowanych w Indiach. Większość kadr przeniosła się do Lashkar-e-Toiba.

Lashkar-e-Toiba – powstała w 1990 r. w prowincji Kunar w Afganistanie (znana jako Jamaat-ud-Daawa). Organizacja jest zakazana w Indiach, w 2001 r. uznana za terrorystyczną, zakazana również w Wielkiej Brytanii i Pakistanie. Celem jej jest niepodległość Jammu i Kaszmiru oraz ustanowienie islamskiej władzy we wszystkich częściach świata, gdzie zamieszkuje większość muzułmańska. Cele te osiągnąć chce z użyciem broni. Centrala organizacji znajduje się w Murdike, 30 km od Lahore. Finansowana przez Arabię Saudyjską. Posiada swoją prasę. Działa głównie w Jammu i Kaszmirze, ale organizowała również ataki w innych częściach Indii. Posiada rozbudowaną sieć w wielu stanach Indii.

Jamiat-ul-Mujahideen – frakcja Hizb-ul-Mujahideen, na jej czele stoi Sheikh Abdul Basit. Jej członkami są głównie Kaszmiczycy ze szkoły deobandich, ale ze względu na brak młodych kadr angażuje również młodych Pakistańczyków. Celem jej jest przyłączenie Jammu i Kaszmiru do Pakistanu. Oskarżona o wiele morderstw i samobójczych ataków.

Lashkar-e-Jabbar – o jej istnieniu wiadomo od 2001 r., gdy przyznała się do dwóch incydentów – oblania kwasem solnym dwóch nauczycieli z Kahanyaru w Srinagarze oraz ataku na żeńską szkołę w Srinagarze, jak ogłosiła – by nakazać kobietom noszenie muzułmańskiego stroju – burki, a następnie doprowadzić do całkowitej separacji kobiet i mężczyzn w środkach transportu. Grupa skrytykowana przez większość ugrupowań islamskich.

Harkat-ul-Jihad-al-Islami (HuJI, ang. Movement of Islamic Holy War, pol. Ruch Islamskiej Świętej Wojny) – terrorystyczna grupa z bazą w Pakistanie i odgałęzieniem w Bangladeszu (HuJI-B). Celem jej jest utworzenie islamskiego państwa w Pakistanie, Indiach i Bangladeszu. Komendantem był Bashir Ahmed Mir (zastrzelony w 2008 r.) winien wielu ataków bombowych w północnych i południowo-wschodnich Indiach.

Tehreek-ul-Mujahideen - utworzona w 1990 r. przez Yunusa Khana (zginął w 1991 r.), związanego z Mohammadem Abdullahem Tairim, szefem Jammu i Kaszmir Jamaat-e-Ahle-Hadith. Jej celem jest przyłączenie Jammu i Kaszmiru do Pakistanu oraz promowanie pan-islamskiej tożsamości. Prowadzi działania zbrojne. Ochronia społeczność asidih, małej części muzułmanów sunnickich. Szefem organizacji jest Sheikh Jamil-ur-Rehman. Działa głównie w Kaszmirze, w dystrykcie Budgam, a także w Srinagar, Pulwama and Anantanag.

ORGANIZACJE MUZUŁMAŃSKIE

Al-Akhtar Trust (AAT) – uznana przez Stany Zjednoczone za finansującą muzułmańskich ekstremistów, mająca powiązania z Al Kaidą i kaszmirskimi organizacjami terrorystycznymi. Prezydentem jest Mohammad Mazhar. Siedziba znajduje się w Karaczi. Posiada centra medyczne w większych miastach Pakistanu, w których pomaga rannym w starciach terrorystom. Gromadzi fundusze dla ekstremistów.

Al-Rashid Trust – jedna z 27 grup wymieniona przez US Departament of State jako finansująca międzynarodową sieć grup terrorystycznych. Założył ją Mufti Mohammed Rashid w 1996 r. Zajmuje się programami rozwojowymi w Pakistanie, akcjami pomocowymi w krajach muzułmańskich (w Czeczenii, Kosowie, Afganistanie). Ponadto wspiera muzułmanów przebywających w więzieniach za udział w akcjach zbrojnych. Ma na celu wyparcie zachodnich NGO z Afganistanu oraz oczyszczenie literatury z elementów pornografii.

Rabita Trust – uznana przez Stany Zjednoczone za organizację powiązaną z międzynarodowym terroryzmem. Powstała w 1988 r. w celu zorganizowania repatriacji Pakistańczyków z Bangladeszu. Deklaruje pomoc uchodźcom afgańskim i upowszechnianie nauk islamu. Odrzuca amerykańskie oskarżenia. Sekretarzem generalnym jest saudyjski biznesmen Wael Hamza Jalaidan.

Ummah Tamir-e-Nau - (ang. Reconstruction of the Muslim Ummah, pol. Odbudowanie Muzułmańskiej Ummy) – założycielem był Dr Sultan Bashiruddin Mahmood. Zarejestrowana jako afgańska NGO. W deklarowanej działalności wymienia odbudowę szkół i szpitali w Afganistanie. Afiliowana przez Al Rashid Trust.

SRI LANKA

Historia islamu na Sri Lance sięga VII wieku. Pojawił się on wraz z kupcami arabskimi, z których wielu osiedliło się na wybrzeżach Sri Lanki i Indii. Potomków arabskich migrantów na Sri Lance nazywa się Morami (Moor). Morowie zachowali podstawowe doktryny islamu, ale przyjęli także wiele miejscowych zwyczajów. Syngalezcy królowie zatrudniali kupców muzułmańskich jako ministrów i pośredników w handlowych interesach kraju. W XIV w. napłynęła kolejna fala muzułmańskich migrantów z Południowych Indii, potomków Arabów, mówiących j. tamilskim. Moro posiadają imiona arabskie, których używają na co dzień oraz syngaleskie, które często widnieją w dokumentach. Obecnie muzułmanie na Sri Lance zamieszkują od Galle na Południu do półwyspu Jaffny. Zajmują się głównie handlem, zaś na północy kraju parają się rybołówstwem i rolnictwem.

Mimo podobieństwa rasowego oraz wspólnego języka, Morowie nie identyfikują się do końca z wyznającymi hinduizm Tamilami, walczącymi obecnie o autonomię Północnych Prowincji. Rząd Sri Lanki traktuje muzułmanów jako odrębną grupę etniczną, choć Tamilowie uważają ich za osoby tej samej rasy. Morowie często wspierali rząd, co było przyczyną konfliktu z LTTE. W 1990 r. zamordowano ponad 230 muzułmanów w pobliżu Pulmodai w Północno-Wschodniej części kraju. Przywódca LTTE, Prabhakaran nakazał muzułmanom opuścić Północną Prowincję, wskutek czego 100 tys ludzi przeniosło się na tereny chronione przez rząd. Obecnie organizacje muzułmańskie domagają się umożliwienia powrotu wysiedlonym lub stworzenia im podstawowych warunków egzystencji w miejscach przesiedlenia. Częstym celem patrołów LTTE byli muzułmańscy rybacy, a także biznesmeni muzułmańscy. Muzułmanie z północy i wschodu kraju, w obliczu trudnej sytuacji zaczęli żądać własnej autonomii, dając do zrozumienia, że nie chcą być pod władzą LTTE. Z kolei LTTE żąda od nich podporządkowania, albo opuszczenia przez nią zajętych terytoriów. W dystrykcie Wawuniyya i w Tricamalee we Wschodniej Prowincji oraz Batticaloa muzułmanie są pod dużą presją ze strony LTTE.

Oprócz Morów, Sri Lankę zamieszkują także muzułmanie pochodzenia malajskiego, którzy przybyli na wyspę wraz z kolonizatorami holenderskimi i brytyjskimi. Mówią oni językiem malajskim z domieszką dialektów.

Obecnie muzułmanie stanowią ok. 8 % - 10 % populacji Sri Lanki. Prądy odrodzeniowe islamu spowodowały poczucie odmiennej tożsamości wspólnoty oraz

duże zainteresowanie arabskimi korzeniami, m.in. studiami nad j. arabskim jako podstawą do rozumienia Koranu.

W 1980 r. rząd Sri Lanki powołał Departament Religijnych i Kulturowych Spraw Muzułmańskich, który zajmuje się regulowaniem spraw wspólnoty i propagowaniem kultury.

Wielu muzułmanów pełni funkcje ministrów w obecnym rządzie, a także jest członkami parlamentu. Dość szczegółowe informacje na temat społeczności muzułmańskiej na Sri Lance znajdują się na stronie: www.muslimaffairs.gov.lk.

PARTIE I ORGANIZACJE MUZUŁMAŃSKIE DZIAŁAJĄCE NA SRI LANCE

Sri Lanka Muslim Congress - Kongres Muzułmanów Sri Lanki - powstała w 1981 r., założycielem był Mohammad Hussein Muhammad Ashraff, obecnie liderem jest Rauff Hakeem. Jest to partia demokratyczna, która ma również za zadanie reprezentowanie i obronę praw muzułmańskiej mniejszości. Ma ona promować szariat i zachęcać do przyjęcia i stosowania szariatu w całości przez lokalne grupy. Strona internetowa: <http://www.slmc.org.uk/>.

All Ceylon Jamiyyathul Ulama – organizacja zrzeszająca ponad 3 tys ulemów na Sri Lance. Zajmuje się propagowaniem religii oraz jako jedyna ma prawo wydawać certyfikaty „halal” (czyste) zgodnie z założeniami islamu produktom, restauracjom itp. Strona internetowa: <http://www.acju.net/>

MUZUŁMAŃSKIE ORGANIZACJE SPOŁECZNE

Citizen Committee for Forcibly Evicted Northern Muslims, Community Trust Fund Puttalam, CTF Women’s Forum Vavuniya and Mannar, ORDER - Sri Lanka (Organization for Relief, Development, Education and Equal Rights), Mannar Women for Human Rights and Democracy, Musali Civil Societies for Rights, Media forum for Musali, Muslim Council of Sri Lanka, National Muslim Assembly, Mullaithivu welfare Society, Al Ameen Islamic Cultural Development Association, Asian Muslim Action Network, Asian Resource Foundation, Women Bureau Periyamadu- Mannar, Peace Networking Committee Puttalam, Organization for Peace and Education Development (OPDE), Child Vision Puttalam, APDC- Puttalam, Social Aid Puttalam, Social Improvement Foundation- Alankuda Puttalam, Al-Kafala and Unity Lanka International.

MUZUŁMAŃSKIE INSTYTUCJE RELIGIJNE

Federation of Mullaithivu Mosques, Fathuwa Committee Puttalam, Jaffna Mosque Committee, Mohideen Jumma Mosque Mannar, Mannar District Mosques Federation, Mullaithivu Masjith Trustee Board, Mullaiihivu District Jammiyathul Ulama, Killinochchi District Trustee Board, Periyamadhu Mosque Federation, Veppankulam and Vidathalthivu Mohideen Jumma Mosque, Periya Karisal Mohideen Jumma Mosque, Periyamadu Ilmiya Arabic College Committee.⁷

---

⁷ Zob. <http://lines-magazine.org/?p=1597>.

AHMADIYYA

INFORMACJE PODSTAWOWE

W XIX w. w Indiach rozwijało się wiele ruchów reformatorskich nawołujących do powrotu do początków islamu i oczyszczenia religii z obcych wpływów. Na tym gruncie powstał ruch Ahmadiyya w Pendżabie, w Indiach. Twórcą Ahmadiyyi był Mirza Ghulam Ahmad (1835-1908), który twierdził, że spłynęło na niego boskie objawienie, i że on sam jest prorokiem.⁸ Ghulam uznawał nauki wielkich założycieli religii i świętych, w tym Zaratusztrę, Abrahama, Mojżesza, Jezusa, Krisznę, Buddę, Konfucjusza, Lao Tse i Guru Nanaka i wyjaśniał w swym dziele jak nauki te zjednoczyły się w jeden prawdziwy islam. W latach 1880-1883 wydał serię dzieł pt. „Barahin-i ahmadiyya” (Dowody/argumenty ahmadyckie). [...] W 1889 r. Ghulam stanął na czele nowej gminy, przez którą został uznany za obiecywanego mesjasza. Sam uważał się nie tylko za mesjasza muzułmańskiego, ale za mesjasza całej ludzkości. Ghulam jest nie tylko mesjaszem, ale podobnie jak Chrystus prorokiem, innego jednak rodzaju: jest zill-i nabi „cieniem proroka”. Ponieważ w odróżnieniu od poprzednich nie przynosi nowego prawa, a jedynie potwierdza pozycję Muhammada.⁹ Fakt, że Ghulam uznawał się za proroka i mesjasza jest głównym powodem poważnych problemów wyznawców jego gminy w środowisku muzułmańskim, które uznaje Mahometa za ostatniego z proroków, w obliczu czego wyznawcy Mirzy Ghulama są heretykami i bluźniercami.

Po śmierci Ahmada Ghulama w 1908 r., jego następcą został Mawlawi Nur ad-Din, zaś po jego śmierci doszło do rozbicia Ahmadiyyi na dwa ugrupowania różniące się rozumieniem funkcji Ahmada Ghulama. Ahmadiyya Anjuman Isha'at-e-Islam Lahore - Lahorski Ruch Ahmadiyyi (Na rzecz Propagowania Islamu). Są to zwolennicy syna Ahmada Ghulama - Mirzy Basira ad-dina Ahmada. Ahmada Ghulama uznają za odnowiciela religii (mugaddid, muhaddit), i za mesjasza (lub reformatora).¹⁰ Grupa ta zajmuje się głównie propagowaniem islamu w sposób pokojowy na całym świecie, głównie za pomocą wydawnictw.

Centrum:

Ahmadiyya Anjuman Lahore,

---

⁸ Janusz Danecki, *Podstawowe wiadomości o islamie*, t. II, wyd. Dialog, Warszawa 1998.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Ibidem*.

5 Usman Block, New Garden Town,

PO Box Ferozepur Road, Lahore, PC 54600

Pakistan

Strona internetowa: www.aail.org.

Grupę większościową tworzą zwolennicy Mirzy. Początkowo przenieśli się do Kadiyanu, stąd nazywa się ich kadiyani (Quadiani, Qadiani). Po podziale Indii, stolicą tej grupy stało się miasto Rabwah (dzisiejszy Pakistan). Dla nich Ahmad Ghulam jest prorokiem. Po śmierci Mirzy przywódcą został syn Ahmada Ghulama – Mirza Basir ad-Din Mahmud Ahmad, po nim zaś jego syn Mirza Tahir Ahmad, noszący tytuł halify.¹¹ Głowa kadiyanitów Mirza Tahir Ahmad, wnuk Ahmada Ghulama, od 1984 r. mieszka w Wielkiej Brytanii. Grupa ta działa w Wielkiej Brytanii bardzo aktywnie, dużo publikuje oraz posiada swoją stację telewizyjną. Według źródeł ruchu Ahmadiyya, do 2008 r. założyli oni misje we wszystkich krajach Azji z wyjątkiem Tadżykistanu, Turkmenistanu, Gruzji i Korei Północnej.

WYZNAWCY

Bardzo trudno jest określić populację wyznawców ruchu Ahmadiyya. Sami Ahmadi podają, że jest ich na świecie ok. 200 mln, ale podawana liczba, prawdopodobnie wynika z przepowiedni ich proroka. W publikacjach internetowych występują bardzo różne dane od 10 mln do 170 mln. Janusz Danecki w „Podstawowych wiadomościach o islamie” pisze, że liczbę wyznawców (na świecie) ocenia się na 1 mln z czego połowa mieszka w Indiach.¹² W większości krajów muzułmańskich Ahmadiyyi nie uważa się za ugrupowanie muzułmańskie i jest ono zwalczane.

GŁÓWNE ZASADY WIARY, ŚWIĘTA I RYTUAŁY

Ahmadiyya jest purytańskim ugrupowaniem islamskim. Podstawowe znaczenie ma dla tej grupy wiara w jednego Boga i posłannictwo Mahometa. Koran jest dla Ahmadiyyi ostatecznym i pełnym objawieniem. Wyznawcy ściśle przestrzegają zasad islamu, a za ich złamanie grozi wykluczenie ze wspólnoty (np. za spożywanie alkoholu). Nie utrzymują kontaktu z innymi muzułmanami, np. nie mogą się razem modlić.¹³ Religia nakazuje im życie pobożne i skromne. Ahmadi nie mogą chodzić do kina, na koncerty i

---

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*: 109.

uczestniczyć w innych formach rozrywki. Kobiety noszą nakrycia głowy. Ahmadi różnią się od muzułmanów sunitów kilkoma zasadami wiary:

1. Nie uznają, że prorocstwo Mahometa było ostateczne. Uważają, że Bóg zawsze zsyłał i nadal zsyła proroków, nie ześle już jednak nowego prawa, gdyż to zawarte zostało już w Koranie.

2. Jezus nie umarł na krzyżu, nie został też wzięty żywcem do nieba jak wierzą muzułmanie, lecz został zdjęty z krzyża i wyleczony. Następnie podróżował do Indii, do Kaszmiru, gdzie nauczał do starczego wieku. Zmarł tam śmiercią naturalną. Jego grób znajduje się w Srinagarze w Kaszmirze w Indiach. Hadhrat Mirza Ghulam Ahmad był obiecwanym mesjaszem, który przybył by wyprowadzić z „błędu krzyża” chrześcijan oraz wzmocnić i oczyścić islam.

Członkowie Ruchu Ahmadiyya obchodzą święta muzułmańskie tj.:

1. *Juma* (Piątkowa Modlitwa),

2. *Eid ul Fitr* (Święto na koniec Ramadanu),

3. *Eid ul Adha* (Święto upamiętniające ofiarę z Izaaka),

4. *Masih Moud* (Dzień Obiecanego Mesjasza) – obchodzony corocznie 23 marca. Wyznawcy ruchu Ahmadiyya wierzą, że obiecany mesjasz, przybył w postaci Mirzy Ghulama Ahmada. Aby uczcić ten dzień organizuje się spotkanie wszystkich członków społeczności w meczecie lub innym miejscu. Program zwykle jest przygotowywany wcześniej. Spotkanie rozpoczyna się recytacją Koranu, a następnie śpiewaniem poezji Mirzy Ghulama przez mężczyzn, jak i kobiety. Kobiety zwykle są odseparowane i uczestniczą w spotkaniu w innym pomieszczeniu lub za zasłoną. Następnie, wyznaczeni wcześniej mówcy wygłaszają przemówienia dotyczące różnych aspektów życia mesjasza, aby tym, którzy je już znają, przypomnieć dobre cechy jego charakteru, zaś nowych wyznawców i dzieci z nimi zapoznać. Wszystkie punkty programu mają na celu poprawę społecznych i religijnych zachowań społeczności.¹⁴

5. Inne specyficzne dla grupy Ahmadiyya: *Seeratun* – Dzień Proroka – może być obchodzony przez cały rok, ale najczęściej związany jest z dniem urodzin Proroka Mahometa, 12 Rabul Awwal, Dzień *Musleh Mauood* (Święto Obiecanego Syna, obchodzone 20 lutego) Dzień Kalifat 27 maja, Dzień Założycieli Religii (dzień, w którym zaprasza się przedstawicieli innych religii, w celu wymiany informacji na temat założycieli religii).

Oprócz ww. świąt, Ahmadiyya corocznie organizuje formalny zjazd członków, nazywany Jalsa Salana (oba ugrupowania). Uroczystości organizowane są w krajach

---

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Opis przedstawiony przez przewodniczącą gminy Ahmadiyya w Polsce.

wyznawców na całym świecie. Zwykle trwają trzy dni, zaczynają się w piątek, Piątkową Modlitwą i ceremonią wciągnięcia flagi Ahmadiyyi. Kadiyani, Od 1993 r. obchodzą również ceremonię inicjacyjną zwaną *baiat*. Odbywa się ona zawsze przy okazji Jalsa Salany, w lipcu. Polega na tym, że osoby siedzące obok kalifa dotykają jego rąk, a następne osoby ramion osób siedzących najbliżej. W ten sposób wszyscy łączą się z mistrzem, który recytuje specjalny tekst na tę okazję.

ORGANIZACJA SPOŁECZNA

Społeczność Ahmadiyya (kadiyani) jest społecznością muzułmańską, zorganizowaną w kalifat, na czele której stoi lider duchowy - kalifa, który jest sukcesorem proroka. Oficjalny tytuł lidera to Khalifatul Masih. Kalif jest wybierany przez głosowanie. Kolejni sukcesorzy to:

Maulana Hakeem Noor-ud-Din (1908–1914)

Mirza Basheer-ud-Din Mahmood Ahmad (1914–1965)

Mirza Nasir Ahmad (1965–1982)

Mirza Tahir Ahmad (1982–2003)

Mirza Masroor Ahmad (2003–present)

Organem doradczym kalifa jest Zgromadzenie Doradcze (Majilis-i-Shura), ponadto są również Rada Narodowa (w danym kraju) oraz Rada Międzynarodowa, skupiająca amirów/przewodniczących gmin we wszystkich krajach. Administracją ruchu zajmuje się Sadr Anjuman Ahmadiyya (Centralny Komitet Ahmadiyyi), ustanowiony już w 1906 r. Składa się on z kilku departamentów – Skarbu, Edukacji, Sprawiedliwości, Nieruchomości, Pensji, Publikacji etc. Na czele stoi Dyrektor – Nazre Aala. Główne biuro znajduje się w Qadianie i Rabwach. Wszystkie kobiety od 15 roku życia są członkiniami kobiecej organizacji Ahmadiyya - Lajna Imaillah, w której zajmują się edukacją, praktykowaniem i szerzeniem islamu.

W społeczności lahorskiej Ahmadiyya Anjuman Isha'at-e-Islam funkcję szefa gminy pełni dyrektor, noszący tytuł amira. Ruchowi przewodzili następujący amirowie:

1. Khalifat-ul-Masih Maulana Hakim-ul-Ummat Noor-ud-Din
2. Hazrat Ameer (I) Maulana Muhammad Ali, M.A., LL.B.
3. Hazrat Ameer (II) Maulana Sadr-ud-Din
4. Hazrat Ameer (III) Khan Bahadur Dr. Saeed Ahmad Khan, Sitara-e-Khidmat
5. Hazrat Ameer (IV) Prof. Dr. Asghar Hameed, Ph.D. (Edin., UK)

6. Hazrat Ameer (V) Prof. Dr. Abdul Karim Saeed, MRCP(UK), FRCP(London), FCPS(Pak)

Sprawy społeczności kontroluje Rada Powiernicza (Majlis-i Mu'timidin), pod nią istnieją cztery komitety: Komitet Propagowania Islamu, Komitet Spraw Pogrzebowych, Komitet ds. Edukacji i Komitet Spraw Administracyjnych i Pozostałych. Właścicielem dóbr będących w posiadaniu wspólnoty jest Rada Powiernicza.

SYTUACJA WYZNAWCÓW AHMADIJI W POSZCZEGÓLNYCH KRAJACH – ORGANIZACJE POLITYCZNE

AFGANISTAN

Brak jest informacji o aktualnej działalności Ruchu Ahmadiyya w Afganistanie, ale nie można wykluczyć, że mieszkają tam jego wyznawcy. Ruch Ahmadiyya rozwijał się tam na początku XX w. Z Afganistanu pochodził uznany przez ruch Ahmadiyya męczennik Sahibzada Abdul Latif (* 1853, - July 14, 1903). Był on królewskim doradcą ds. wpływów europejskich w Afganistanie na dworze Amira Abdura Rahmana Khana (1880-1901) oraz jego syna Amira Habibullaha Khana (1901-1919). Ok. 1902 r. został wyznawcą Ghulama i prowadził działalność misyjną w prowincji Khost. W 1903 r. został skazany na ukamienowanie przez króla Amira Habibullaha Khana za konwersję i potępienie dżihadu przeciwko Brytyjczykom. Od tego czasu do lat trwał prześladowanie i zabójstwa zwolenników ruchu Ahmadiyya w 20. ubiegłego wieku Afganistanie.

BANGLADESZ

Ruch Ahmadiyya w Bangladeszu nosi nazwę: Bangladesh Ahmediyya Muslim Jama'at. Pierwszym wyznawcą i działaczem na rzecz Ahmadiyyi w Bangladeszu był Ahmed Kabir Noor z Chittagongu. Obecnie w Dhace amirem gminy jest Amir Mir Mobasherur Rahman. W każdym dystrykcie jest wyznaczony amir lokalny. Społeczność Ahmadiyya w Bangladeszu liczy około 100 tys wyznawców – kadiyanich i jest rozsiana po całym kraju. Główne skupiska wyznawców zamieszkują w pn-wsch dystrykcie Brahmanbaria pn-wsch, pd-zach Sundarban, pd-wsch Comilli, w Jamalpur i Moymonshingha. Ogółem posiadają 130 placówek w kraju. Nie są akceptowani przez muzułmańską większość. W latach 90-tych do władzy w Bangladeszu doszli islamiści, co zaowocowało przemocą w stosunku do niektórych sekt, w tym ruchu Ahmadiyya. Muzułmanie sunniccy nie uznają ich za muzułmanów i żądają uznania ruchu za sektę niemuzułmańską oraz zamknięcie jej meczetów. W 2003 r. ekstremiści prawdopodobnie z Jamaat-e-Islami zabili imama Ahmadih w Jessore. Muzułmańskie grupy wrogie ruchowi Ahmadiyya założyły związek nazywany Hifazate Khatme Nabuwat Andolon

(HKNA) z Amirem Mohammadem Mahmudulem Hasanem Mamtaji na czele. Główną siłą HKNA stanowi radykalna organizacja Islami Oikya Jote (IOJ). HKNA organizuje demonstracje, napada na meczety i dopuszcza się aktów przemocy. Od listopada 2003 r. , kiedy to próbowała przejąć meczet w Dhace, gdzie odniosło obrażenia ponad sto osób w tym funkcjonariuszy policji, nastąpiła eskalacja przemocy wobec wyznawców Ahmadiyya w całym kraju, która trwa do dzisiaj. W grudniu 2003 r. HKNA zwróciła się do rządu o uznanie wyznawców Ahmadiyyi za „nie-muzułmanów”. Ogłosiła również dżihad „prawdziwych muzułmanów” przeciwko tej grupie. Rząd Bangladeszu częściowo przychylił się do tych żądań i w styczniu 2008 r. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zabroniło sprzedaży, publikacji i dystrybucji książek o islamie publikowanych przez Ahmadiyya Muslim Jamaat, w tym Koranu, argumentując, że „publikacje te ranią uczucia religijne większości muzułmanów”. Od decyzji grupa się odwołała, jednak bez skutku. Próbowano zastraszyć obrońców ruchu w tym adwokata Ahmadiyyi.¹⁵ Ataki na społeczność są bardzo częste, w 2010 r. odnotowano ich kilkanaście, w tym ataki na domy prywatne wyznawców, próby uniemożliwienia budowy meczetów, atak na kondukt pogrzebowy.

W Bangladeszu jest sześć meczetów Ahmadiyyi, pracuje tam 65 misjonarzy. Ahmadiyya posiadają również studio telewizyjne w Dhace (Muslim Television Ahmadiyya) oraz koledż misjonarski - Jamia Ahmadiyya.

Centrum w Dhace:

Ahmadiyya Muslim Jama'at, Bangladesh

4 Bakshi Bazar Raod, Dhaka, 1211, Bangladesh

Phone: 88-02-7300808 Ext: 100

Mobile: 88-01-711646373

Fax: 88-02-7300925

e-mail: na.amjb@hotmail.com

BHUTAN

Brak jest danych na temat populacji społeczności ahmadiyyi w Bhutanie. Według informacji Ahmadiyyi (kadiyani) posiada ona tam jeden meczet, wybudowany w 2008 r.

---

¹⁵ Anand Kumar, *BANGLADESH: State Inaction Encourages anti-Ahmadiyya Islamists*, paper no 1252, <http://www.southasiaanalysis.org/%5Cpapers13%5Cpaper1252.html>.

INDIE

Brak jest danych dotyczących populacji Ahmadiyya w Indiach, oprócz stwierdzenia, że jest ona liczna. Wielu z wyznawców zamieszkuje Pendżab, Radżastan, Harjanę, Delhi i Uttar Pradesz. Ahmadich uważa się tam za muzułmanów i nie są ograniczeni żadnymi zakazami, jeśli chodzi o praktykę, nie mogą jednak zasiadać w Ogólnokrajowej Radzie Muzułmanów (All India Muslim Personal Law Board). W Indiach, gdzie obok siebie istnieje duża różnorodność religijnych wspólnot nie odnotowano wielu przypadków stosowania przemocy wobec tej grupy. Jednakże jej sytuacja zależy od miejsca zamieszkania. Tam gdzie społeczność muzułmańska jest liczna, mogą wystąpić przypadki presji i ograniczania praw Ahmadich. W czerwcu 2008 r. rząd Uttar Pradesh odmówił wspólnocie Ahmadiyya zorganizowania spotkania w publicznym miejscu w Hajdarabadzie, w związku z protestem i naciskiem grup muzułmańskich. Władze obawiały się problemów z utrzymaniem porządku publicznego i bezpieczeństwa. Nakazano również zerwać informację o planowanym spotkaniu z autobusów i innych miejsc publicznych. Muzułmanie stanowią 30 % w Hajdarabadzie. Podobnie w grudniu 2009 r. muzułmanie oraz sikhowie zaprotestowali przeciwko dorocznemu zjazdowi Ahmadiyyi (Jalsa Salana) w Qadiyanie. Uważają oni, że zjazdy Ahmadiyyi są platformą stworzoną w celu nawracania muzułmanów na ich wiarę. Odnotowano także przypadek ponownego nawracania Ahmadich na islam sunnicki. Zgodnie z Daily Hindustan¹⁶ około 1000 domostw w dystrykcie Gulbarga w Karnatace nawróciło się na islam po zapoznaniu się z przekładem literatury skierowanej przeciwko Ahmadim na lokalny język.

W Indiach aktywnie działa młodzieżowa organizacja Majlis Khuddamul Ahmadiyya Bharat (Stowarzyszenie Młodych Muzułmanów Ahmadiyya) Jej strona internetowa łączy wszystkie podobne organizacje na terenie Indii. Adres internetowy: www.khuddam.in

W Indiach działa również odłamek Lahorski.

NEPAL

Brak jest dostępnych informacji na temat populacji Ahmadiyya w Nepalu. Zgodnie ze źródłami Ahmadiyyi (kadiyani), w 2008 r. zbudowano w Nepalu jeden meczet Ahmadiyyi.

---

¹⁶ Zob. <http://forum.kalpoint.com/recycle-bin/3000-qadianis-ahmadis-embrace-islam-in-india-34660.html>.

PAKISTAN

W Pakistanie w Rabwah, w Pendżabie znajduje się Światowe Centrum Muzułmanów Ahmadiyya. Wspólnota osiedliła się w nim w 1948 r. za czasów drugiego kalifa. Od czasu migracji czwartego halify do Wielkiej Brytanii, Międzynarodowe Centrum Administracyjne również tam przeniesiono.

Pakistan jest krajem, w którym większość stanowią muzułmanie sunnici, dodatkowo, w ostatnich latach nasiliła się działalność ortodoksyjnych ruchów muzułmańskich. Wobec powyższego, sytuacja ruchu

Ahmadiyya jest bardzo trudna. Prawa wyznawców Ahmadiyyi ograniczają państwowe akty prawne, a społeczność jest jawnie dyskryminowana i prześladowana, często pozbawiona ochrony i reakcji władz. Liczba Ahmadiyya w Pakistanie to ok. 600 tys. (0,22% populacji Pakistanu).

Przed podziałem na Indie i Pakistan, ruch przeciwko Ahmadim rozpoczęła partia Majlis-i-Ahrar. W 1934 r. Arhar założył ruch skierowany przeciwko Ahmadim zwany Konferencją Tahafuz-e-Khatm-e-Nabuwat w Kadiyanie. Powodem wrogości był fakt, że Ahmadiyya popierała Muhammada Ali Jinnaha w dążeniach do utworzenia Pakistanu. Po powstaniu nowego państwa rozpoczęły się ataki na członków ruchu.¹⁷ Zgromadzenie Konstytucyjne w 1949 r. wprowadziło zarządzenie o równości praw dla społeczności nie-muzułmańskich, jednak wkrótce potem, fundamentalne ruchy muzułmańskie rozpoczęły działania przeciwko Ahmadim, mające na celu usunięcie ich z życia politycznego, oskarżając społeczność o konspirację z Indiami przeciwko sunnitom. W 1974 r. miały miejsce wystąpienia przeciwko Ahmadim na terenie całego Pakistanu. Pod naciskiem ulemów, Premier Zulfikar Ali Butto uznał Ahmadich za nie-muzułmanów, zaś Parlament pakistański włączył Artykuły 260 (3) (a) i (b) które definiowały termin „muzułmanin”, wykluczając wspólnotę Ahmadich z użycia tego terminu na własne określenie. W 1974 r. po przewrocie wojskowym gen. Mohammad Zia-ul-Haq wprowadził prawo tworzące oddzielny system wyborczy dla nie-muzułmanów. W 1980 r. stworzono Federalny Sąd Szariacki badający istniejące prawo cywilne pod względem zgodności z szariatem. W 1984 r. ponownie wniesiono poprawki do konstytucji, dające nadrzędne miejsce prawu islamskiemu nad konstytucją, której interpretację można było tworzyć tylko w oparciu o szariat. Pozwoliło to na przyjęcie nowych rozporządzeń, które bezpośrednio wymierzone były w mniejszości religijne: prawo przeciwko bluźnierstwu, prawo karzące dożywociem za obrazę Koranu, zakaz obrazy żon, rodziny i przyjaciół proroka islamu. Ponadto, wprowadzono dwa zakazy bezpośrednio ograniczające

---

¹⁷ Zob. Asia Sentinel, Tuesday, 06 July 2010, *The Agony of Pakistan's Ahmadiyya*, http://www.asiasentinel.com/index.php?option=com_content&task=view&id=2578&Itemid=382.

działalność Ahmadich, które stanowiły część Rozporządzenia Stanu Wyjątkowego XX. Rozporządzenie to przyjął Pakistański Kodeks Karny. Ogranicza ono działalność mniejszości religijnych w całości, ale uderza szczególnie w Ahmadich, gdyż do nich zastosowanie mają dwa paragrafy:

298 b Niewłaściwe używanie terminów, opisów i tytułów zarezerwowanych dla niektórych świętych osób lub miejsc przez Ahmadich

298 c. Ahmadi, nazywający się muzułmaninem lub nauczający i propagujący swoją wiarę lub obrażający uczucia religijne Muzułmanów, lub uważający się za muzułmanina.

Z lęku przed oskarżeniem o „pośrednie lub bezpośrednie podawanie się za muzułmanina”, Ahmadi nie mogą dalej praktykować legalnie swojej religii ani w mowie ani w piśmie. Pakistańska policja niszczyła ich przekłady Koranu i zakazuje publikacji, a także używania jakiejkolwiek muzułmańskiej terminologii, w tym na zaproszeniach ślubnych, modlitwach pogrzebowych i na nagrobkach, deklarowania publicznie wiary, propagowania jej, budowania meczetów i nawoływania do muzułmańskich modłów. Ogólnie każdy publiczny akt religijny Ahmadich może być traktowany jako kryminalne wykroczenie.¹⁸ Prawo to jest nadal aktualne. Nadal zabrania Ahmadim, zaangażowania w jakiejkolwiek muzułmańskie praktyki, w tym wypowiedania muzułmańskiego powitania, uznania ich ośrodków kultu za meczety, recytowania muzułmańskich modlitw, uczestnictwa w pielgrzymce do Mekki - hajj i przestrzegania postu muzułmańskiego, a także organizowania zebrań i kolportażu literatury religijnej. Problemem są procedury administracyjne. W formularzach zwykle należy zadeklarować religię, a Ahmadi nie mogą deklorować się jako muzułmanie. Ponadto, ze względu na oddzielną rejestrację wyborczą dla nie-muzułmanów Ahmadi bojkotują wybory. Często spotykają się z odmową wydania zezwolenia na konstrukcję miejsc kultu oraz organizowania publicznych imprez.

W ostatnich latach odnotowano szereg ataków na wspólnotę Ahmadiyya. Policja notorycznie torturowała i prześladowała jej członków w aresztach, czasami wymierzała śmierć bez sądu. Członkowie Ahmadiyya głównie oskarżani są o bluźnierstwo lub na podstawie ww. paragrafów kodeksu karnego (298b i 298c).⁴⁶ ¹⁹ Członkowie grupy Ahmadiyya atakowani są głównie przez sunnitów, nadużywających pakistańskiego prawa oraz islamskich fanatyków religijnych. Uzbrojeni mułowie sunniccy i ich zwolennicy czasami organizują marsze ulicami Rabwah, głównego miasta Ahmadich i ich centrum duchowym w centralnym Pendźabie.

---

¹⁸ Zob. Harvard Human Rights Journal, Amjad Mahmood Khan, *Persecution of the Ahmadiyya Community in Pakistan: An Analysis Under International Law and International Relations*, <http://www.law.harvard.edu/students/orgs/hrj/iss16/khan.shtml#Heading28>.

¹⁹ Zob. Raport Departamentu Stanu USA za 2009 r.

W 2009 r. zabito jedenaście osób wyznania Ahmadiyyi, a około setki oskarżono z powodów religijnych. Na wiele osób odnotowano napaści. Rządy prowincjonalne, szczególnie rząd Pendżabu i Azad Kaszmir otwarcie popierały mułłów o fundamentalnych przekonaniach w kampanii przeciwko Ahmadiyya. Rząd Pendżabu sponsorował konferencję na temat „ostatecznego proroctwa” w meczecie Badshahi w Lahore, stolicy prowincji. Z tej okazji publicznie spalono podobiznę założyciela ruchu Ahmadich. Konferencja była zorganizowana z funduszy publicznych. Brał w niej udział również Minister ds. Religii. Podobne konferencje organizowano również w latach ubiegłych. 1 lipca 2009 r. Shahbaz Sharif, Główny Minister Prowincji Pendżabu przyzywał na spotkaniu wysokich rangą mułłów dotyczącym walki z terroryzmem. Na koniec spotkania wydano deklarację, zgodnie z którą ”ktokolwiek w sposób bezpośredni lub pośredni dokona nawet niewielkiej obrazy Proroka jest niewiernym, apostatą i powinien być poddany karze śmierci”. Połączono tę deklarację z tekstem „ostatecznego proroctwa”. Deklarację podano do wiadomości publicznej w kampanii i miejscowej prasie. 6

W maju 2010 r. ataki na wspólnotę nasiliły się. W czerwcu 2010 r. w atakach na miejsca kultu Ahmadiyyi w Lahore zabito ok. 95 osób, a około stu raniono. Przedstawiciele władz unikają wypowiedzi na ten temat z obawy przed ortodoksyjnymi ugrupowaniami, które określają osoby stojące w obronie wspólnoty - wrogami islamu. W obronie Ahmadich stanął Nawaz Sharif, czym spowodował atak krytyki ze strony ugrupowań Khatm-e-Nabuwat Movement, Jamiat Ulema-e-Islam and Jamaat-e-Islami, jak i innych polityków. ²⁰ Ahmadiyya w Pakistanie miała dziesiątki meczetów, jednak część z nich uległa dewastacji, została zamknięta i opieczętowana przez policję.

SRI LANKA

Ahmadiyya Muslim Jama'at działa na Sri Lance od 1915 r. Dzieła Ghulama oraz Koran przełożono na języki syngaleski i tamilski. Ahmadiyya posiada tam cztery meczety. Centrum ruchu znajduje się w Kolombo.

Adres: 619/4, Baseline Road, Colombo 9, Sri Lanka.

---

²⁰ *Ibidem.*

HINDUIZM

INFORMACJE PODSTAWOWE

Hinduizm jest trudny do zdefiniowania, ponieważ obejmuje ogromną ilość wierzeń i praktyk, a także specyficzny porządek społeczny. Encyklopedia Religii PWN podaje wyczerpującą definicję: „Wyraz hinduizm jest neologizmem ukutym w 1816 r. przez bengalskiego myśliciela i teologa Rammohana Raja; w powszechne użycie wszedł na Zachodzie pod koniec 1. poł. XIX w. jako termin zbiorczy, obejmujący zróżnicowane przejawy religii występujące w przeszłości i współcześnie na obszarze subkontynentu indyjskiego i rozwijające się w opozycji z jednej strony do indyjskich uniwersalistycznych religii zbawienia (buddyzm, dżinizm) oraz islamu, z drugiej zaś — do autochtonicznych religii plemiennych. Do niedawna w opracowaniach podkreślano szczególnie status hinduizmu pośród religii świata (płynność form, brak jednolitej doktryny, organizacji kościoła., głowy kościoła czy instytucji mających prawo rozstrzygać o sprawach wiary) [...]”.

Autorzy wielu współczesnych prac używają terminu hinduizm w znaczeniu zespołu bliskich sobie religii, kształtujących się w indyjskim kręgu kulturowym od ok. IV–VII w. i posiadających własne, w znacznej mierze odrębne formy organizacyjne, rytuał i doktrynę. Religie te są wzajemnie powiązane poprzez swoistą nadrzędną strukturę — ogólnoindyjski wzorzec tradycji społeczno-religijnych (sanskryt. *sanatana-dharma*, ‘odwieczny ład’, współcześnie określany na Zachodzie jako Wielka Tradycja), obejmujący najważniejsze elementy indyjskiego dziedzictwa cywilizacyjnego, nieustannie oczyszczane od konkretnych nawiązań lokalnych i temporalnych, począwszy od norm społeczno-obyczajowych, a na normach estetycznych kończąc. Twórcami, depozytariuszami i propagatorami tego wzorca byli (i nadal pozostają) bramini i wędrowni asceci [...]”²¹.

Kanon tekstów hinduistycznych formował się od ostatnich wieków p.n.e. Rdzeń Wielkiej Tradycji stanowią traktaty prawne (*Manusmryti*), podręczniki rytuału (*śrautasutry*, *śulwasutry*, *gryhjasutry*), 2 wielkie eposy (*Mahabharata*, *Ramajana*) i 18 wielkich „opowieści o dawności” (*purany*). Wszystkie te teksty uznają Wedę²² za ostateczny autorytet i jedyne źródło porządku (*dharma*) — boskiego, stanowionego i moralnego. Powstające po dziś dzień hinduskie wspólnoty religijne odwołują się ponadto do mitów założycielskich, własnych ośrodków kultowych (*sthalapurana*, *mahatmja*), biografii założycieli oraz opowieści o objawieniach bóstwa,

---

²¹ Patrz: *Encyklopedia Religii PWN*.

²² Weda – zbiór tekstów sakralnych, będących najstarszymi zabytkami kultury aryjskiej.

zapoczątkowujących specyficzne formy rytuałów wspólnotowych i jednostkowych (wrata, Manasa). Poza formułą traktatu i narracji mitologicznej przekazowi treści hinduistycznych służą także formy teatralne, malarstwo i rzeźba (indyjska ikonografia).[...]²³

Do głównych elementów Wielkiej Tradycji należą następujące elementy:

Dharma – moralny ład świata; ogół praw i obowiązków ściśle odpowiadający porządkowi poszczególnych stanów (*warna*), (Wyróżnia się cztery *warny*: bramińską - kapłańską, *kszatriów* - rycerską, *wajśjów* - kupiecką oraz *śudrów* - służebną); celom życia (*puruszarta*) (Człowiek winien w swym życiu dążyć do osiągnięcia czterech celów - *dharmy* - aktywność rytualna, *arthy* – wszelka aktywność zmierzająca do osiągnięcia dobrobytu, *kamy* – zaspokojenie własnych pragnień fizycznych, *mokszy* – wyzwolenia). Życie człowieka podzielone jest na cztery etapy (*aśrama*): stadium ucznia (okres młodości poświęcony przyswajaniu wiedzy), gospodarza (etap założenia rodziny, pracy zawodowej, splodzenia potomstwa), pustelnika (wiek dojrzały, w którym osoba skupia się na celach religijnych) oraz wędrownego ascety (odejście z domu w poszukiwaniu wyzwolenia).²⁴

W hinduizmie istotnym elementem wiary jest reinkarnacja, czyli odradzanie się w kolejnych żywotach, dopóki nie zdobędzie się wyzwolenia. Zgodnie z koncepcją *karmana* suma wszelkich działań jednostkowych w obecnych oraz poprzednich wcieleniach warunkuje byt istoty ludzkiej w przyszłości.

GŁÓWNE ZASADY WIARY, ŚWIĘTA I RYTUAŁY

Hinduizm uważa się za religię henoteistyczną, co oznacza, że indywidualny wyznawca czci jednego boga, jednocześnie akceptuje istnienie innych. Panteon hinduistyczny jest bardzo bogaty. Do głównych bóstw należą: Brahma – bóg kreator, Śiwa – postrzegany jako najwyższy bóg, niszczyciel światów, przedstawiany jako asceta, a w ikonografii najbardziej znany jako Śiwanataradża – król tańca; Wisznu – podobnie jak Śiwa dla wyznawców najwyższy bóg. Najczęściej czczony pod postacią Ramy lub Kryszny. Wisznu dziesięciokrotnie zstępował na ziemię, w czasach wymagających odnowy religijnej, w formie kolejnych *awatar* (wcieleni). Bardzo popularny jest kult Bogini - Dewi, żeńskiej mocy - Śakti pod różnymi postaciami, m. in., Durgi – aspekt bogini wojowniczej, Kali – budzącej grozę bogini czasu i śmierci, zwalczającej zło i demony, Lakszmi – bogini fortuny, Saraswati – bogini wiedzy i nauki. Ważnym bóstwem jest również Ganeśa – bóg z głową słonia, do którego zwracają się wierni, gdy na swej

---

²³ *Ibidem*.

²⁴ Więcej na ten temat czyt. w: *Mały Słownik Klasycznej Myśli Indyjskiej*, Semper, Warszawa 1992.

drodze mają nowe przedsięwzięcia i trudności do pokonania. Oprócz głównego panteonu czci się niezliczoną ilość innych bóstw w kultach lokalnych, zależnie od regionu. Hinduizm charakteryzował się zawsze tendencjami włączającymi, gdyż zakładając, iż do Boga prowadzi wiele dróg, każde z bóstw jest uważane wyłącznie za jeden z aspektów Jednego.

Codzienną formą religijnej praktyki w hinduizmie jest *pudza* – akt wiary i komunikacji z bóstwem, przejawiający się w odprawieniu rytuału poświęconego bóstwu lub innemu boskiemu aspektowi, w czasie którego wznosi się inwokacje, recytuje modlitwy, składa ofiarę. Ponadto, bardzo ważny jest kult świątynny, a także religijne pielgrzymki. Najbardziej znane miejsca kultu to Waranasi, Tańdźawur oraz Puri.

NAJWAŻNIEJSZE ŚWIĘTA

Diwali – festiwal światła, najbardziej popularne ze świąt hinduskich. Trwa pięć dni. Symbolizuje zwycięstwo dobra nad śmiercią, światła nad ciemnością i wiedzy nad ignorancją. Istnieje wiele legend mówiących o źródłach festiwalu. Diwali przypada zwykle na miesiące październik-listopad. Nazwa festiwalu pochodzi stąd, że domy, sklepy i inne miejsca są zdobione małymi lampkami z olejem musztardowym. Lampki pozwalają bogini fortuny - Lakszmi dotrzeć do siedzib ludzkich. Festiwal przypomina również o powrocie Ramy i Sity do domu po 14-letnim wygnaniu. W Bengalu i Orissie, Diwali upamiętnia boginię Kali. Obchodom towarzyszą pokazy sztucznych ogni. Święto jest także okazją do uprawiania hazardu. Wyznawcy wymieniają się drobnymi upominkami i słodyczami. Jest to również czas na odnawianie domów i zakup nowych ubrań.

Holi – święto kończące porę zimową, zwykle przypada w lutym lub marcu. Nazywany również Festiwalem Kolorów, gdyż hindusi oblewają się wtedy kolorową wodą oraz posypują różnobarwnymi proszkami. Geneza święta różni się zależnie od części Indii. Na południu upamiętnia ono spopielenie boga miłości Kamy przez Śiwę. Dla niektórych, festiwal upamiętnia śmierć demonicy Holiki, która spłonęła na stosie zamiast brata Prahlada. Na północy Indii święto wiąże się z heroicznymi czynami Kryszny.

Kumbha Mela – pielgrzymka do świętych rzek, odbywa się czterokrotnie w ciągu dwunastu lat, gdy Słońce jest w znaku ryb, zaś Jowisz w znaku wodnika. Miejsca pielgrzymki to Prajag w Allahabadzie (Uttar Pradesz), gdzie spotykają się święte rzeki Ganges, Dżamuna i Saraswati, w Haridwarze (Uttar Pradesz), gdzie Ganges wypływa z Himalajów, Ujdźdzain (Madhja Pradesz), na brzegu rzek Szupra oraz w Nasik (Maharasztrze) nad Godawari. Według legendy, w miejscach tych miały spaść krople nektaru nieśmiertelności – *amryty*, w czasie walki bogów z demonami. W pielgrzymce

uczestniczą miliony ludzi. Głównym jej celem jest kąpiel w świętej rzece o wyznaczonym czasie. Ponadto, kąpiel towarzyszą modły, medytacja i spotkania religijne.

Rytuał towarzyszy hindusowi od chwili narodzin niemal w każdym aspekcie życia. Narodziny dziecka. Posiadanie potomstwa i przedłużenie rodu jest obowiązkiem hindusa. W trzecim miesiącu ciąży obchodzi się ceremonię *punsawana* (ochrona zarodka). *Simantonnaja* to obrzęd w siódmym miesiącu ciąży, któremu towarzyszą modlitwy w intencji zdrowia matki i dziecka, ponieważ hindusi wierzą, że stan psychiczny matki wpływa na zdrowie potomstwa. Po narodzinach ma miejsce *jatakarma* – wkłada się wtedy niemowlęciu w usta kroplę miodu i szepcze do ucha imię boga. Inne rytuały obejmują ceremonię *namakarna* – nadawanie imienia, *niszkarmana* – pierwsze wyjście na zewnątrz i *annaprasana* – pierwszy stały pokarm. Kolejne to *karnawedha* – przekłuwanie uszu oraz *mundan* – pierwsze strzyżenie. Kiedy dziecko jest w wieku szkolnym odbywa się ceremonia *upanajany* – świętej nici, którą przepasa się dziecko. Trzy włókna świętej nici reprezentują trzy śluby składane przed rozpoczęciem formalnej edukacji – szacunek do wiedzy, rodziców i społeczeństwa. Pisma indyjskie bogate są w opisy przeprowadzania rytuałów, jednak faktycznie mogą one się różnić zależnie od kasty i regionu.

Małżeństwo jest najważniejszym wydarzeniem w życiu kobiety, gdyż przechodzi ona spod opieki ojca pod opiekę męża. Przy wyborze partnerów, zwykle uczestniczy rodzina.

Główne etapy ceremonii zawarcia związku małżeńskiego to *dżajamala* – rodzice panny młodej witają pana młodego i jego rodzinę w granicach domostwa przygotowanego do zaślubin. Na czołach stawia się znaki czerwonym proszkiem (*kum-kum*) Przedstawia się członków obu rodzin. Nowożeńcy wymieniają się girlandami i wypowiadają zdanie: „Niech wszystkie uczone osoby tutaj wiedzą, że akceptujemy się nawzajem, z własnej woli i z radością. Nasze serca są zgodne i zjednoczone jak woda.” *Madhu-parka*, czyli pan młody zostaje przyprowadzony do specjalnie udekorowanego ołtarza zwanego *mandap*, gdzie sadza się go i daje do wypicia specjalny napój z mleka, masła topionego, miodu i cukru. *Gau dan* i *kanja pratigrahan* – to symboliczna wymiana podarunków. *Viwaha-homa* – ofiara ogniowa – składa wtedy się obłacje ogniowi i kapłan czyta modlitwy. Powtarza się słowa *id na mama* – „to nie dla mnie”. *Panigrahan* – złapanie się za ręce – nowożeńcy chwytają się za ręce i wypowiadają słowa: „Trzymam cię za rękę. Jesteśmy oboje mężem i żoną”.

Śilarohan i *ladża homa* – wejście na kamień, symbolizuje chęć panny młodej do podjęcia obowiązków domowych i radzenia sobie z trudnościami. Nowożeńcy cztery razy okrążają święty ogień. Panna młoda prowadzi trzy razy, a czwarty raz pan młody. Para składa ręce, do których bracia panny młodej wsypują pszenicę, a następnie ofiarowują ją ogniowi, co symbolizuje chęć pracy na rzecz społeczeństwa. Pan młody sypie we włosy panny młodej czerwony proszek – *sindur*, który jest znakiem mężatki.

Główną ceremonią jest *sapta-padi* - para stąpa siedem kroków na każdym z nich zatrzymuje się i recytuje modlitwę. Jest to siedem przysięg, wymienia się jedzenie, siłę, dobrobyt, mądrość, płodność i przyjaźń w niektórych regionach zamiast siedmiu kroków panna młoda dotyka siedmiu kamieni prawym palcem u nogi. Po tej ceremonii wiąże się węzeł małżeński. Młoda para przyjmuje błogosławieństwa od rodziców i krewnych.

ORGANIZACJA SPOŁECZNA

Podstawową formą indyjskiej organizacji społecznej jest rodzina. Rodzina w Indiach jest zwykle wielopokoleniowa, składającą się nawet z kilkudziesięciu osób, w której majątkiem zarządza głowa rodu, zaś reszta pozostaje na jego utrzymaniu, bez prawa zarządzania majątkiem. Drugim ważnym czynnikiem w życiu hindusa, który umieszcza go w hierarchii społecznej jest kasta (inaczej *jati*) zależna od urodzenia. System kastowy wywodzi się z wymienionych uprzednio czterech *warn* – grup społecznych (braminów, kszatriów, wajsów i śudrów). Kasta wyznacza miejsce w społeczeństwie, a szczególnie wykonywany zawód, oraz reguluje praktycznie wszystkie aspekty życia, poczynając od stroju, diety i rytuałów religijnych. Po uzyskaniu niepodległości system kastowy oficjalnie zniesiono, jednak jest on głęboko zakorzeniony w społeczeństwie, szczególnie na terenach wiejskich, gdzie przejawy chęci awansu społecznego jednej grupy mogą być nawet brutalnie tłumione przez resztę społeczności. W najgorszej sytuacji pozostają dalitowie – niedotykalni oraz grupy plemienne, które noszą one oficjalną nazwę „Kast Zarejestrowanych” (scheduled caste) oraz „Plemion Zarejestrowanych” (scheduled tribes). Są one pod ochroną rządu, objęte specjalnym programem. Nadal brak jest akceptacji dla małżeństw międzykastowych. Podziały kastowe nie są w Indiach wyłącznie zjawiskiem związanym z hinduizmem, ale istnieją również wśród przedstawicieli innych religii, w tym islamu i chrześcijaństwa.

ROLA HINDUIZMU W POSZCZEGÓLNYCH KRAJACH – ORGANIZACJE POLITYCZNE

BANGLADESZ

W Bangladeszu hinduizm wyznaje około 13 % populacji. Wspólnoty hinduistyczne skoncentrowane są wokół Barisal, Khulna, Dinadźpur, Jessore and Faridpur. W 1961 r. roku wyznawców było jeszcze 18,5 %, jednak w 1971 r. populacja zmniejszyła się w związku z emigracją części ludności do Indii i Birmy.

Hinduizm bengalski przypomina hinduizm praktykowany w sąsienim Zachodnim Bengal. Wśród wyższych kast popularny jest kult Bogini Durgi lub Kali oraz jej małżonka Śiwy. Kult Wisznu - najczęściej pod postacią jego awatary Ramy lub Kriszny

jest popularny we wszystkich kastach. W Bengalu wielu wyznawców praktykuje kult bhakti – całkowite, pełne miłości oddanie Bogu. Kultem otacza się także bóstwa rzek, gór i innych tworów natury. Instytucje hinduskie oraz miejsca kultu otrzymują wsparcie z Ministerstwa Religii. Istnieje specjalny fundusz na ten cel Bangladeshi Hind Welfare Trust. Zaostrzenie się w ostatnich latach fundamentalistycznych poglądów muzułmanów bengalskich zaowocowało wzrostem ataków na tę społeczność, wielu hindusów zmuszonych było opuścić kraj.

Rząd stara się prowadzić dialog międzyreligijny i promuje pokojowe obchody głównych świąt różnych religii, w tym Durga Pudżę i Pohela Boisakh (Bengalski Nowy Rok). Reprezentacja tej mniejszości w rządzie i strukturach państwa jest niewielka. Ramesh Chandra Sen, hindus jest Ministrem Źródeł Wodnych. Hindusi zwykle popierają partię Awami League.

Dużym problemem wyznawców hinduizmu jest kwestia zagarniętych im ziem po powstaniu Pakistanu, na podstawie Vested Property Act, który pozwalał na odebranie ziemi „wrogom”. Ustawa ta sprzyjała dużym nadużyciom w tym względzie. Rząd Awami League zniósł ją w 2001 r., jednakże nawet w tymże roku odebrano im 2,6 mln akrów ziemi w całym kraju. Ucierpiało na tym około 200 tys rodzin hinduskich, które straciły od 2001 r. dotychczas, ok. 40,667 akrów ziemi, mimo anulowania tej ustawy. W kwietniu w Parlamencie przegłosowano ustawę o zwrocie zagarniętej ziemi prawowitym właścicielom, pod warunkiem, że oni lub ich potomstwo są nadal są obywatelami Bangladeszu. W celu zwrotu, rząd do 2000 r. miał przygotowywać spis zagarniętej ziemi, ale do chwili obecnej tego nie uczynił.

Hinduskie wspólnoty mogą być celem ataków. Zdarzają się przymusowe nawrócenie na islam. W grudniu 2008 r. kilka osób zniszczyło część hinduskiej świątyni stojącej na spornym terenie w Keranigandź na przedmieściach Dhaki.

Hindusi mogą praktykować swoje prawo zwyczajowe. Zezwala ono na nieograniczoną poligamię, ale nie ma regulacji dotyczących rozwodu i separacji. Wdowy hinduskie mogą powtórnie wyjść za mąż.

Najważniejszą hinduistyczną świątynią jest Dhakeśwari Narodowa Świątynia w Dhace, składa się z czterech budynków, główny jest poświęcony bogini Durdze.

BHUTAN

Konstytucja Bhutanu zapewnia wolność wyznania. Buddyzm ma status „duchowego dziedzictwa”, chociaż na południu kraju otwarcie praktykuje się hinduizm. Praktykuje go jedna czwarta populacji, którą są etniczni Nepalczycy. Są oni wyznawcami różnych szkół hinduizmu – wisnuizmu, siwaizmu, śaktyzmu, ganapathi oraz szkół wedyjskich i puranicznych. Posiadają świątynie w Thimpu i innych miejscach na

południu kraju. Etniczni Sarchopsi żyjący na wschodzie wyznają Buddyzm z dodatkami animizmu (religii Bon) i hinduizmu.

Wielu nie-buddystów zajmuje stanowiska w rządzie. W Specjalnej Komisji ds. Kultury doradcą religijnym jest hinduski kapłan.

Godnie z Ustawą o zawarciu związku małżeńskiego z 1980 r. Hindusi praktykują własne, tradycyjne prawa zgodnie z własną religią, w zakresie prawa rodzinnego, dotyczące zawarcia małżeństwa, rozwodu, adopcji i opieki nad dziećmi. Obecnie w związku z wdrażaniem silniejszego ogólnokrajowego systemu prawnego, sytuacja ta się zmienia.

Król Bhutanu uznał jedno ze świąt hinduskich świętem narodowym i rodzina królewska w nim uczestniczy.²⁵

Na budowę nowego miejsca kultu potrzebna jest zgoda rządu. Obywatele pochodzenia nepalskiego narzekają, że rząd faworyzuje buddyzm oraz świątynie buddyjskie. Organizacje pozarządowe twierdzą, że ostatni raz wydano zgodę na budowę hinduskiej świątyni na początku lat 90. Według rządu, sponsorował on wiele hinduskich świątyni na południu kraju, a także przyznał stypendia na studia sanskrytu w Indiach.

W latach 80. i na początku lat 90. XX w. wielu etnicznych Nepalczyków, w większości hinduistów było przymusowo wysiedlonych z kraju. Rząd uznał ich za nielegalnych migrantów, bez prawa do obywatelstwa i pobytu. Część z tych osób ostatecznie otrzymała prawo powrotu, zaś część, mimo, iż rząd Bhutanu uznał, że przynajmniej kilkaset z tych osób ma prawo do ubiegania się o obywatelstwo, pozwolenia takiego nie otrzymała. Około 100 tys. osób pozostało w obozach dla uchodźców we Wschodnim Nepalu. Rząd przesiedlił obywateli z innych części kraju na należące do państwa ziemie na południu kraju, dzierżawione przez Nepalczyków. Organizacje zajmujące się prawami człowieka uznały, że w ten sposób spowodował brak możliwości powrotu na to miejsce uchodźcom. Rząd skomentował powyższe, że nie był to pierwszy program przesiedleniowy i w przeszłości przesiedlał Nepalczyków w inne części kraju.²⁶

INDIE

Indie są kolebką religii hinduistycznej. Zgodnie z cenzusem z 2001 r., religię tę wyznaje 80,5 % społeczeństwa. Obecnie duży problem w kraju stanowi działalność fundamentalistycznych ugrupowań hinduskich, posługujących się ideologią hindutwy.

---

²⁵ Zob. United States Department of State, *2009 Report on International Religious Freedom - Bhutan*, 26 October 2009, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ae861586e.html> [accessed 27 October 2010].

²⁶ *Ibidem*.

Hindutwa jest ideologią nacjonalistyczną, która definiuje kulturę indyjską w kategoriach indyjskich wartości, jest przeciwna polityce świeckości państwa i bazuje na antymuzułmańskich sentymentach. Główne ugrupowania, działające w myśl tej ideologii zgrupowane są w Sangh Parivar (Rodzina) – należą do niej m.in. Rashtriya Swayamsevak Sangh (Narodowe Zgromadzenie Ochotników), Bharatiya Janata Party – główny front polityczny), Vishwa Hindu Parishad (VHP – Światowy Kongres Hindusów), Shiv Sena - Armia Śiwy), oraz organizacje działające w Ameryce VHP of America i Hindu Students Councils.²⁷

Rząd odrzucił tę ideologię biorąc pod uwagę wielokulturowość i wielowyznaniowość kraju, jednakże na szczeblu lokalnym hindutwa wpływa na strategię lokalnych rządów i ich działania na szczeblu stanu i lokalnym. Bharatiya Janata Party (BJP), która czasami współpracuje z Rashtriya Swayamsevak Sangh (RSS) – nacjonalistyczną organizacją hinduską ma władzę w stanach: Madhya Pradesh, Chattisgarh, Himachal Pradesh, Gujarat, Uttarakhand, Karnataka. BJP wykorzystuje problemy i napięcia między różnymi społecznościami, szczególnie w czasie wyborów.

Kwestią wrażliwą w Indiach jest działalność organizacji misyjnych i nawracania na inne religie, szczególnie niskich kast na chrześcijaństwo. W Andhra Pradesh uchwalono ustawę zabraniającą propagowania innych religii w miejscach kultu i modlitwy. Ochronia ona hinduskie miejsca kultu. Kara za złamanie przepisu to trzy lata pozbawienia wolności oraz grzywna w wysokości \$125 (Rs. 5,312). Ataki na chrześcijan i ich kościoły są dość częste na terenie całego kraju. Problemem pozostaje dyskryminacja osób z niskich kast, praktycznie w każdej sferze życia.

We wrześniu 2008 r. około 300 hindusów, członków Bajrang Dal i VHP weszło do pociągu w pobliżu Chhattisgarh's stolicy rajpuru i zmusił cztery siostry ze Zgromadzenia Misyjnego Matki Teresy, jadące z niemowlętami, do opuszczenia pociągu. Napastnicy oskarżyli siostry o nielegalne nawracanie dzieci na chrześcijaństwo. Policja uwolniła je po tym, jak wykazały, że zabrały dzieci w celu oddania ich do legalnej adopcji.

Do zamieszek i przemocy pomiędzy hindusami i muzułmanami dochodzi w Gujaracie, a także w Jammu i Kaszmirze. W ziązku z atakami muzułmańskimi, 55,456 hinduskich rodzin kaszmirskich zostało przemieszczonych i mieszka w obozach dla uchodźców w Jammu, Delhi i innych częściach kraju oczekując na bezpieczny powrót.

Mimo starań rządu o zaprzestanie praktyki dewadasi (służebnice boga) – poświęcanie młodych dziewcząt bóstwu, w południowych stanach nadal jest ona popularna. Dziewczęta takie są ofiarowane świątyni przed uzyskaniem dojrzałości płciowej. Mogą pełnić swoje funkcje tylko do pierwszej menstruacji. Nie mogą później wyjść za mąż, żyją z dala od rodzin i muszą zapewniać seksualne usługi kapłanom i innym. Wiele dewadasich jest później sprzedawanych do domów publicznych w

²⁷ Zob. <http://www.proxsa.org/politics/hindutva/hindutva.html>.

miastach. Tradycja dewadasi jest połączona z przemytem ludzi i rozprzestrzenianiem się HIV/AIDS. Ponieważ dziewczęta są przeznaczone dla członków wyższej kasty, trudno jest im uzyskać sprawiedliwość w systemie prawnym, w sprawach gwałtu. Ocena ilość dewadasi w kraju jest zróżnicowana: w Karnatace, media podają od 23 tys do 100 tys. Korporacja na rzecz Rozwoju Kobiet w Stanie Karnataka ocenia ich ilość na 22 873 tys w tym stanie i podaje, że 11342 z nich rehabilitowano, udzielając im początkowego kapitału, w celu założenia prywatnego biznesu.

Wiele hinduskich sekt posiada własne szkoły religijne, nie finansowane przez państwo. Obchodzi się święta Dussehra, Diwali, Holi.²⁸

HINDUSKIE PARTIE I ORGANIZACJE

Akhil Bharatiya Vidyarthi Parishad (ABVP) – ogólnoindyjska organizacja studencka, posiadająca ideologię nacjonalistyczną. Organizuje różnorodne programy dla studentów z wielu dziedzin, przygotowuje przyszłą kadrę polityczną. Jest młodzieżówką Bharatiya Janata Party. Wydaje pismo w hindi: Rashtriya Chhatrashakti, strona internetowa: <http://www.abvp.org/>.

Bajrang Dal – ruch powstały na początku lat osiemdziesiątych jako młodzieżówka Vishva Hindu Parishad <http://www.hinduunity.org/bajrangdal.html>

Vishva Hindu Parishad – organizacja nacjonalistyczna utworzona w sierpniu 1964 r.. Celem jest „skonsolidowanie społeczeństwa hinduskiego i ochrona hinduskiej dharmy” (normy, wartości). Zajmuje się pracą u podstaw, projektami dot. edukacji, zdrowia, rozwoju, walczy z problemem niedotykalności oraz deklaruje obronę społeczeństwa przed zjawiskami takimi jak nawracanie hindusów na chrześcijaństwo, terroryzm islamski, infiltracja bengalskich muzułmanów. <http://vhp.org/>.

Siv Sena Party – nacjonalistyczna partia hinduistyczna założona w 1966 r. przez Balasaheba Thackeraya. Jej doktryną ideologiczną jest hindutwa, ma bardzo radykalne poglądy wobec wyznawców innych religii. Wywodzi się z Bombaju, Maharasztry, stopniowo uzyskała wpływy w całych Indiach. Współpracuje z Bharatiya Janata Party. Posiada przewagę we władzach Bombaju, a także zajmuje 11 miejsc w Parlamencie Indyjskim. Strona wyłącznie w hindi: www.shivsena.org

Sri Ram Sena (Armia Ramy) – nacjonalistyczna organizacja indyjska założona przez Kalki Ji Maharaj, byłego przewodniczącego Shiv Sena w Północnych Indiach. Posiada wielu zwolenników w całych Indiach. Jej członkowie dopuszczają się aktów wandalizmu i innych wykroczeń. Występuje oficjalnie przeciwko rządowi i posługuje się hasłami populistycznymi.

---

²⁸ Zob. United States Department of State, *2009 Report on International Religious Freedom - India*, 26 October 2009, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ae86137c.html> [accessed 27 October 2010].

Kontakt:

Sita Ram Baba Ji

International President Shri Ram Sena

email: ramsena@shriramsena.com:

www.shriramsena.com

NEPAL

Hinduizm jest główną religią w Nepalu, jego wyznawcy stanowią ok. 81 – 86 % społeczeństwa. Wyznawcy hinduizmu czczą głównie Śiwę lub Wisznu. Popularny jest także Ganeśa. Indywidualnie, hindusi nepalscy zwykle wybierają jedno bóstwo i jemu oddają cześć. Wszystkie świątynie w Nepalu mają na szczycie flagę. Jest to święta flaga, którą zgodnie z tradycją ofiarował tamtejszej wspólnocie religijnej Wisznu, nosi ona emblemat księżyca i słońca.

W szkołach publicznych nie naucza się religii, ale w większości z nich znajduje się posąg bogini Saraswati, hinduskiej bogini nauki. W niektórych, zajęcia rozpoczyna się modlitwą do Bogini.

W Nepalu większość hinduskich świąt jest świętami narodowymi Mahaśiwaratri, Falgun Purnima, Kriszna Asztami, Daszain, Tihar, Maghi, and Chhath.

Mimo konstytucyjnego zakazu, system kastowy ma w Nepalu głębokie korzenie historyczne i utrzymuje się jego mocny wpływ na społeczeństwo. Dyskryminacja niskich kast, w tym Dalitów jest powszechna, mimo wysiłków rządu, co to ochrony praw upośledzonych kast, doświadczają one dyskryminacji w takich dziedzinach jak edukacja, zatrudnienie i małżeństwo. Inne społeczności religijne nie dyskryminują pod względem kasty. Wejście do hinduskich świątyń jest często zabronione dla osób pochodzenia niepołudniowo azjatyckiego, które nie są hinduistami. Lepsza edukacja i wyższe poziomy dobrobytu osiągalne głównie w Dolinie Kathmandu, powoli redukują tamże różnice kastowe i powiększają możliwości niższych grup socjoekonomicznych. Lepiej wykształcone, żyjące w miastach kasty nadal dominują w polityce, jak i na wyższych stanowiskach administracyjnych oraz wojskowych oraz kontrolują nieproporcjonalny podział naturalnych bogactw. Opór, co do małżeństw międzykastowych pozostał duży. Ministerstwo Lokalnego Rozwoju przeznacza pieniądze dla Narodowej Komisji ds. Dalitów na pokrycie kosztów administracyjnych i programy w 75 dystryktach. Komisja posiada jednostki we wszystkich dystryktach. W każdym dystrykcie Lokalny Oficer ds. Rozwoju przewodzi spotkaniom lokalnych komisji. Komisja koordynuje także prace organizacji pozarządowych zajmujących się w sprawami dalitów – niedotykalnych. Komisja sporządza roczne raporty o postępach Ministerstwa Rozwoju Lokalnego. Mimo

programów oświatowych, dalitowie nadal doświadczają dyskryminacji i często są pozbawiani przez innych mieszkańców wioski i kapłanów hinduistycznych prawa do przeprowadzania rytuałów czy brania udziału w religijnych festiwalach.

Problemem jest również wzrastający ekstremizm hinduski. Celem ekstremistów są przede wszystkim kościoły chrześcijańskie. Hindusi nawróceni na chrześcijaństwo lub islam często są objęci ostracyzmem społecznym.

Niektórzy chrześcijanie uważają, że hinduski ekstremizm wzrósł w ostatnich latach, szczególnie po deklaracji Parlamentu z 2006 r., że Nepal jest państwem świeckim, nie zaś królestwem hinduistycznym. Niepokój wzbudzają głównie lokalne jednostki polityczne partii Shiv Sena, znanej lokalnie jako Pashupati Sena, Shiv Sena Nepal lub Nepal Shivsena.²⁹ (Inne źródła mówią o różnicy między organizacjami Shiv Sena Nepal i Nepal Shivsena).

ORGANIZACJE HINDUISTYCZNE

Shivsena Nepal – organizacja religijna powstała w 1990 r. pod przewodnictwem Aruna Subedi, odżegnuje się od związków z indyjską organizacją Shiv Sena. Zajmuje się głównie działalnością religijną.

Nepal Shivsena – partia polityczna, ideologicznie związana z Shiv Sena w Indiach. Celem jej jest utrzymanie tożsamości Nepalu jako hinduistycznego królestwa z monarchią konstytucyjną oraz zacieśnienie związków z Indiami. Prezydentem jest Kiran Singh Budhathoki.

Ranbir Sena – fundamentalistyczna organizacja hinduska, która od maja 2008 r. tj. od zniesienia monarchii w Nepalu zajęła się działalnością terrorystyczną w tym podkładaniem ładunków wybuchowych. Działa głównie w Terai.

National Defence Army – militarna organizacja hinduska, której celem jest przywrócenie monarchii w Nepalu. Jest winna kilku atakom na obiekty chrześcijańskie.

PAKISTAN

Źródła pakistańskie mówią, że populacja hinduistów wynosi 1,60 %. Zgodnie z informacjami BBC w Pakistanie mieszka 2,5 miliona hinduistów oficjalnie (nieoficjalnie liczba może być podwojona), 95% z nich zamieszkuje Prowincję Sindh. Większość z nich to biedni, pochodzący z niskich kast rolnicy, ale można spotkać wśród nich i

---

²⁹ United States Department of State, *2009 Report on International Religious Freedom - Nepal*, 26 October 2009, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ae8611b74.html> [accessed 27 October 2010].

bogatych biznesmenów.³⁰ W Sindzie reprezentanci społeczności hinduskiej twierdzą, że rocznie od 15 do 20 rodzin hinduskich jest zmuszanych do przyjęcia islamu (zwykle z powodu długów). Grupy zajmujące się prawami człowieka donoszą, że wzrasta proceder porywania młodych hinduskich kobiet, głównie w Karaczi i innych partiach Sindhu. Zmusza się je do przyjęcia islamu, a następnie poślubienia porywaczy. Ponadto, częste są przypadki napaści na biznesmenów hinduskich, głównie w Karaczi i Sindzie. Hindusi skarżą się, że muszą płacić haracz z powodu bierności policji. Aby uniknąć porwania, wielu z nich płaci lokalnym gangom, lub ważnym figurom okup.

W kwietniu 2009 r. Minister Prowincji Sindh ds. Mniejszości Mohanlal Kohistani przeznaczył grant w wysokości \$1.23 million (100 milionów rupi) pomocy socjalnej dla biednych i niepełnosprawnych członków społeczności hinduskiej. Rząd Sindhu ogłosił również, że odda Hindu Gymkhana (arenę sportową) hinduskiej społeczności.³¹

Hindusi są również celem fundamentalistycznych organizacji muzułamskich. W czerwcu 2009 r. organizacja Lashkar-i-Islam nałożyła przymusowy podatek na wszystkich Sikhów, Hindusów i chrześcijan ok. 12 dolarów (1,000 rupii) rocznie.³²

Społeczność hinduska w Pakistanie w sprawach rodzinnych stosuje prawo tradycyjne. Małżeństwa zawierane są zgodnie z zasadami religijnymi, następnie rejestrowane. Dzieci ze związków kobiety wyznającej chrześcijaństwo lub hinduizm, następnie nawróconej na islam uznawane są za pochodzące z nieprawego łoża, o ile jej mąż także nie przyjmie islamu.³³

SRI LANKA

Populacja hindusów na Sri Lance wynosi 15 %, zamieszkują głównie na północy kraju i są to przede wszystkim Tamilowie. Poza Tamilami hinduizm wyznają migranci z Indii i Pakistanu Sindhi, Telugu i Malayalam (w rejonach centralnych, wielu indyjskich Tamilów, podobnie w stolicy, Colombo). Zgodnie z cenzusem z 2001 r. jest ich ok. 1 500 000.

---

³⁰ Zob. <http://hinduexistence.wordpress.com/2010/02/26/what-is-the-fate-of-hindu-sikh-minorities-in-pakistan-abduction-ransom-murder-anihilation/> Hindu Minority report from BBC.

³¹ Zob. United States Department of State, *2009 Report on International Religious Freedom - Pakistan*, 26 October 2009, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ae8611711.html> [accessed 27 October 2010].

³² Zob. United States Department of State, *2009 Report on International Religious Freedom - Pakistan*, 26 October 2009, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ae8611711.html> [accessed 27 October 2010].

³³ *Ibidem*.

Na Sri Lance hinduizm jest ściśle związany z sąsiadującym Tamil Nadu. Ok. 1000r. Tamilowie przeobrażili kulturę bramińską w południowy typ religii bhakti. Religia ta miała opierać się na wedach i filozofii upaniszad, ale jej źródła leżały w silnym przywiązaniu do lokalnych bóstw i pragnieniu wyzwolenia (moksza). Popularnym kultem jest kult boga Wisznu jako wcielenia Ramy i Krysny, a także kult Śiwy. Bardzo ważne są bóstwa żeńskie. W świątyniach poświęconych Wisznu i Śiwie znajduje się zawsze miejsce na ołtarz dla ich małżonek. Jedno z emanacji bogini to Marimman, przynosi ona ospę i inne choroby w sezonie letnim. Popularne bóstwa to także Ganeśa i Pillaiyar (Ganapati). Ponadto, każda wioska ma swoje bóstwo – patrona często personifikowanego jako rycerz.³⁴

Lankijskie Ministerstwo ds. Religii posiada specjalne departamenty przeznaczone na sprawy czterech głównych wyznań, buddyzmu, hinduizmu, islamu i chrześcijaństwa. Zgodnie z prawodawstwem definiującym ich rolę, każdy departament tworzy i implementuje programy, które mają rozpowszechniać religijne wartości i promować cnotliwe społeczeństwo. Mimo konstytucyjnej preferencji buddyzmu, rząd uznaje główne święta innych religii i mają one status świąt narodowych, w tym Thai Pongal – hinduski nowy rok oraz Divali.

Religia jest obowiązkowa w programie szkolnym. Rodzice i dzieci wybierają religię, której chcą się uczyć. Jeśli brakuje zajęć w szkole mogą one odbywać naukę w instytucjach pozaszkolnych.

Zdarzają się przypadki wrogich zachowań hindusów wobec chrześcijaństwa. W kwietniu 2009 r. w Kommatalamadu i Amanthanveli w Vakarai, dystrykcie Batticaloa większość hinduska wyrzuciła ze wsi chrześcijańskiego nauczyciela religijnego, który odwiedzał rodziny chrześcijańskie.

Tamil National Alliance (TNA) zażądała odbudowy ponad pięciuset świątyni hinduskich zniszczonych podczas konfliktu z LTTE, w czasie operacji wojskowych. Rząd ma również wyłożyć fundusze na 1540 nauczycieli do szkół hinduskich. Premier Sri Lanki, D. M. Jayarathne stwierdził, że na cele te pieniądze będą pochodziły z funduszy zagranicznych.

---

³⁴ <http://www.chakranews.com/war-with-ltte-caused-500-hindu-temples-to-be-damaged/851>

SIKHIZM

INFORMACJE PODSTAWOWE

Sikhizm powstał w XVI w. w Pendżabie. Jego założycielem był Guru Nanak (1469-1539). Religia opiera się na naukach jego oraz dziewięciu następujących po nim guru: Guru Angad Dev (1504-1539), Guru Amar Das (1479-1574), Guru Ram Das (1534-1581), Guru Arjan Dev (1563-1606), Guru Hargobind (1595-1644), Guru Hargobind (1595-1644), Guru Har Raj (1630-1661), Guru Harkrishan (1656-1664), Guru Tegh Bahadur (1621-1675), Guru Gobind Singh (1666-1708). Gobind Singh był ostatnim Guru sikhów, obecnie sikhowie traktują swoje pisma jako guru.

Sikhizm jest religią monoteistyczną, podkreśla wagę dobrych uczynków, nie uznaje zaś rytuałów. Nie uznaje także podziałów kastowych, wszyscy są równi przed Bogiem. Społeczność sikhów liczy 20 mln, najwięcej z nich zamieszkuje Pendżab w Indiach. W Wielkiej Brytanii jest ich 336 tys.

Stolicą sikhów od czasu piątego Guru Arjana jest Amrytsar. Tenże guru skompilował pierwszą świętą księgę sikhów Adi Granth. Za czasów szóstego Guru wspólnota zaczęła się zbroić, w celu odpierania muzułmanów. Reorganizacja wspólnoty zaszła za czasów Guru Gobinda Singha, który powołał zbrojną grupę mężczyzn i kobiet nazwaną - khalsa. Guru Gobind Singh rozpoczął również rytuał inicjacji (khandley pahul) oraz wprowadził tzw. „5K”, charakteryzujących sikha: - Kes (nie obcinane włosy i broda) Kacch – spodenki, Kirpan – miecz o podwójnym ostrzu, Kang – stalowy grzebień i Kara - żelazna bransoleta.

GŁÓWNE ZASADY WIARY, ŚWIĘTA I RYTUAŁY

Sikhizm jest religią powstałą z fuzji islamu i hinduizmu. Podstawą jest wiara w jednego Boga. Służba Bogu poprzez służenie innym jest najwyższym celem w życiu sikha. Sikhowie wierzą, podobnie jak hinduiści, w reinkarnację. Życie zależy od karmy – sumy uczynków nagromadzonych w poprzednich żywotach. Aby wyjść z koła wcieleń, należy zdobyć mądrość i połączyć się z Bogiem, tym samym osiągnąć stan wolności – *mukti*, co możliwe jest dzięki łasce Boga.

Sikhowie posiadają trzy obowiązki: modlić się, pracować i dawać:

- Nam japna- wspominać imię Boga przez cały czas,
- Kirt karna – uczciwie pracować na życie (unikać hazardu, żebractwa, nie pracować przy wyrobie używek – alkoholu i tytoniu),
- Vand chakna (dzielić się zarobkiem) – dawać jałmużnę i dbać o innych.

Muszą unikać pięciu złych cech : pożądania, chciwości, przywiązania do rzeczy tego świata, gniewu, dumy.

ŚWIĘTA SIKHIJSKIE

Sikhowie obchodzą hinduskie święto Dival (święto światła), ma ono jednak dla nich specjalne znaczenie, gdyż obchodzi się w rocznicę zwolnienia z więzienia szóstego guru Hargobinda i 52 książąt w 1619 r. Wyznawcy wymieniają się wtedy drobnymi upominkami, odnawiają mieszkania i kupują nowe ubrania. Święto to często łączy się ze świętem zbiorów.

Hola Mahalla - jest pierwszym dniem kalendarza lunarnego w kalendarzu Nanakshari i następuje po hinduskim festiwalu Holi. Festiwal ten zapoczątkował Guru Gobind Singh jako dzień sikhijskich praktyk, ćwiczeń wojskowych i odgrywanych walk. Obecnie, sikhowie świętują ten dzień oglądając i biorąc udział w paradach sztuk walki, prowadzonych przez nishan sahibs (przywódców) z Gurdwar Czytają także poezję i słuchają muzyki. Zwykle obchodzi się to święto około 17 marca.

Gurpurb – są to festiwale związane z życiem poszczególnych guru. Można wśród nich wymienić następujące:

- Urodziny Guru Nanaka, założyciela sikhizmu (kwiecień lub listopad),
- Urodziny Guru Gobinda Singha, założyciela Khalsy (styczeń)
- Męczeństwo Guru Arjana (czerwiec)
- Męczeństwo Guru Tegh Bahadura (listopad/grudzień)

Sikhowie celebryją te dni odczytując całe dzieło Guru Grant Sahib, co zajmuje 48 godzin i kończą w dniu festiwalu. Podobnie czyni się z okazji innych ceremonii takich jak narodziny, śmierć, ślub i przeprowadzka do nowego domu. Czytanie odbywa się przez grupę osób, mogą to być specjalnie wyuczeni członkowie rodziny. Każdy czyta przez dwie-trzy godziny. Tradycja odczytywania księgi (akand path) sięga w XVII w., gdy nie było wielu kopii Guru Grant Sahib.

W Indiach i niektórych częściach Wielkiej Brytanii organizuje się procesje, w których Guru Grant Shib jest obnoszony w paradzie. Pięć pierwszych osób reprezentuje pierwszych pięciu mężczyzn z Khalsy (Panj Piaras – pięciu umiłowanych). Rozpoczynają oni procesję, niosąc flagę sikhów. Muzycy, tancerze i znawcy sztuk walki podążają za nimi. Na ulicach rozdaje się słodycze. W gurdawrach, gotuje się karah prasad, poświęcone, słodkie jedzenie.

Waisakhi (Baisakhi) - jest to sikhijski Nowy Rok obchodzony 13-14 kwietnia. Upamiętnia również datę z 1699 r. gdy sikhizm stał się zorganizowaną religią. Waisakhi jest festiwalem zbiorów w Pendżabie, obchodzonych na długo przed tym jak stał się świętem sikhów. W 1699 r., dziesiąty Guru Gobind Singh, wybrał Waisakhi jako okazję na przekształcenie wspólnoty sikhów w rodzinę świętych żołnierzy, zwaną khalsa panth.

Tradycja mówi, że wezwał do swego namiotu wszystkich którzy gotowi byli oddać życie. Po wejściu pierwszego ochotnika, guru pojawił się, trzymając w rękach zakrwawiony nóż, podobnie z następnymi czterema ochotnikami. Ludzie byli bardzo zaskoczeni, ale po jakimś czasie, guru wyszedł z pięcioma ochotnikami, ktrych nazwał Panj Piare, "pięciu umiłowanych". Zostali oni sprskani amrytą, świętą wodą sikhów, taki był początek sikhijskiego chrztu - ceremonii amryt sanskar. Adeptci w czasie tej ceremonii odrzucają swoje dotychczasowe pochodzenie, otrzymują nowe imiona i zaczynają nosić 5K. Ceremonia może odbyć się tylko wtedy, gdy dana osoba w pełni rozumie jej znaczenie. Podczas jej trwania recytuje się hymny, modlitwy i przyjmuje się zasady religii. Przygotowuje się także amryt, który jest miksturą cukru i wody wymieszaną mieczem z podwójnym ostrzem. Kandydaci piją trochę amryty, pokrapia się nią także ich oczy oraz włosy. Następnie, każdy recytuje Mool Mantra – zasady sikhizmu. Ceremonia kończy się spożywaniem karah parshad.³⁵

Gurdwara jest miejscem kultu sikhów. Pierwsza została wybudowana przez Guru Nanaka w 1521 r. w Kartarpur. Gurdwarą zarządza komitet danej społeczności. Brak jest w niej przedmiotów kultu i obrazów, nie składa się również kwiatów świec, dzwonek etc. Główny hol nazywa się darbar sahib, jedynym przedmiotem kultu jest księga Guru Grant Sahib, obdarzana takim samym szacunkiem jak Guru. W nocy przechowuje się ją w innym pomieszczeniu, zaś w dzień przenosi się ją z procesją do głównego holu. Księgę umieszcza się na podwyższeniu zwanym (thakt lub manji sahib, co oznacza tron) pod baldachimem i przykrywa drogocenną tkaniną, gdy nie jest odczytywana. W czasie nabożeństwa osoba z wahlarzem lub miotełką wachluje ją. Chociaż szacunek okazywany księdze odnosi się do jej duchowej zawartości (shabad) nie zaś do samej książki, jest ona materialną manifestacją duchowej treści. Do gurdwary prowadzą cztery drzwi zwane drzwiami pokoju, drzwiami utrzymania (życia), drzwiami nauki i drzwiami łaski. Symbolizują zaproszenie dla ludzi ze wszystkich stron i wszystkich kast. W gurdwarze zawsze pali się światło, aby pokazać że światło guru jest zawsze widoczne i dostępne. Langar to pomieszczenie serwowania darmowych posiłków. Terminu używa się również na określenie samego jedzenia. Jedzenie jest zawsze skromne. Sikhowie nie są wegetarianami, ale posiłki są tylko wegetariańskie (jajka i mięso również są wykluczone). Na gurdwarach jest wciągnięta flaga koloru pomarańczowego z godłem sikhów pośrodku. W Indiach wielu sikhów odwiedza gurdwary przed rozpoczęciem pracy. Sikhowie nie mają szczególnego dnia tygodnia przeznaczonego na kult religijny. Wyznawcy wszystkich religii mogą odwiedzać gurdwarę. Przed wejściem należy zdjąć buty, nie wolno wejść będąc pod wpływem alkoholu lub narkotyków. Sikhowie składają pokłon przed Guru Grant Sahib, składają też jedzenie i pieniądze w ofierze, w celu utrzymania kuchni. Sikhowie powinni wstawać trzy godziny przed wschodem słońca, wykapać się i skoncentrować na Jedynym Bogu, powtarzając „Waheguru”. (Cudowny

³⁵ Szczegółowy opis sikhijskiej inicjacji: H. McLeod, *Obrządek inicjacyjny chalsy, Praktyki Religijne w Indiach*, pod redakcją Donalda S. Lopeza, Dialog 2001.

Poskramiacz Ciemności). Posiadają modlitwy przeznaczone do recytacji w konkretnych porach dnia.

Ceremonia małżeństwa nazywa jest anand karadž. Zgodnie z centralnie przyjętym kodeksem sikhów (Sikh Reht Maryada), osoby nie należące do wspólnoty nie mogą odprawić takiej ceremonii. Zabronione jest małżeństwo dzieci. Nie jest konieczny ani wybór partnera przez rodzinę, ani jej obecność. Ceremonia odbywa się rankiem, obie strony spotykają się w świątyni. Młodzi wypowiadają do siebie pozdrowienie sikhijskie: „Waheguru Ji Ka Khalsa, Waheguru Ji Ki Fateh” (Khalsa należy do Cudownego Dawcy Wiedzy, do którego należy również zwycięstwo). Ceremonię może odprawić każdy sikh, który sam miał już ceremonię inicjacji (kobieta również). Wyjaśnia on obowiązki małżeńskie zgodnie z naukami guru. Małżeństwo jest sakramentem i nie wymaga otrzymania dokumentu. Główna ceremonia polega na tym, że pan młody ubiera na ramiona szarfę, której koniec umieszczany jest w rękach dziewczyny. Udzielający ślubu czyta cztery strofy z Guru Grant Sahib. Po tym, państwo młodzi wstają i przy akompaniamencie muzyki okrążają powoli księgę, w czasie odczytywania każdej ze strof. Po czwartej strofie, odczytuje się hymn Anand Sahib, wygłasza suplikację i goście spożywają karah prasad. Sikhowie praktykują monogamię, wdowy mogą ponownie wyjść za mąż.

Gdy urodzi się dziecko, matka szepcze mu do ucha modlitwę Mol Mantar i wkłada kroplę miodu w usta. W ciągu 40 dni powinna z dzieckiem odwiedzić gurdwarę. Wtedy kapłan otwiera na przypadkowej stronie Guru Grant Sahib i odczytuje na głos hymn, który tam się znajduje. Rodzina wybiera imię zaczynające się od pierwszej litery hymnu. Granthi – kapłan dodaje również nazwisko Singh (lew) dla chłopaka i Kaur (księżniczka) dla dziewczynki. Zebrani spożywają karah prasad.³⁶

ORGANIZACJA SPOŁECZNA

Sikhizm odegrał rewolucyjną rolę w tworzeniu się społeczeństwa egalitarnego, odrzuciwszy hierarchiczność i kastowy podział społeczeństwa indyjskiego. Inicjacja i chrzest sikhijski – amryt pozwalały niższym kastom na wejście na równych prawach do wspólnoty sikhów – khalsa oraz ogólny awans społeczny. Osoby ochrzczone - amritdhara zobowiązane były do przestrzegania kodu sikhów oraz noszenia charakterystycznych rekwizytów 5K. Stanowiły także zorganizowaną grupę militarną - khalsa, której celem była obrona religii i społeczności. Współcześnie idea khalsy nadal jest wykorzystywana przez grupy sikhijskie walczące o utworzenie niepodległego stanu.

Nie wszyscy sikhowie przyjmują chrzest – tzw. sahadhari praktykują religię sikhijską, jednak nie noszą ww. atrybutów. Ich postawa jest nie do przyjęcia dla tradycyjnych sikhów.

---

³⁶ Zob. BBC Religion <http://www.bbc.co.uk/religion/religions/sikhism/>.

SIKHOWIE W INDIACH I PAKISTANIE

INDIE

Zgodnie z cenzusem z 2001 r. Sikhowie stanowią 19,215,730 to jest 1.9 % . W Pendżabie mieszka 75% wszystkich sikhów w kraju. Inne główne ośrodki zamieszkałe przez Sikhów to Chandigarh (16,1%), Haryana (5,5%), Delhi (4,0%), Uttaranchal (2.5%) Jammu & Kashmir (2.0%) We wszystkich wymienionych stanach mieszka 90 % sikhów indyjskich.³⁷ W 2004 r. odnotowano, że populacja sikhów spadła w Pendżabie do 59,95 % z powodu masowej migracji do innych stanów Indii oraz za granicę w poszukiwaniu zatrudnienia.

Po uzyskaniu niepodległości i podziale na Indie i Pakistan w 1947 r. sikhowie, skoncentrowani we Wschodnim Pendżabie mieli ambicję stworzenia własnego stanu z językiem pendżabskim, ale Indie nie zamierzały się na to zgodzić, z obawy przed nasileniem się ruchów separatystycznych w kraju. W 1920 r. sikhowie założyli Akali Dal – ruch polityczno-religijny. Akali Dal stała się partią polityczną, która między innymi domagała się niepodległości od Indii i utworzenia państwa sikhów - Khalistanu. W 1966 r. podzielono Pendżab na trzy części, zaś język pendżabski stał się językiem urzędowym. Stolicą dwóch ze stanów został Chandigarh. Nie zadowolono to sikhów, którzy zaczęli się domagać się różnych koncesji od państwa. Ostatecznie sytuacja zakończyła się ostrym konfliktem politycznym i przemocą między sikhami i hindusami. Sant Jarnail Singh Bhindrawale stał się przywódcą najbardziej rozczeniowych sikhów, i nawoływał do zbrojnej walki o wyzwolenie. W latach 80-tych narosły napięcia między Pendżabem a Delhi. Indira Gandhi rozpoczęła proces centralizowania władzy i weszła w fazę konfliktu ze stanami, które domagały się większej autonomii. Gandhi odmówiła żądaniom Akali Dal i uwięziła jej liderów, co spowodowało zaostrzenie się walki sikhów i uciekania się do metod terrorystycznych. W 1983r. Pendżab znowu zaczął być zarządzany centralnie. Na początku 1984 r. setki sikhów zatrzymano. Singh Bindrawale ze zwolennikami umieścił centrum dowodzenia w Złotej Świątyni. Indira Gandhi rozpoczęła operację Blue Star, w czerwcu 1984 r., w wyniku której Złota Świątynia została zdobyta przez wojsko indyjskie. Oficjalne źródła mówią o 493 osobach zabitych, 86 rannych oraz 83 zabitych wojskowych i 249 rannych. Później pojawiła się liczba ok 1000 zabitych. Masakra w Świątyni spowodowała wzrost napięć między społecznościami hindusów i sikhów oraz eskalację ekstremizmu sikhijskiego. Dnia 31 października 1984 r. dwóch sikhijskich ochroniarzy zamordowało Indirę Gandhi. To z kolei doprowadziło do wystąpień antysikhijskich w całym kraju, w których zginęło ok. 2000 osób. W 1985 doszło do porozumienia rządu indyjskiego z umiarkowaną częścią Akali Dal. W 1987r. rozwiązano rząd Pendżabu, zaś rząd indyjski podjął ostre kroki w celu zdławienia separatystów.

---

³⁷ Zob. http://censusindia.gov.in/Census_And_You/religion.aspx.

Odnotowano wtedy wiele zatrzymań i zaginięć sikhów. Sytuacja w Pendźabie nie miała jednak podłoża religijnego, ale czysto polityczne. W 1992 r. Ponownie powołano rząd prowincji.³⁸ Obecnie w Sądzie Najwyższym toczą się sprawy osób odpowiedzialnych za masakrę z 1984 r.

Sikhowie są jedną z pięciu wspólnot religijnych Indii, które zostały uwzględnione jako Wspólnoty Mniejszościowe w Sekcji 2c, Indyjskiej Ustawy o Narodowej Komisji ds. Mniejszości (National Commission for Minorities Act) z 1992 r. Narodowa Komisja ds. Mniejszości zajmuje się współpracą między wspólnotami religijnymi a państwem i jest odpowiedzialna za ich rozwój oraz ochronę ich praw. Rząd implementuje system kwotowy dla wszystkich rządowych stanowisk oraz miejscach w szkołach wyższych dla hindusów, sikhów i buddystów z wyjątkiem chrześcijan i muzułmanów. Zgodnie z art. 25 Konstytucji sikhizm, dżajнизм i buddyzm uznawane są jako sekty hinduistyczne, aczkolwiek grupy te uważają się za odrębne i dążą do wprowadzenia dla nich oddzielnych praw. Stany Andhra Pradesz i Karnataka uznają sikhów za mniejszość religijną.³⁹ W stanach tych oraz w Uttar Pradesz zamieszkują podgrupy sikhów Sikligarowie, Vanjara, Lubana i Sikhowie Dakshini.⁴⁰ Rocznica urodzin Guru Nanaka jest w Indiach świętem narodowym.

Napięć między sikhami a innymi grupami religijnymi w ostatnim okresie jest niewiele, zdarzają się przypadki konfliktów z muzułmanami w Jammu i Kaszmirze, a także przypadki eksplozji niechęci za strony sikhów w stosunku do prowadzących działalność misyjną chrześcijan.

PARTIE I ORGANIZACJE SIKHIJSKIE

Shiromani Akali Dal (Badal) (SAD Badal) - jest jedną z głównych regionalnych partii politycznych w Pendźabie. Została utworzona w 1920 r. przez Sardara Samukha Singha Chubbala jako instytucja religijna. Celem partii jest reprezentowanie sikhów we wszystkich instytucjach publicznych, obrona ich praw oraz zachowanie materialnego dorobku ich kultury. Pod przywództwem Sardara Tary Singha SAD stała się siłą polityczną. SAD posiada wiele frakcji, najbardziej wpływowa jest pozostająca pod oryginalną nazwą SAD, pod kierownictwem Sardara Prakasha Singha Badala. Inne to Shiromani Akali Dal (Simranjit Singh Mann), Shiromani Akali Dal Delhi, Shiromani Akali Dal Amritsar, Haryana State Akali Dal. W 2008 r. prezydentem Shiromani Akali Dal został Sukhbir Singh. W 2009 r, SAD wraz z BJP i innymi partiami jako koalicja National

³⁸ Zob. <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/punjab.htm>.

³⁹ Zob. United States Department of State, *2009 Country Reports on Human Rights Practices - India*, 11 March 2010, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b9e52ec9b.html> [accessed 29 June 2010].

⁴⁰ Zob. <http://sgpc.net/the-sgpc/index.asp>.

Democratic Alliance zdobyła 4 miejsca z 10 do Lok Sabha, niższej izby parlamentu indyjskiego. W Rajya Sabha (Radzie Stanów) – wyższej izbie parlamentu indyjskiego Pandżab obecnie reprezentuje trzech członków Akali Dal.

Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee (SGPC) – Komitet ds. Opieki nad Gurdwarami. Jest wybierany przez całą społeczność Sikhów, tj. osoby, które ukończyły osiemnaście lat i zarejestrowały się jako wyborcy, zgodnie z Ustawą o Gurdwarach przyjętą w 1925 r. SGPC kontroluje wszystkie ośrodki kultu w kraju, jak i opiekuje się historycznymi miejscami Sikhów za granicą. Kadencja trwa 5 lat. Nazywa się ją Parlamentem Narodu Sikhów. Prowadzi również szkoły wyższe, szpitale i zajmuje się działalnością charytatywną.

Babar Khalsa International – najstarsza i najlepiej zorganizowana sikhijska grupa terrorystyczna. Celem jej jest utworzenie niepodległego państwa Khalistanu. Założona przez Sukhdeva Singha Babbara and Talwinder Singh Parmara. Pierwszy jej oddział powstał w Kanadzie. Posiada członków w wielu krajach europejskich. Sponsorowana przez grupę z siedzibą w Niemczech oraz pakistańskie służby specjalne (ISI).

INNE SIKHIJSKIE ORGANIZACJE ZBROJNE

Khalistan Commando Force (Paramjit Singh Panjwar faction); Khalistan Commando Force (Zaffarwal); Khalistan Commando Force (Rajasthani group); Khalistan Liberation Force (Budhisingwala); Bhindranwale Tiger Force of Khalistan (Sangha); Bhindranwale Tiger Force (Manochahal); All India Sikh Student Federation (Mehta Chawla); and the Sikh Student Federation (Bittu).

PAKISTAN

Populacja sikhów w Pakistanie wynosi prawdopodobnie ok. 30 tys. Większość żyje w Peszawarze, Lahore, Nankana Sahib i innych częściach Pakistanu. Kilkuset sikhów osiedliło się w Pakistanie, uciekając z Afganistanu po przejściu władzy przez Talibów. Na terenie kraju było niegdyś centrum sikhijskiej władzy i religii. Do dziś znajduje się tam wiele zabytkowych gurdwar np. Nankana Sahib – miejsce urodzenia Guru Nanaka, czy też związane z epizodami z jego życia - gurdwara Bal Lilah Nankana Sahib, gurdwara Patti Sahib i wiele innych.⁴¹ W Pakistanie działa sponsorowany przez państwo Pakistan Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee, zajmujący się ochroną i konserwacją historycznych gurdwar.

W ostatnich latach odnotowano przypadki łamania prawa wobec sikhów. W 2007r. gurdwara Naulakha Bazar w Lahore została siłą zajęta przez muzułmanów.

---

⁴¹ Szczegółowy opis gurdwar sikhijskich na terytorium Pakistanu:
<http://www.jihadwatch.org/2007/08/muslims-take-over-sikh-temple-in-pakistan.html>.

Ponadto, Pakistan Evacuee Trust Property Board (PETPB) (Instytucja zajmująca się ochroną praw mniejszości religijnych i nadzorem nad ich miejscami kultów) przejęła ziemię wartą miliony rupii, należącą do Samadh Bhai Man Singha i Gurdwary Deh. PETPB zaprzecza tym informacjom.

W niektórych rejonach kraju, głównie w Swat i FATA, w związku z działaniami talibów sytuacja sikhów znacznie się pogorszyła. Ponad 300 rodzin sikhijskich opuściło Malakand i Swat ze względu na działania wojskowe. Większość rodzin schroniła się w gurdwarze Punja Sahib w Hasanabdal. W Swat mieszka około 6,000 sikhów.

W kwietniu 2009 r. talibowie zaczęli wymuszać pieniądze pod pretekstem podatku od nie-muzułmanów (jizya) w Agencji Orakzai, w FATA. W odpowiedzi na ataki, niektórzy członkowie wspólnoty sikhijskiej opuścili ten teren płacąc około 240 tys USD (20 mln rupii) po tym jak talibowie siłą zajęli ich domy i uwięzili lidera Kalyana Singha. Sikhowie ci nie powrócili do FATA, ale żyją w obozach. W innych miejscach nie odnotowano w ostatnim okresie przemocy wobec tej grupy.

Państwo ze swej strony prowadzi dialog międzyreligijny. Światowy Kongres Religii w Islamabadzie, w którym uczestniczyli liderzy z islamskich, chrześcijańskich, sikhijskich i zaraostrańskich wspólnot nadal organizował dialog międzyreligijny w całym kraju. Ministerstwo ds. Religii i Rada Ideologii Islamskiej również organizują mniejsze spotkania i sesje dialogowe.

Pakistan w czasie konfliktu sikhijско-indyjskiego w Pendżabie pomagał i zbroił sikhijskich terrorystów zaś obecnie udziela schronienia wielu członkom zbrojnych organizacji sikhijskich.⁴²

---

⁴² <http://frontierindia.net/wa/hindu-sikh-minorities-in-pakistan-the-vanishing-communities/632/>

BUDDYZM

INFORMACJE PODSTAWOWE

Założycielem buddyzmu był Siddartha Gautama (563-483 p.n.e.) z rodu Sakjów. Legenda mówi, że pochodził z królewskiego rodu, jednak gdy po raz pierwszy zetknął się z marnością świata doczesnego w postaci, choroby, starości i śmierci postanowił zostać ascetą. Po długich praktykach medytacyjnych osiągnął oświecenie, stąd jego imię Budda (sansk. budh – rozumieć). Budda całe życie spędził jako wędrowny asceta i poświęcił je praktyce i nauczaniu. Zmarł w wieku 80 lat. Założył zgromadzenie mnichów – sangę. Budda nie zostawił swojego następcy, przewodnikiem dla mnichów miała być dharm – jego nauka. Budda, Dharma i Sangha – tworzą tak zwane Trzy Klejnoty buddyzmu. Około trzy miesiące po śmierci Buddy odbył się pierwszy synod buddyjski, na którym jego uczniowie recytowali słowa mistrza by skodyfikować jego naukę i zapobiec herezjom. Kolejny miał miejsce około 100 lat po śmierci Buddy. Naukę mistrza podzielono na tzw. trzy kosze (Tripitaka). Kosz sutr (Suttapitaka - teksty narracyjne), Kosz dyscypliny (Winajapitaka) oraz kosz wyższej doktryny (Abhidhammapitaka). Do dziś dnia jest to kanon obowiązujący szkołę therawady. Do III w. p.n.e. religia buddyjska rozprzestrzeniła się w Azji Południowej oraz Południowowschodniej. Buddyzm mógł się swobodnie rozwijać z patronatem bogatych kupców, klasztory w Indiach słynęły z bogactwa, powstawało wiele budowli sakralnych. Do XIII w. kompleks klasztorny w Nalandzie słynął jako centrum edukacyjne w całej Azji. Nie narzucając specyficznych rytuałów, buddyzm z łatwością adaptował się do specyficznych warunków, tradycji i wierzeń innych krajów. Około I w. n.e. w buddyzmie wyłoniła się mahajana – tzw. „szeroka droga zbawienia”, w odróżnieniu do hinajany – „wąskiej drogi zbawienia”. Różnica między tymi dwoma prądami ma leżeć w przesunięciu się celu praktyki. W hinajanie mnich głównie skupiony był na własnym wyzwoleniu, zaś w mahajanie podkreśla się jako cel, osiągnięcie ideału bodhisatwy (miłosiernej istoty), który odkłada moment wyzwolenia i aby służyć innym odradza się w kolejnych wcieleniach, do chwili, aż wyzwolone zostaną wszystkie istoty. Od IV w. zaczął rozwijać się w Indiach buddyzm wadźrajany (tantrajany) (droga diamentowa lub tantry) jako odłam mahajany, wprowadził on wiele nowych praktyk i rytuałów, m.in. recytację mantr, stosowanie wizualizacji. Wadźrajana rozwijała się głównie w Tybecie oraz Bengal.

GŁÓWNE ZASADY WIARY, ŚWIĘTA I RYTUAŁY

DOKTRYNA

Cztery szlachetne prawdy - to pierwsze kazanie Buddy, które wygłosił on po uzyskaniu oświecenia do swoich pięciu pierwszych uczniów. Wydarzenie to nazywa się „puszczeniem w ruch koła prawa”. Pierwsza z odkrytych prawd to „Prawda o cierpieniu”. Budda stwierdza, że wszystko na tym świecie jest cierpieniem (dukkha) – narodziny, choroba, śmierć, rozstanie z tym co miłe i przestawanie z tym co niemiłe. Druga z prawd to „Prawda o przyczynie cierpienia”, którą jest nigdy nie zaspokojone pragnienie (tanha). Budda wymienia w tym kazaniu trzy rodzaje pragnienia: 1. zaspokojenia swoich zmysłów (kamatanha), pragnienie istnienia i stawania się (bhawatanha) oraz pragnienie nieistnienia (wibhawatanha). Kolejna prawda mówi o „Zniszczeniu cierpienia”, które można osiągnąć przez wyzbycie się pragnienia i nie dawanie mu przystępu. Szczegółowo o sposobie w jaki można to osiągnąć mówi czwarta z prawd „Prawda o drodze do zniszczenia cierpienia”. Zgodnie z nią należy podążać ośmioraką ścieżką, którą stanowią 1. Słuszny pogląd, 2. Słuszne postanowienie, 3. Słuszna mowa, 4. Słuszne postępowanie, 5. Słuszne środki utrzymania, 6. Odpowiedni wysiłek, 7. Odpowiednie skupienie, 8. Odpowiednia medytacja.

Drugą ważną koncepcją buddyzmu jest Pratitjasamutpada – „powstawanie w zależności”, wyjaśnienie ciągu przyczynowego, który sprawia, że odradzamy się w samsarze (kole wcieleń). 1. Przyczyną cierpienia jest niewiedza, 2. Z powodu niewiedzy rodzi się chęć działania, 3. Z powodu chęci działania powstaje świadomość, 4. Z powodu świadomości powstaje „nazwa i kształt” (byt psychofizyczny), 5. Z powodu „nazwy i kształtu” powstaje sześć zmysłów, 6. Z powodu sześciu zmysłów powstaje kontakt, 7. Z powodu kontaktu powstaje uczucie, 8. Z powodu uczucia powstaje pragnienie, 9. Z powodu pragnienia powstaje przywiązanie, 10. Z powodu przywiązania powstaje egzystencja, 11. Z powodu egzystencji powstają narodziny, 12. Z powodu narodzin, powstają smutek, rozpacz, cierpienie etc.

Najwyższym celem buddysty jest wyzwolenie się od cierpienia i osiągnięcie stanu nirwany. Nirwanę można osiągnąć za życia. Jest ona najwyższym stanem umysłu, który wymyka się wszelkim opisom. Osoba, która osiągnęła nirwanę, nawet nadal działając nie tworzy już karma (jej uczynki nie warunkują kolejnych wcieleń) i nie odradza się ponownie w żadnym ze światów. Aby osiągnąć ten cel najlepiej zostać mnichem i poświęcić życie poszukiwaniu prawdy. Mnich według buddyzmu stoi najwyżej w hierarchii społecznej. Obecnie mnisi zajmują się nie tylko indywidualnym wyzwoleniem, ale utrzymaniem i przekazem nauki Buddy, studiując kanoniczny język palijski i święte teksty. Osoby świeckie mogą się realizować zbierając zasługi, wśród których najbardziej

cenione jest utrzymywanie gminy mniszej oraz miejsc kultu. Mają one zaowocować coraz lepszymi wcieleniami, zgodnie z zasadą karmana.

Wyznawcy świeccy zobowiązują się również do przestrzegania pięciu przykazań: 1. Nie zabijać, 2. Nie brać tego, co nie zostało nam dane, 3. Nie porwać niewłaściwego życia seksualnego, 4. Nie używać źle mowy (nie kłamać, plotkować etc), 5. Nie pić alkoholu i nie spożywać środków odurzających.

ŚWIĘTA

Kathina – ofiarowanie szaty mnichom. We wrześniu, w porze monsunowej kodeks postępowania zabrania mnichom podróży (vasa), muszą oni pozostać w klasztorze w tym okresie i oddawać się praktyce medytacyjnej. Na koniec pory monsunowej odbywa się festiwal ofiarowania mniszej szaty, zgodnie z tradycją powinna to być jedna specjalnie na ten cel przygotowana szata, ofiarowana przełożonemu klasztoru, który ma ją przekazać najwybitniejszemu mnichowi. W praktyce wszyscy mnisi otrzymują nie tylko nową szatę, ale i mnóstwo innych rzeczy oraz pieniądze. Ceremonia ta ma na celu umacnianie więzi między sanghą a społecznością świecką.

Buddha Purnima, Buddha Jayanti, Vaisakha – to nazwy buddyjskiego święta upamiętniającego narodziny, oświecenie i śmierć Buddy, które miały przypadać na ten sam dzień. Towarzyszą mu pewne rytuały takie jak podlewanie drzewa bodhi (pod którym Budda uzyskał oświecenie). Wyznawcy odwiedzają świątynie. Niektórzy przestrzegają postu i buddyjskich przykazań. W świątyniach składa się kwiaty, kadzidła i świece oraz obdarowuje klasztory.

ORGANIZACJA SPOŁECZNA (MAŁŻEŃSTWO, RODZINA, ROLA KLASZTORÓW)

MAŁŻEŃSTWO I RODZINA

W buddyzmie brak jest szczególnej ujednoczonej ceremonii zawarcia małżeństwa i praktyki różnić się mogą zależnie od regionu i od kraju. Ślub zawierany najszerzej za zgodą, a często i z wyboru rodziców, może odbywać się w domu u jednego z nowożeńców, albo w urzędzie odpowiedzialnym za zawieranie ślubów cywilnych. Na uroczystość, przed nią lub po niej można zaprosić mnichów, aby pobłogosławili nowej parze recytując buddyjskie teksty. Młoda para może również złożyć odpowiednie dary klasztorowi, a także kwiaty, kadzidła i świece w pagodzie. Obecność mnichów nie zawsze jest uważana za konieczną, gdyż zawarcie małżeństwa należy do „działań w świecie doczesnym”, zaś mnisi ten świat odrzucają.

Ceremonie związane z narodzinami dziecka, mają również charakter czysto tradycyjny i uwarunkowane są zależnie od kraju, regionu i powszechnych zwyczajów panujących w danej wspólnocie. Wspólna jednak dla różnych odłamów buddyzmu jest religijna inicjacja chłopców, którzy w wieku około 7-12 lat powinni zoatsać oddani na kilka (4-7) dni do klasztoru. Chłopcy przyjmują święcenia nowicjusza, goli im się głowę, a w czasie pobytu w klasztorze muszą stosować się do przyjętej tam reguły i opanować podstawową wiedzę oraz recytację tekstów. Jest to najważniejsza ceremonia w życiu buddysty, staje się on wtedy częścią gminy. Zdarza się, że również dziewczęta oddaje się na kilka dni do klasztoru, nie jest to jednak konieczne.

Większą rolę mnisi odgrywają w ceremoniach związanych ze śmiercią, gdyż śmierć jest przejściem z jednego wcielenia w kolejne. Bardzo istotny jest stan umysłu osoby umierającej przed śmiercią, gdyż zgodnie z wierzeniami, może determinować kolejne wcielenie. Sama ceremonia i rytuały również związane są ze specyfiką danej buddyjskiej wspólnoty i istnieje tu ogromna dowolność. Mnisi zwykle uczestniczą w ceremonii kremacyjnej lub pogrzebie recytując odpowiednie modlitwy. W buddyzmie tybetańskim rytuał związany z umieraniem i śmiercią jest bardzo rozbudowany.

KLASZTOR BUDDYJSKI

W społecznościach buddyjskich jest on centrum zarówno religijnym, jak i kulturalnym, często pełni rolę szkoły zarówno dla nowicjuszy i świeckich dzieci. Mnisi szczególnie na wsi są najlepiej wykształconymi osobami, stąd ich rola nie tylko kapłanów, ale i nauczycieli lub doradców. Istnieją klaszatory stricte medytacyjne, w których praktykuje się najczęściej jedną z technik medytacyjnych i przestrzega bardzo surowej dyscypliny.

ROLA BUDDYZMU W POSZCZEGÓLNYCH KRAJACH

BANGLADESZ

Buddyzm na terytorium Bangladeszu ma swoją długą historię do XII w. i podboju muzułmańskiego. Rozwijały się tam wszystkie nurty buddyjskie, hinajana, mahajana oraz tantryzm, który przybrał tam oryginalne formy. Obecnie buddyści stanowią około 0,7 % populacji. Większość z nich zamieszkuje dystrykty Chittagong, Comilę, a także Chittagong Hill Tracts. Buddyzm mógł tam przetrwać i ludność nie uległa w procesie islamizacji, ze względu na trudno dostępne tereny. Wyznawcy, w większości należą do mniejszości etnicznych takich jak Chakma, Chak, Mranma, Tenchungya, Khyang oraz Bengali Barua. Wśród mniejszości etnicznych buddyzm często wymieszał się z lokalnymi

wierzeniami i wiedza na temat doktryny jest niewielka. Wielu młodych ludzi studiuje w sąsiedniej Birmie oraz Tajlandii i prowadzi misje, w celu odnowienia religii. Wyznawcy praktykują głównie buddyzm therawady. Buddyści bengalscy wspierali zarówno powstanie Pakistanu, jak i walkę o niepodległość Bangladeszu. Jednakże wskutek polityki migracyjnej rządu Pakistanu, który przesiedlił tam tysiące muzułmańskich emigrantów, nawet na swoich rdzennych terenach stali się mniejszością religijną.

W związku z nasileniem się w ostatnich latach fundamentalizmu islamskiego, mają miejsce akty dyskryminacji, której podstawą jest przynależność religijna. Mniejszości religijne mogą być dyskryminowane pod względem dostępu do pracy w administracji lub w wojsku.

Obecnie w nowym gabinecie zasiada dwóch buddystów Minister Przemysłu Dilip Barua oraz Minister Stanu ds. Chittagong Hill Tracts Dipankar Talukder. Ministerstwo ds. Religii pomaga w utrzymaniu buddyjskich miejsc kultu i relikwii. Zabytkowe klasztory w Paharpur (Rajshahi) oraz w Mainamati (Comilla) pochodzące z VII-IX w. są pod opieką rządu. Ministerstwo ds. Religii zarządza trzema funduszami, na rzecz mniejszości religijnych, w tym Buddhist Welfare Trust, założony w 1980 r. w 2009 r., otrzymał 33,333 dolarów (2.3 miliony taka). Fundusz jest przeznaczony na remont klasztorów, program edukacyjne dla mnichów oraz buddyjski festiwal Purnima (Urodziny Buddy).⁴³

ORGANIZACJE BUDDYJSKIE

Bangladesh Buddhist Federation (Federacja Buddystów Bengalskich) – organizacja powstała w 1982 r. Współpracuje z rządem. Celem jej jest stworzenie nowoczesnego centrum studiów buddyjskich, współpraca międzynarodowa z krajami buddyjskimi, pomoc studentom z ubogich rodzin, porpagowanie nauki i kultury, <http://www.bangladeshbuddhistfederation.org/>

Inne organizacje: Bangladesh Buddhist Association z siedzibą w Klasztorze Chittagong, Bangladesh Bouddha Kristi Prachar Sangha z biurem w Wiharze Dhammarajika, Bangladesh Bouddha Juva Parishad, Youngmen's Buddhist Association.

BHUTAN

Bhutan jest monarchią konstytucyjną. Od 2/3 do 3/4 populacji (672 tys) praktykuje buddyzm mahajany, szkół drugpa kagyupa lub ningmapa. Konstytucja zapewnia wolność religijną, ale buddyzm jest uznany za „duchowe dziedzictwo kraju”.

---

⁴³ Zob. United States Department of State, *2009 Report on International Religious Freedom - Bangladesh*, 26 October 2009, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ae8615c.html> [accessed 27 October 2010].

Zgodnie z konstytucją z 2005 r. król Druk Gyalpo jest protektorem wszystkich religii w kraju. Rodzina królewska proaktykuje kombinację nauk obu szkół, zgodnie z koncepcją „Kanyin-Zungdrel” – „Kagyupa i Ningmapa są jednym”, podobnie wielu obywateli Bhutanu. Rząd wspiera obie szkoły i utrzymuje ich klasztory.

Szkoła Drugpa jest jedną z podsekt, przbyłej z Tybetu szkoły Kargyupa. Do końca XII w. stała się dominującą szkołą w Bhutanie. Buddyzm bhutański choć pochodzi z Tybetu, różni się rytuałem, liturgią i organizacją monastyczną. Klasztory i zgromadzenia są w Bhutanie bardzo powszechne i liczne. Zarówno mnisi jak i mniszki gołą głowę i ubierają brązowe szaty. Zajmują się nauką i medytacją, ale także odprawianiem rytuałów poświęconych różnym bodhistattwom, modlitwą za zmarłych i chorych. Niektóre modlitwy wymagają śpiewu i recytacji, przy czym mnisi akompaniują sobie na konsze, trąbkach wykonanych z ludzkich kości udowych, metalowych rogach do 3 metrów długości, cymbałach i perkusji, dzwonek, dzwonach świątynnych, gongach i drewnianych pałkach.⁴⁴

Do 1907 r. najwyższym liderem buddyjskim był Szabdrung, którego uważa się za inkarnację założyciela Bhutanu. W 1907 r. powstała bhutańska monarchia. W związku z zagrożeniem prawa do tronu, w 1931 r. Szabdrunga zamordowano i od 1962 r. nowe wcielenie zamieszkiwało w Indiach. Na początku 2007 r. raporty mówiły o tym, że obecny Szabdrung, który jest w tej chwili małym dzieckiem, od 2005 r. przebywa w areszcie domowym z rodzicami w Bhutanie.

Zgodnie z danymi z 1989 r. ok. 1000 mnichów (lam, gelong - nowicjusz) należało do Centralnej Instytucji Monastycznej w Thimpu i Punakha, a ok. 4000 do organizacji monastycznych na szczeblu dystryktów. Na czele stał Je Khenpo z pomocą czterech mistrzów – lonpon. Lonpon przewodzi religijnej administracji i młodszym urzędnikom odpowiedzialnych za sztukę, muzykę i inne dziedziny. Porządek Nyingmapy składa się nie tylko z mnichów, ale i ludzi świeckich, którzy mogą posiadać rodziny i wykonywać świeckie zawody, a w tym samym czasie pełnić funkcje liturgiczne w świątyniach i domach.⁴⁵

Rząd subsydiuje buddyjskie klasztory oraz miejsca kultu i utrzymuje 3 tys mnichów (1/3 z ogólnej liczby mnichów, która wynosi 12 tys) w kraju. Zobowiązał się do tej pomocy w związku z reformą rolną i odebraniu żyznej ziemi klasztorom oraz jej podziałem wśród bezrolnych. 10 miejsc na 150 w Zgromadzeniu Narodowym jest zagwarantowane dla mnichów, a także dwa miejsca w liczcej jedenastu członków Królewskiej Radzie Doradczej. Prawo w Bhutanie opiera się na prawie tradycyjnym oraz buddyjskich przykazaniach. Mówi się o delikatnej presji na nie-buddystów w celu przyjęcia tradycyjnych wartości szkoły drugpa. W szkołach nie ma obowiązkowych

---

⁴⁴ Zob. www.bhutannica.org.

⁴⁵ Zob. <http://countrystudies.us/bhutan/26.htm>.

lekcji religii, odbywają się one w klasztorach, chociaż przedstawiciele NGO twierdzili, że buddyjskie modlitwy są obowiązkowe we wszystkich szkołach państwowych. Lokalni rozmówcy uważają, że modlitwy faktycznie w szkołach się odbywają, ale nie są obowiązkowe. Główne święta buddyjskie są świętami narodowymi. Rząd wymaga od wszystkich obywateli tradycyjnego ubioru w miejscach publicznych, takich jak obiekty religijne, biura rządowe i szkoły, a także w czasie pełnienia pewnych funkcji publicznych oraz udziału w ceremoniach.⁴⁶

ORGANIZACJE BUDDYJSKIE

Menjong Chöthün Tshogpa – powstała w 2002 r. ogólnonarodowa organizacja założona przez króla. Ma na celu zachowanie nauk Buddy i propagowanie religii.

INDIE

Indie są kolebką buddyzmu, jednak obecnie wyznawcy buddyzmu stanowią tylko ok. 1 % populacji. Złoty wiek buddyzmu przypadł na rządy cesarza Aśoki (270-232 p.n.e.), gdy religia ta stała się religią państwową. Do XII w. na terytorium Indii działały liczne szkoły buddyjskie, wszystkich trzech odłamów hinajany, mahajany i wadźrajany. Uniwersytety w Nalandzie i Wikramasili były znanymi w Azji centrami studiów nad buddyzmem. Upadek buddyzmu w Indiach spowodował najazd muzułmański. W 1193 r. zdobyto Nalandę. Religia nie mogła funkcjonować ani rozwijać się bez patrona i mecenasa w postaci silnego władcy. Buddyści zostali wchłonięci w nurty hinduizmu lub nawróceni na islam. Obecnie sami wyznawcy hinduizmu uznają buddyzm za wymarły odłam hinduizmu, zaś Budda został uznany za awatarę boga Wisznu.

Buddyści zamieszkują północno-wschodnie Indie (Zachodni Bengal, Assam, Sikkim, Mizoram i Tripura), doliny Himalajów - Ladakh w Jammu i Kaszmirze oraz w Himachal Pradesh i w północnym Uttar Pradesh. Dodatkowo, po 1956 r. nastąpił napływ uchodźców tybetańskich. Wspólnoty żyjące w Himalajach oraz uchodźcy tybetańscy praktykują szkoły buddyzmu wadźrajany, natomiast większość praktykuje buddyzm therawady.

W 1956 r. za sprawą Bhimrao Ramji Ambedkara, przywódcy niedotykalnych w Indiach i ich przedstawiciela w Kongresie Narodowym Indii, buddyzm przeżył renesans. Ambedkar po długich analizach wybrał buddyzm jako nową religię dla niedotykalnych, która miała pozwolić im wydobyć się z niedogodności systemu kastowego. Wraz z Ambedkarem na buddyzm nawróciło się 500 tys niedotykalnych, głównie z Maharasztry,

---

⁴⁶ Zob. United States Department of State, *2009 Report on International Religious Freedom - Bhutan*, 26 October 2009, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ae861586e.html> [accessed 27 October 2010]

terenów graniczących z tym stanem oraz z Agry. Akt konwersji wpłynął pozytywnie na rozwój tej grupy i jej tożsamość, jednakże w społeczeństwie indyjskim podział kastowy jest nadal bardzo silnym elementem tradycji, dlatego często bez względu na wyznanie niedotykalny jest obiektem dyskryminacji.

Zgodnie z artykułem 25 Konstytucji Indii, buddyzm został uznany za sektę hinduizmu zaś Zgodnie z Narodową Komisją ds. Ustawy o Mniejszościach z 1992 r., buddyści są wśród pięciu religijnych wspólnot uznanych za mniejszościowe. Świętem Narodowym w Indiach są urodziny Buddy (kwiecień/maj Buddha Jayanti).⁴⁷

NEPAL

Populacja buddystów w Nepalu wynosi 7.79 %. Do XIII w. rozwijał się tam buddyzm mahajany, jednak podobnie jak w większej części Azji Centralnej zaniknął. Na tamtejszym gruncie, spowodowane było to polityką władców, którzy wyznawali hinduizm. Odmiana buddyzmu wajrajany z kanonicznym językiem sanskryckim zachowała się wśród etnicznych Newarów. Newarowie posiadają swoje świątynie (vihara), czynności religijne wypełnia kapłan puorohit lub guru. Członkami tej wspólnoty religijnej są tylko rodziny Sakyjów lub Wadźraćarjów.⁴⁸ Uważają się oni za potomków klanu Sakya, z którego wywodził się Budda. Etniczni Newarowie zamieszkują dolinę Kathmandu.⁴⁹

W 1930 r. pierwsi Nepalczycy przyjęli śluby na mnichów therawady poza granicami kraju, jednak król zabronił im powrotu, zaś tych, którzy wrócili, uwięził. Od 1950 r. nastąpiła zmiana rządów, która przyniosła wolność wyznania. Współcześni wyznawcy therawady pochodzą również niemal wyłącznie z grupy Newarów. Obecnie na terytorium Nepalu jest około 100 klasztorów therawady. Od 1959 r. zaczęli napływać do Nepalu uchodźcy tybetańscy, przynosząc buddyzm mahajany.⁵⁰ Na północy kraju znajduje się około 3 tys klasztorów tybetańskich. Buddyści tybetańscy w Nepalu spotykają się z wieloma ograniczeniami, w tym częsta jest obecność policji na ich religijnych uroczystościach. Władze lokalne tolerują religijne uroczystości tybetańskie na prywatnym terenie. Rząd Nepalu w ostatnich latach zaostrzył kampanię zastraszania Tybetańczyków, stopniowo zakazując działań protestacyjnych a nawet działań czysto religijnych. W marcu 2008 r. w rocznicę powstania w Lhasie z 1959 r. nasiliły się

---

⁴⁷ Zob. United States Department of State, *2009 Report on International Religious Freedom - India*, 26 October 2009, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ae86137c.html> [accessed 27 October 2010].

⁴⁸ Zob. <http://www.buddhanet.net/e-learning/buddhistworld/nepal-txt.htm>.

⁴⁹ Zob. <http://www.lumbini.org.uk>.

⁵⁰ Zob. <http://www.buddhanet.net/e-learning/buddhistworld/nepal-txt.htm>.

protesty Tybetańczyków. Aresztowano wtedy 130 protestujących, niektórych wypuszczono, zaś część przekazano do Biura UNHCR. Tybetańczycy, którzy przybyli, lub urodzili się po grudniu 1989 r. nie mają legalnego statusu i często grozi się im deportacją.

Wyznawcy różnych religii w Nepalu współżyją pokojowo i szanują wzajemnie miejsca kultu. Hindusi generalnie otaczają czcią buddyjskie świątynie i podobnie buddyści – hinduskie. Na terytorium Nepalu znajduje się Lumbini, miejsce urodzin Buddy, jest to ważne miejsce pielgrzymkowe, a urodziny Buddy (Buddha Jayanti) są świętem narodowym, podobnie Lhosar (Buddyjski Nowy Rok) obchodzony przez społeczności Gurung i Tamang/Sherpa).⁵¹

Najbardziej znanymi buddyjskimi zabytkami na terytorium Nepalu są dwie stupy Buddhanath oraz Swayambhunath.

PAKISTAN

Pakistan zamieszkuje ok. 20 tys buddystów, jednak niewiele jest dostępnych informacji na temat tej wspólnoty. Posiada ona prawa podobne do innych mniejszości religijnych.⁵² Na terenie Pakistanu zachowały się bezcenne zabytki religii buddyjskiej, w historycznie ważnych dla buddyzmu miejscach np. Taxila (Takszasila – miejsce sławnego buddyjskiego uniwersytetu) oraz Takht-i-Bahi i Sahr-i-Bahlol, oba te miejsca znajdują się pod patronatem UNESCO. Rząd zdaje sobie sprawę z ich wartości, nie tylko muzealnej, ale i dla turystycznego rozwoju kraju, a także nawiązania bliższych stosunków z krajami buddyjskimi, w tym Tajlandią. Na północy od Islamabadu na wzgórzach Margalla znajdują się jaskinie medytacyjne, które mają 2400 lat. Rząd przyjął plan rekonstrukcji i budowy miasteczka archeologicznego oraz kompleksu „Ogród Sadhu (mędrca).”⁵³

W Pakistanie działa All Pakistan Buddhist Association, którego prezydentem jest Raja Tridiv Roy, były król grupy etnicznej Chakma, żyjącej na Wzgórzach Chittagongu, w Bengalu. Opowiedział się on za Pakistanem w czasie wojny w 1971 r. i obecnie żyje w Islamabadzie. Pracował w pakistańskim rządzie oraz dyplomacji.

---

⁵¹ United States Department of State, *2009 Report on International Religious Freedom - Nepal*, 26 October 2009, available at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ae8611b74.html> [accessed 27 October 2010]

⁵² United States Department of State, *2009 Report on International Religious Freedom - Pakistan*, 26 October 2009, available at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ae8611711.html> [accessed 27 October 2010]

⁵³ Pakistan to preserve 2,400-year-old Buddhist caves in capital, <http://www.buddhistchannel.tv/index.php?pakistan>.

SRI LANKA

Tradycyjnie uważa się, że buddyzm therawady na Sri Lance wprowadził syn indyjskiego cesarza Aśoki, czcigodny Mahinda w II w. p.n.e. Buddyzm na Sri Lance ma najdłuższą ciągłość i tradycję w Azji Południowej, ok. 2 tys lat. Wyznaje go ok. 70 % społeczeństwa. Religia przenika wszelkie aspekty kultury oraz jest czynnikiem łączącym społeczeństwo.

Spółeczność monastyczna liczy 20 tys mnichów. Należą oni do różnych szkół, wśród których wyróżnia się trzy główne: Porządek Siamski (w tym sześć podsekt), Amarapura Nikaya (dwadzieścia trzy podsekt) oraz Ramanna (dwie podsekt). W wielu podsektach przynależność determinuje kasta. Buddyzm syngaleski jest fuzją różnych wierzeń i elementów religijnych, głównie pochodzących z hinduizmu, w jeden system kulturowy. Oprócz kultu Buddy, Syngalezi czczą również liczne bóstwa. Mają dla nich oddzielne świątynie (devale), w których serwis odprawiają specjali kapłani (kapurala).

Konstytucja Sri Lanki wyznacza buddyzmowi "przewodnie miejsce" i zobowiązuje rząd do ochrony religii, jednocześnie nie uznaje jej za religię państwową. Konstytucja gwarantuje również wolność religijną innym wyznaniom. Buddyzm wyznaje około 70 % społeczeństwa. Większość buddystów wyznaje buddyzm therawady. Ministerstwo ds. Religii posiada cztery departamenty w tym Departament ds. Buddyzmu, który odpowiedzialny jest za tworzenie i realizację programów dla tej społeczności. W szkołach jest obowiązkowy kurs wybranej religii.

Problemem na Sri Lance jest radykalizm buddyjski. Często dochodzi tam do ataków buddystów na społeczność chrześcijańską w różnych częściach kraju. Tłumem zwykle dowodzą mnisi. Przyczyną konfliktu jest według buddystów „nieetyczne lub przymusowe nawracanie na chrześcijaństwo oraz wykorzystywanie biedy ludności w celu nawracania”. W 2009 r. wydano raport o konwersji buddystów na inne wyznania. Autorem raportu była komisja powołana przez All Ceylon Buddhist Congress. Chrześcijanom postawiono wiele zarzutów.⁵⁴

Teoretycznie mnisi nie powinni zajmować się sprawami doczesnymi, jednak w rzeczywistości na Sri Lance są oni bardzo istotną siłą opiniotwórczą i polityczną. Zarówno indywidualni mnisi, jak i całe sekty zajmują się polityką. Posiadają oni swoją partię Jathika Hela Urumaya (Narodowa Partia Dziedzictwa, National Heritage Party).

---

⁵⁴ United States Department of State, *2009 Report on International Religious Freedom - Sri Lanka*, 26 October 2009, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ae8610869.html> [accessed 29 October 2010].

PARTIE I ORGANIZACJE BUDDYJSKIE

Jathika Hela Urumaya (National Heritage Party) – powstała w 2004 r. nacjonalistyczna partia mnichów lankijskich. Mnisi sprzeciwiają się jakimkolwiek ustępstwom na rzecz Tamilów, w tym rozmowom o ustroju federalnym. Są przeciwnikami obcych wpływów w kraju, w tym chrześcijan. Celem partii jest m.in. całkowity zakaz misji chrześcijańskiej i nawracania. Złożycielami partii byli Theros Kolonnawe Sumangala oraz Uduwe Dhammaloka, opuścili jednak partię ze względu na konflikt z mnichami. Symbolem partii jest koncha. Partia obecnie posiada 9 przedstawicieli w parlamencie.⁵⁵

ORGANIZACJE

All-Ceylon Buddhist Congress, Colombo Buddhist Theosophical Society, All-Ceylon Buddhist Women's Association, Young Men's Buddhist Association.

---

⁵⁵ Zob. <http://sricolama.com/political-parties.html?start=11>.

CHRZEŚCIJAŃSTWO

SPECYFIKA RUCHÓW CHRZEŚCIJAŃSKICH W AZJI POŁUDNIOWEJ

Chrześcijaństwo do Azji Południowej przybyło już w I w. n.e. z misją św. Tomasza, jednak obecność nowej religii najbardziej zaznaczyła się od XVI w. wraz z epoką kolonializmu. Cywilizacja indyjska nie sprzyjała rozpowszechnianiu się chrześcijaństwa ze względu na rozbudowany system wierzeń hinduistycznych i jego tendencje włączające (synkretyczne), małą atrakcyjność koncepcji chrześcijańskiej oraz tradycyjny kastowy system społeczny, będący jednym z aspektów religii. Zwolenników chrześcijaństwo znalazło wśród najbardziej upośledzonych warstw społeczeństwa, które funkcjonowały na marginesie ustroju kastowego lub poza nim. Najniższe kasty lub niedotykalni przyjmowali nową religię z nadzieją na awans społeczny i korzyści wynikające z działalności misyjnych (edukacja, dostęp do opieki medycznej). Mimo upływu czasu, tradycyjny podział kastowy nie uległ znaczącym przemianom i współcześnie chrześcijanie nadal są w krajach cywilizacji indyjskiej społecznością stygmatowaną. Tradycja okazała się na tyle silna, że podobna sytuacja zachodzi również w muzułmańskim Pakistanie. Chrześcijanie w większości wykonują najgorsze prace służących i sprzątaczy. Mają ograniczony dostęp do edukacji, a ich aspiracje co do lepszego życia są nawet brutalnie tłumione. Dodatkowo, są napiętnowani jako reprezentanci i poplecznicy Zachodu. Zdarza się, że płacą za frustracje spowodowane polityką krajów zachodnich, np. incydenty w związku z opublikowaniem karykatur Mahometa w Danii.

Chrześcijaństwo mimo długiej historii i tradycji w tej części świata uważane jest za zjawisko raczej nowe i bardzo agresywne w swojej misji nawracania. W większości krajów Azji Południowej praca misjonarzy i organizacji chrześcijańskich jest postrzegana przez społeczność hinduską lub muzułmańską jako działalność wroga i ekspansywna. Często prowadzi ona do konfliktów z ekstremistycznymi grupami hinduistycznymi w Indiach i Nepalu, muzułmańskimi w Pakistanie, czy buddyjskimi na Sri Lance. Współczesne ruchy i partie chrześcijańskie przede wszystkim mają na celu walkę o swoje miejsce w społeczeństwie i ludzką godność oraz poprawę fatalnych warunków materialnych, dostęp do edukacji i pracy, a także gwarancję uzyskania podobnych praw i przywilejów jak inne mniejszości. W ostatnich latach zauważalna jest działalność misji protestanckich i szybkiego powiększania się liczby wyznawców, co spotyka się z niepokojem przedstawicieli religijnych większości oraz zaostrzeniem przepisów prawnych dotyczących konwersji we wszystkich krajach.

ROLA CHRZEŚCIJAŃSTWA W POSZCZEGÓLNYCH KRAJACH

BANGLADESZ

Chrześcijaństwo w Bangladeszu ma kilkuwiekową tradycję. Wiarę katolicką przynieśli w XVI w. kupcy portugalscy, a następnie Brytyjczycy. Pierwszy kościół na terytorium Bangladeszu, pod wezwaniem „Świętego imienia Jezusowego” został wybudowany w 1599 r. w Chandecan (Iswaripur lub Jessore) w obecnym dystrykcie Satkhira. Drugi z kościołów, pod wezwaniem Św. Jana wybudowali w Chittagongu baptyści w 1600 r. W 1612 r. portugalscy misjonarze wprowadzili chrześcijaństwo w Dhace. Od tego czasu na terenie Bengalu powstało 14.120 katolickich kościołów do 1682 r. Ochrzczonym chrześcijanom, Portugalczycy nadawali chrześcijańskie imiona i portugalskie nazwiska. Chrześcijanie mieli duży wpływ na rozwój literatury bengalskiej, opracowali gramatykę bengalską oraz słownik.

Obecnie kościół katolicki ma sześć diecezji w Dhace, Chittagongu, Dinajpurze, Khulnie, Mymensingh i Rajshahi. Liczba wyznawców wynosi 221 tys, działa ponad 70 parafii, 200 księży, 50 mnichów, 700 mniszek, 1,000 katechetów oraz wiele instytucji i organizacji edukacyjnych, medycznych i dobroczynnych. Kościół reprezentuje Konferencja Katolickich Biskupów założona w 1971 r.

Największym protestanckim misjonarzem był Brytyjczyk William Carey, który przybył do Serampore w Zachodnim Bengalu w 1793. Wraz z nim rozpoczęło działalność Baptist Missionary Society (Misyjne Towarzystwo Baptystów), co dało drogę innym protestanckim kościołom zarówno z Wielkiej Brytanii, jak i z całego świata. Kolejny napływ protestantów zaznaczył się po wojnie wywoleniczej, od 1971 r. Podobnie jak kościół katolicki, kościoły protestanckie oprócz nauczania prowadzą różnego rodzaju instytucje charytatywne. Obecnie w Bangladeszu jest ok. 150 tys protestantów.⁵⁶

Kościoły w Bangladeszu są ostoją edukacji, pracy charytatywnej, w tym opieki zdrowotnej, szczególnie dla najbiedniejszych i pozbawionych pomocy.

Mniejszości religijne i etniczne zamieszkują głównie Wzgórza Chittagongu. Chrześcijanie żyją w całym kraju w społecznościach, m.in. w Barisal City, Gournadi w Dystrykcie Barisal, Baniarchar w Gopalganj, Monipuripara w Dhakce, Christianpara w Mohakhal, Nagori w Gazipur i w Khulna City.

Bengalskie Ministerstwo ds. Religii posiada trzy fundusze na działalność religijną Fundację Islamską, Hinduską i Buddyjską. Chrześcijanie odrzucili tę pomoc, jako

---

⁵⁶ Zob. www.atma-o-jibon.org/english/christianity_in_bangladesh.htm.

ingerencję państwa w swoje religijne sprawy. Większość religijnych świąt wszystkich wyznań jest świątami narodowymi. W przypadku chrześcijan jest to Boże Narodzenie. Bangladesh Christian Association (Związek Chrześcijan Bangladeszu) bezskutecznie prowadził lobby na rzecz włączenia Świąt Wielkanocnych jako dnia świątecznego.

Zgodnie z Bengalskim Buddhist-Hindu-Christian Unity council (BHBCOP), w 2009 r. zdarzały się napaści na mniejszości religijne. W Prothom Alo w Tangil gang niezidentyfikowany sprawców zabił Basanti Mangsa, dyrektorkę chrześcijańskiej Gaira Missionary Primary School. Ogólnie jednak zmniejszyła się ilość ataków na mniejszość chrześcijańską.⁵⁷

W lipcu 2009 r. po raz pierwszy Ministrem Kultury został chrześcijanin – adwokat Promod Mankin. Zobowiązał się on do poprawy sytuacji chrześcijan, w tym zajęciem się prawem do ziemi. Ma on zamiar założyć Christian Religion Welfare Foundation, która będzie bezpośrednio współpracowała z Ministerstwem ds. Religii w celu wsparcia społeczności chrześcijańskiej.⁵⁸

We wrześniu 2010 r. bengalskie mniejszości zaapelowały o zmianę prawa zezwalającego na konfiskatę majątku osobie, która została uznana za „wroga stanu”. Bengalska Rada Jedności Hinduistów, Buddystów i Chrześcijan (BHBCUC) zaapelowała do parlamentu o wprowadzenie poprawek. Ustawa ta została wydana jeszcze w czasach Pakistanu i pozwoliła na pozbawienie mniejszości religijnych własności, w tym dużych obszarów ziemskich. Najbardziej ucierpieli na tym wyznawcy hinduizmu i chrześcijanie. Wiązało się to z masowymi wyjazdami do Indii. Ustawa ta nadal umożliwia nadużycia w stosunku do mniejszości.⁵⁹

WYBRANE ORGANIZACJE CHRZEŚCIJAŃSKIE

Catholic Bishops Conference of Bangladesh (pol. Konferencja Katolickich Biskupów Bangladeszu) – założona w 1971 r. reprezentuje kościół katolicki w Bangladeszu. Celem jest stworzenie wspólnej strategii działania w interesie Kościoła Katolickiego. Działa za pośrednictwem diecezji. Centrum: 24/C Asad Avenue, Mohammedpur, http://www.cbcsec.org/about_cbc_national.tm (na stronie znajduje się opis kilkunastu organizacji katolickich działających w Bangladeszu).

Christian Commission for Development in Bangladesh (CCDB) - założona w 1973 r., protestancka organizacja humanitarna zajmująca się pomocą i rehabilitacją. Rozpoczęła działalność od zajęcia się ofiarami wojny z 1971 r. Obecnie prowadzi programy walki z

⁵⁷ US Department of State, 2009 Report on International Religious Freedom – Bangladesh.

⁵⁸ Zob. <http://www.ucanews.com/2009/08/07/appointment-of-catholic-state-minister-raises-hopes/>.

⁵⁹ Zob. <http://www.ucanews.com/2010/09/22/bangladeshi-minorities-demand-land-law-changes/>.

ubóstwem w całym kraju, głównie na terenach wiejskich. Zajmuje się edukacją, opieką zdrowotną, udzielaniem pożyczek najbiedniejszym, działalnością na terenach dotkniętych klęskami naturalnymi. <http://www.ccdb-bd.org>

National Christian Fellowship of Bangladesh jest ruchem skupiającym różne organizacje chrześcijańskie (ewangelickie) w celu wspólnej pracy na rzecz ewangelizacji Bangladeszu. Organizacja Powstała w 1980 r. Zrzesza 19 protestanckich kościołów. Współpracuje z Evangelical Fellowship of Asia i Word Evangelical Alliance. Strona: <http://www.ncfbangla.org/vision.htm>

BHUTAN

Chrześcijanie zarówno katolicy, jak i protestanci stanowią w Bhutanie mniej niż jeden procent populacji. Zamieszkują w małych zbiorowościach w całym kraju. Istnieje tylko jeden budynek kultu na południu kraju. W innych miejscach chrześcijanie praktykują religię w domach, gdyż nie zezwala się na budowę kościołów. NGO donoszą, że rząd niechętnie podchodzi do otwartej praktyki dużych i małych zgromadzeń. W Bhutanie działa chrześcijańska organizacja humanitarna International Christian Relief oraz jezuici, którzy nauczają i prowadzą działalność humanitarną. Niektóre grupy donosiły, że ich religijne spotkania muszą być prowadzone dyskretnie, a władze nie zezwalają na ujawnianie przez nich religijnej przynależności. Rząd zaprzeczył tym informacjom.⁶⁰

Karma Duplo lider Druk National Congress⁶¹, przebywający na uchodźstwie, mówi, że w latach 1969-1979 chrześcijaństwo było zakazane w związku z doniesieniami o masowych konwersjach w południowym Bhutanie, głównie wśród ludności nepalskiej. W 2008 r. królem został Jigme Khesar, który wprowadził nową konstytucję, gwarantującą wolność religijną. Jednak działalność misyjna, publikacja Biblii i budowa szkół chrześcijańskich są zabronione. Ograniczenia mają być spowodowane obawami, że chrześcijaństwo podzieli społeczeństwo i stworzy napięcia. W Bhutanie brak jest zarejestrowanej instytucji reprezentującej kościołów. Biblia jest przetłumaczona na nepalski i dzongkha. Istnieją niepotwierdzone raporty o prześladowaniu chrześcijan w latach 90.: mieli być zmuszani do podpisania oświadczenia, że będą przestrzegać prawa i zasad regulujących sprawy religijne w Bhutanie.⁶²

---

⁶⁰ United States Department of State, *2009 Report on International Religious Freedom - Bhutan*, 26 October 2009, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ae861586e.html> [accessed 27 October 2010].

⁶¹ Druk National Congress – bhutańska partia polityczna, działająca w Indiach na uchodźstwie. Jest za wprowadzeniem rzeczywistej demokracji w Bhutanie.

⁶² Zob. <http://www.speroforum.com/a/27339/Bhutan---The-king-of-Bhutan-claims-to-be-father-of-the-Christians-but-does-not-build-churches>.

INDIE

Pierwsi chrześcijanie w Indiach zgodnie z legendą byli nawróceni przez świętego Tomasza Apostoła, który przybył na płw. Malabarski. W 52 r n.e. Święty Tomasz miał prowadzić ewangelizację i dokonać wielu cudów w Kerali i Tamilnadu. Zginął śmiercią męczeńską w Madrasie. Najstarszym kościołem w Indiach jest kościół Syro-Malabarski, którego członkowie przyjęli syryjską liturgię i porządek malabarski. Działający w Indiach od XV w. misjonarze portugalscy chcieli zlatynizować malabarski obrządek, co doprowadziło do herezji przeciwko Kościołowi Syro-Malabarskiemu. W połowie XV w. nastąpiła schizma, gdy zwolennicy obrządku malankarskiego odłączyli się od kościoła Syro-Malabarskiego. Na początku XX w. większa część Kościoła Syro-Malabarskiego przyłączyła się do nestorianów, którzy przybyli do Indii w XVI lub XVII w. W 1887 r. kościół Syro-Malabarski został uznany przez Watykan i formalnie uznano malabarski obrządek. Ortodoksyjny Kościół Syro-Malankarski pojednał się z Rzymem w 1930 r., utrzymał liturgię syryjską, ale przyjął język malajalam zamiast syryjskiego. Liczy on ok. 2 mln członków. W styczniu 1993 r. Kościół Syro-Malabarski z obrządkiem łacińskim stał się częścią kościoła katolickiego.

W pierwszej połowie XVI w. rozpoczęli działalność misjonarze europejscy, głównie z Portugalii, wśród nich jezuita Saint Francis Xavier (1506-52). Znaleźli oni wielu zwolenników wśród niższych kast społeczeństwa indyjskiego oraz bezkastowców. Na początku XVIII w. w całych Indiach rozpoczęli działalność misjonarze protestancy, w większości pochodzący z Wielkiej Brytanii. Misjonarze chrześcijańscy mieli duży wpływ na rozwój języków pisanych i literaturę ludów plemiennych. Kościół pomógł również zjednoczyć różne grupy etniczne.

Największym kościołem protestanckim w Indiach jest Kościół Południowych Indii od 1947r. - unia Prezbiterianów, Kościoła Reformowanego, Kongregacyjnego, Metodystów oraz Anglikanów, ma ona ok. 2,2 mln członków. Podobny kościół na Północy Indii ma milion wyznawców. Populacja protestantów liczy 473 metodystów, 425 000 Baptystów i ok.1,3 mln Luteranów.

Zgodnie z cenzusem z 1991 r. łącznie w Indiach chrześcijaństwo wyznaje 19,6 mln (2,3%) ludzi. W tym 3,8 % to katolicy. Chrześcijanie koncentrują się w północno-wschodniej części kraju oraz południowych stanach Kerali, Tamilnadu i Goa oraz trzech małych północno-wschodnich stanach Nagaland, Mizoram i Meghalaya.

Religia chrześcijańska najbardziej przyjęła się wśród dalitów – niedotykalnych, Zarejestrowanych Kast (SC) i Zarejestrowanych Plemion (ST) (kasty i plemiona wyłączone z tradycyjnego systemu społecznego, będące pod ochroną specjalnego programu państwa). Dalitowie wywodzą się z pre-aryjskich mieszkańców Indii, są oni w

tradycyjnym społeczeństwie poza ustrojem kastowym, obciążeni stygłą niedotykalności. W różnych okresach przyjmowali różne nie-hinduistyczne religie, w tym chrześcijaństwo, w których atrakcyjna była dla nich wizja równości. Ostatecznie kastowość indyjska okazała się silniejsza, bo bez względu na wyznawaną religię niedotykalni pozostali w strukturze społecznej na najniższym szczeblu. Nadal doświadczają segregacji społecznej i dyskryminacji, również ze strony wyższych kast chrześcijańskich. Wśród 25 mln chrześcijan w Indiach 20 mln stanowią dalitowie.

Dalitowie dyskryminowani są przez wyższe kasty hinduskie, wykonują zwykle najcięższe i najbrudniejsze prace, a styczność z nimi uważana jest za nieczystą, kalającą. Dyskryminowani są również, przez władze kościoła katolickiego. Mimo, że konstytucja gwarantuje zniesienie niedotykalności, żyją w odosobnionych koloniach z dala od siedzib hinduskich. Nie mogą korzystać z publicznych studni, mają oddzielne naczynia w restauracjach, nie mogą wejść do hinduskich świątyń, nosić butów, siedzieć na przystanku autobusowym i na miejscach w autobusie.⁶³

Ataki na chrześcijan w ostatnich latach były dość częste. Najwięcej takich incydentów miało miejsce w Orissie, Chhattisgarh, Karnataka, and Madhya Pradesh i Maharasztrze. Inicjatorami ataków są ekstremistyczne grupy hinduskie Dharma Sena (Armia Prawdy) i Dharm Raksha Sena (Religion Protection Army, Armia Ochrony Religii)

Podłożem konfliktu są zwykle bardzo złożone problemy wynikające z tradycyjnego postrzegania chrześcijan jako członków najniższych warstw społeczeństwa, wysłanników Zachodu, a także z powodu nierówności statusu ekonomicznego.

W maju 2009 r. aresztowano pięciu chrześcijan w Narsingpur za przymusową konwersję ekstremistów hinduskich, którzy weszli na spotkania modlitewne Jeevan Lal Church i Campus Crusade.

W sierpniu 2009 r. wybuchły zamieszki w Orissie, w dystrykcie Kandhamal, gdy maoiści ekstremiści zabili lidera hindusów. W ich wyniku 40 osób zmarło, a 134 odniosło obrażenia. Ofiarami głównie byli chrześcijanie. Setki rodzin pozostało bez dachu nad głową. Większość tamtejszych chrześcijan wywodzi się z niskiej kasty dalitów i jest prześladowana przez radykałów hinduskich, którzy mają zamiar zmusić ich do opuszczenia regionu. Spalono budynek kościoła, a mieszkańców zmuszono do opuszczenia domostw. Chrześcijanie obwiniają anty-chrześcijańską retorykę indyjskich organizacji nacjonalistycznych, a przede wszystkim lokalnego świętego Lakhanananda Saraswatiego, który głośno negatywnie wypowiada się o chrześcijanach i ich kapłanach. Z kolei działacze hinduscy, obwiniają chrześcijan za „nieuzasadnione” żądania takie jak

---

⁶³ Zob. <http://www.dalitchristians.com/Html/Discrimination.htm>.

preferencyjny dostęp do pracy i edukacji, które obecnie otrzymują niskie kasty hindusów i wspólnoty plemienne. Obie grupy obwiniają się za przemoc i napaści.⁶⁴

W Maharasztrze, Hajdarabadzie Andhra Pradesz dnotowano wiele przypadków ataków na chrześcijan i ich obiekty. W kilku przypadkach interweniowała policja.

Władze aresztowały wielu chrześcijan na podstawie praw o antykonwersji za nawracanie za pomocą siły, korzyści materialnych i oszustwa. Hinduskie nacjonalistyczne organizacje oskarżają misjonarzy chrześcijańskich, o to że przyciągają oni hindusów z niskich kast propozycjami darmowej edukacji i opieki medycznej, co jest to dla nich jednoznaczne z przymusową konwersją. Chrześcijanie uważają, że hindusi z niskich kast przyjmują religię z własnej woli, a to grupy hinduskie czynią wysiłki by za pomocą korzyści materialnych nakłonić konwertytów do powrotu do hinduizmu.

W stanach Chattisgarh i Madhya Pradesz zabronione jest nawracanie, bezpośrednio i pośrednio z jednej religii na drugą, z użyciem siły lub korzyści materialnych lub oszustwa. W 2007 r. oba stany odrzuciły poprawkę do Ustawy o Wolności Religijnej, by przedstawiciele władz byli informowani o ceremoniach konwersji. Zgodnie z Christian Legal Association, pewna liczba chrześcijańskich pastorów została oskarżona z paragrafu 3 i 4 Ustawy o Wolności Religijnej Stanu Madhya Pradesz z 1969, ale nie zostali skazani. W czerwcu 2009 r. rząd Indii odrzucił poprawkę posłów do Ustawy o Wolności Religijnej, o dopuszczalności konwersji, o ile zainteresowana osoba zawiadomi wcześniej władze dystryktu.

Kary za nawracanie przewidują pozbawienie wolności lub grzywnę lub obie. Kary są ostrzejsze, jeśli osobą nawrócona jest małoletni, kobieta lub członek SC/ST. Prawo nakazuje by władze dystryktu posiadały listę organizacji i osób propagujących religię, a osoby mające zamiar zmienić wyznanie dostarczyły deklarację do urzędu dystryktu, mówiącą o tym, że kapłani będą brali udział w uroczystości. Policja ma zadecydować czy ma jakieś obiekcje. Nie było przykładów odmowy zezwolenia na konwersję przez władze dystryktu.

Zabronione jest nauczanie religii przez cudzoziemców wjeżdżających na wizach turystycznych, bez zgody odpowiednich władz. Misjonarze mają specjalne wizy i zwykle nie odmawia się im przedłużenia. Jednakże od 1960 r. rząd nie zezwolił na osiedlenie się nowych misjonarzy rezydentów.

Chrześcijańskie grupy złożyły do sądu sprawę o rozstrzygnięcie, czy członkowie Kast Zarejestrowanych nawróceni na islam, bądź chrześcijaństwo posiadają ten sam dostęp do zarezerwowanych miejsc w pracy i edukacji jak i inni przedstawiciele tych kast. Przedstawili argumenty, że chrześcijanie z niskich kast mają te same problemy socjoekonomiczne i polityczne, są stygmowani i dyskryminowani. Oponenci

---

⁶⁴ Dan Isaacs, What is behind Hindu-Christian violence, BBC News, Orissa, http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/south_asia/7214053.stm

argumentowali, że w chrześcijaństwie nie ma kast, w związku z tym nie należy im się specjalne traktowanie. Sąd Najwyższy do chwili obecnej nie wydał wyroku.

Ustawa o rozwodach z 2001 r. ogranicza prawo do dziedziczenia, alimentów i własności osób ze związków międzywyznaniowych i zabrania kościołowi przeprowadzania ślubów, w których jedna ze stron nie jest wyznania chrześcijańskiego w kościołach. Księża łamiący to prawo ryzykują pozbawieniem wolności do lat dziesięciu. Nie zabrania się jednak ślubów międzywyznaniowych w innych miejscach kultu.

Rządy lokalne działają na rzecz poprawy sytuacji chrześcijan. Stan Andhra Pradesz jest pierwszym stanem, który przyznał fundusz 200 tys. rupii na rozwój programów dla mniejszości chrześcijańskiej i założył fundusz State Christian Finance Corporation w 2008 r. W Tamilnadu po protestach chrześcijan co do nowego systemu, w którym zarezerwowano 3,5 % stanowisk pracy i miejsc w edukacji, w 2008 r. władze zaniechały nowego systemu i powróciły do przyznania chrześcijanom takich samych praw jakie posiadają najniższe kasty hinduskie (SC). Stan Andhra Pradesz przekazał w 2008 r. 474 tys. dolarów dotacji dla chrześcijan, którzy chcieli odwiedzić Ziemię Świętą.

Rząd stara się załagodzić napięcia między grupami wyznaniowymi. Prominentni liderzy publicznie okazują szacunek innym grupom religijnym, uczestnicząc w wydarzeniach, takich jak śluby, i obchodząc święta religijne. Wielki Piątek i Boże Narodzenie są świętami narodowymi. Grupy muzułmańskie protestowały przeciwko złemu traktowaniu chrześcijan przez nacjonalistów hinduskich. Z kolei, kler chrześcijański i organizacje chrześcijańskie potępiły prześladowanie muzułmanów w Gudżaracie.

WYBRANE ORGANIZACJE CHRZEŚCIJAŃSKIE

All India Christian Council – powstały w 1999 r. ogólnoindyjski związek organizacji, misji i innych instytucji chrześcijańskich. Celem jego działania jest zbudowanie wspólnej platformy dla indyjskich chrześcijan oraz innych najbardziej upośledzonych grup w społeczeństwie oraz ochrony ich interesów. Zajmuje się gromadzeniem dokumentów odnośnie sytuacji chrześcijan, promuje równe prawa dla wszystkich obywateli, w tym wolność religijną (<http://indianchristians.in/news/content/view/1462/112/>).

Christian Legal Assotiation – posiada 600 prawników w całym Indiach. Skupia także sędziów, studentów, naukowców, pracowników społecznych, organizacje pozarządowe i dziennikarzy. Posiada sieć w Bangalore, Chennai, Cuttack, Mumbai, Hyderabad i Delhi. Zajmuje się kształceniem prawniczym i pomocą za pośrednictwem kościołów. Centrala: 805/92, Deepali Building, Nehru Place, New Delhi, India 110019, <http://claindia.org/>.

W Indiach działają chrześcijańskie partie polityczne, ale nigdy nie miały wystarczającego elektoratu, by faktycznie zaistnieć w polityce. Są to, m.in.: Christian Democratic Front,

Indian Christian Front, Indian Christian Secular Party, All India Christian Democratic, Backward People's Party, Christhava Makkal Katchi (Christian Children Party), Christian Munnetra Kazhgam (Progressive Party). Tradycyjnie chrześcijanie popierają Kongres Narodowy.⁶⁵

NEPAL

Misja katolicka przybyła do Nepalu w XVII w. i rozpoczęła ewangelizację w Dolinie Kathmandu. W ciągu pięćdziesięciu czterech lat nawrócono około 600 osób z grupy etnicznej Newarów. Kościoły wybudowano głównie w Kathmandu i Bhaktapurze. W 1767 r. władzę w Nepalu zdobył Prithivi Narayan Shah i nakazał zagranicznym misjom oraz konwertytom opuszczenie Kathmandu. Gmina chrześcijańska wyjechała do Indii. Do 1951 r. Nepal był zamknięty dla chrześcijaństwa. Do 1983 r. katolicy w Nepalu podlegali diecezji w Patnie, w Indiach. Papież Jan Paweł II założył tam oddzielną misję, z jezuitą Anthionym Sharmą jako prefektem stolicy apostolskiej na czele. W 2007 r. Benedykt XVI mianował Sharmę na biskupa, zaś najstarszemu kościołowi w kraju Założycielskiego Kościoła nadał status wikariatu.⁶⁶

Pierwszym kościołem protestanckim był Ramghat Church of Pokhara (Ewangelicy) założony w 1952 r. Początkowo miał niewielką liczbę wyznawców, obecnie społeczność bardzo wzrosła. Misja nosi nazwę International Nepal Fellowship (INF).

Chrześcijanie w Nepalu stanowią od 2,17 % do 3 %. W Dolinie Kathmandu jest 335 chrześcijańskich kościołów.

W Nepalu nawracanie na inną wiarę jest nielegalne. Grozi za nie grzywna, kara pozbawienia wolności, a cudzoziemcom wydalenie z kraju. Niektóre grupy chrześcijan i muzułmanów uważają, że ten zakaz powoduje ograniczenie w eksponowaniu niehinduskich wierzeń.

Oficjalnie nie ma zagranicznych misji, jednak w kraju od dziesięcioleci funkcjonują misyjne szpitale, organizacje charytatywne i szkoły. Szkoły misyjne są jednymi z najbardziej prestiżowych instytucji edukacyjnych.

Grupy religijne w Nepalu nie muszą się rejestrować, ale taki wymóg istnieje dla organizacji pozarządowych. O ile nie mają rejestracji, nie mogą wejść w posiadanie ziemi pod budowę obiektów kultu.

Osoby przyjmujące inną religię, szczególnie wyznawcy hinduizmu przyjmujący islam lub chrześcijaństwo mogą podlegać ostracyzmowi, spotykają się z wrogością ekstremistów hinduskich i czasami są zmuszane do opuszczenia miejsca zamieszkania.

⁶⁵ Zob. <http://in.christiantoday.com/articles/congress-fields-christians-heeding-to-leading-council/4555.htm>.

⁶⁶ Zob. http://www.catholic.org/international/international_story.php?id=23009.

Nie jest to jednak powszechne. Generalnie, konwertyci nie obawiają się publicznie określić swojej przynależności religijnej.

Kościół chrześcijański w Nepalu jest jednym z najszybciej rosnących kościołów na świecie. Ilość konwersji wzrosła po wprowadzeniu państwa świeckiego w 1990 r. W lutym 2010 r. na łamach *Telegraph Nepal*, przewodniczący monarchistycznej partii Rastriya Prajatantra Party-Nepal, Kamal Thapa, wyraził obawę, że Nepal utraci swą hinduistyczną tożsamość, gdyż liczba nawróconych chrześcijan może sięgać już nawet jednego miliona.⁶⁷

W ciągu ostatnich lat przybrał na sile ekstremizm hinduski, częste są napaści i podkładanie materiałów wybuchowych w kościołach i innych instytucjach chrześcijańskich. Sprawcami są głównie lokalne grupy związane z partią Shiv Sena z Indii, znane jako Pashupati Sena, Shiv Sena Nepal i Nepal Shivsena.

W czerwcu 2008 r. zabito Johna Prakasha, księdza i dyrektora szkoły Don Bosco w dystrykcie Morang. W maju 2009 r. hinduscy ekstremiści z National Defense Army (Narodowa Armia Obrony) podłożyli bombę pod kościół w Kathmandu, w wyniku jej eksplozji trzy osoby zginęły.

Na terenie Nepalu działają dziesiątki misji i organizacji chrześcijańskich różnych kościołów (nie wszystkie są zarejestrowane). Najczęściej cytowane w opracowaniach to:

National Council of Churches of Nepal (NCCN, Nepal Rastriya Mandali Parisad, Narodowa Rada Kościołów Nepalu) – założona została w 1999 r. W maju 2004 r. została oficjalnie zarejestrowana. Celem organizacji jest zjednoczenie chrześcijan Nepalu i zachęcanie ich do zaangażowania w rozwój społeczny i narodowy. Promowanie tolerancji, współpracy i zrozumienia wśród różnych religijnych wspólnot, ich rozwój, promocja pozytywnych aspektów wielokulturowego społeczeństwa Nepalu, działalność naukowa (organizacja ewangelicka), http://www.nccnepal.org/about_us/.

Nepal Christian Society (NCS) – założona w 1996 r., wspólna platforma dla wszystkich kościołów chrześcijańskich, grup i organizacji w celu reprezentowania i obronach praw chrześcijan w Nepalu (<http://ncsnepal.org.np/index.html>).

Rescue Mission Nepal – organizacja ewangelicka działająca w Zachodnim Nepalu, zajmuje się problemami zdrowia, organizuje obozy dentystyczne i medyczne oraz prowadzi działalność edukacyjną na temat zagrożeń HIV/AIDS (<http://www.rescuemissionnepal.org/volunteer.php>).

---

⁶⁷ Zob. http://www.telegraphnepal.com/news_det.php?news_id=7107.

PAKISTAN

Nie można dokładnie określić populacji chrześcijan w Pakistanie, w 1990 r. oceniano ją na ok. milion. Podaje się również, że stanowią oni wraz z innymi wyznaniemii mniejszościowymi 2 %. Aczkolwiek źródła chrześcijańskie utrzymują, że ich populacja wynosi 13 %⁶⁸. Katolików reprezentuje Konferencja Biskupów Katolickich w Pakistanie (Catholic Bishops Conference of Pakistan), zaś kościoły protestanckie Kościół Protestancki w Pakistanie (The Protestant Church of Pakistan – od 1970 r. unia anglikanów, metodystów, luteranów i prezbiterianów).

Istnieją dwie historyczne przyczyny, które wpływają na status chrześcijan w Pakistanie. Pierwsza z nich wynika z koncepcji islamu i percepcji chrześcijan w Koranie, zaś druga to trwające uprzedzenia kastowe, wywodzące się z niepodzielonych Indii. Chrześcijanie postrzegani są w Pakistanie jako *dhimmi* – grupa znajdująca się pod ochroną islamu, jednak nie w sensie opieki i równych praw, ale ochrony przed przymusowym nawróceniem, wydaleniem lub śmiercią. Drugi z czynników wpływający na status chrześcijan wynika z indyjskiego społecznego ustroju kastowego. Większość chrześcijan żyjących na terytorium Pakistanu wywodzi się z bezkastowców, niedotykalnych, którzy w czasach kolonialnych nawrócili się masowo na chrześcijaństwo. Czynniki te wpływają na ogólne podejście do chrześcijan jako obywateli drugiej kategorii. Sytuacja indywidualna może być oczywiście różna, gdyż wśród chrześcijan są także przedstawiciele elity polityczno-wojskowej i klasa średnia zamieszkująca w miastach. Jednak przeważająca większość to biedota miejska i wiejska, która doświadcza braku dostępu do edukacji, korupcji politycznej oraz represji ze strony państwa, często pozbawiona jego ochrony.⁶⁹ Chrześcijanie wykonują w Pakistanie najgorsze prace jako sprzątacze, czy służący i są obiektem społecznej dyskryminacji. Akty przemocy wobec chrześcijan są powszechne w całym Pakistanie.

Pierwsze pakistańskie konstytucje (z 1956 r., 1962 r. i 1973 r.) dawały wszystkim obywatelom równe prawa. Dopiero w latach 70-tych generał Zia ul-Haq włączył szariat jako obowiązujące prawo oraz wniósł poprawki do konstytucji, tworząc oddzielny system wyborczy dla mniejszości. To spowodowało znaczne pogorszenie się sytuacji chrześcijan i innych mniejszości.

Po przewrocie wojskowym generał Musharraf starał się dokonać rewizji prawa, w celu wyrównania praw mniejszości. Zajął się, m.in., prawem dotyczącym bluźnierstwa, nakazując weryfikację przypadków przez starszych rangą urzędników. Początkowo jednak jego działania były pod presją islamskich organizacji i musiał się z wielu

---

⁶⁸ <http://www.pakistanchristianpost.com/vieweditorial.php?editorialid=18>

⁶⁹ G. Shaun, *Christian Minority in Pakistan, Issues and Options*, The Pakistan Security Research Unit, University of Bradford, UK, 17.07.2008, <http://spaces.brad.ac.uk:8080/download/attachments/748/Brief+37.pdf>

projektów wycofać. W 2002 r. wprowadził jednak wspólne wybory, zaś w 2004 r. poprawkę do ustawy o bluźnierstwie.⁷⁰

W ostatnim okresie rząd podjął kroki, by poprawić sytuację mniejszości religijnych. Rząd powołał katolika Shahbaza Bhattiego na stanowisko Federalnego Ministra ds. Mniejszości i podniósł jego pozycję do członka rady ministrów. Rząd wyznaczył także 5% stanowisk dla mniejszości religijnych we wszystkich federalnych urzędach i nakazał podobnie uczynić wszystkim rządów prowincji. Mniejszości mają zarezerwowaną proporcjonalną ilość miejsc we wszystkich zgromadzeniach prowincji i w parlamencie. Dzień 11 sierpnia ustanowiono Dniem Mniejszości Narodowych. Rząd prowadzi dialog międzyreligijny.

Mimo tych symbolicznych działań rządu, wydarzenia z ostatnich miesięcy wskazują na niemoc władz, a wręcz ich zastraszenie przez fundamentalistyczne grupy islamskie, tym samym pogorszenie się sytuacji mniejszości. W grudniu 2010 r. na podstawie ustawy o bluźnierstwie skazano po raz pierwszy na karę śmierci za obrazę Mahometa chrześcijankę Aasię Bibi Noreen z Pendżabu. W jej obronie stanął gubernator Pendżabu Salmaan Taseer, który zaapelował publicznie o zniesienie ustawy o bluźnierstwie oraz uwolnienie skazanej. W dniu 4 stycznia Taseer został zastrzelony przez jednego ze swoich ochroniarzy. Zbrodnia ta została przywitana z radością przez zwolenników ruchów fundamentalistycznych, jednocześnie miała negatywny wpływ na kwestię wniesienia poprawek do kontrowersyjnej ustawy. Minister ds. Religijnych wniósł wniosek o naniesienie poprawek, zaś Minister Spraw Wewnętrznych podjął inicjatywę w celu uniewinnienia kobiety, nie mniej jednak Minister Sprawiedliwości Babar Awan zarekomendował odrzucenie obydwu wniosków. W dniu 9 lutego 2011 r. premier rządu Yousf Giliani przyjął rekomendację o odrzuceniu oficjalnych wniosków o wniesienie poprawek do ustawy o bluźnierstwie, jak i uwolnieniu Aasi Bibi. W dniu 2 marca 2011 r. został zastrzelony Shahbaz Bhatti, Federalny Minister ds. Mniejszości, również zaangażowany w kampanię przeciwko ustawie o bluźnierstwie.

Konstytucja zapewnia "wolność prowadzenia religijnych instytucji". Generalnie rząd nie prowadzi restrykcji dla grup religijnych, co do zakładania miejsc kultu i kształcenia kapłanów. W praktyce mniejszości religijne często spotykają się z ograniczeniami oraz naciskiem władz lokalnych i społeczności muzułmańskiej, jeśli chodzi o budowę miejsc kultu. Rząd nie zakazuje zakładania partii politycznych w oparciu o religię, wierzenia czy interpretację doktryny religijnej.

Misjonarze mogą pracować w kraju i zajmować się ewangelizacją, o ile nie występują przeciwko islamowi. Misjonarze religii innych niż islam otrzymują specjalną wizę ważną od dwóch do pięciu lat.

W Pakistanie nie ma ślubów cywilnych. Małżeństwa są zawierane zgodnie ze zwyczajem religijnym danej grupy. Śluby mężczyzn nie-muzułmanów z muzułmankami

---

⁷⁰ *Ibidem.*

są legalne po przyjęciu przez mężczyznę islamu. Jeśli kobieta nie-muzułmanka przyjmuje islam, a jej małżeństwo było zawarte zgodnie z tradycją innej religii, jej małżeństwo jest nieważne. Dzieci matki hinduistki lub chrześcijanki, która przyjmie islam są uznane za nieślubne, o ile jej mąż również nie przyjmie islamu. Mężczyzna i kobieta muzułmanie, którzy przyjmą inną religię są pozbawiani praw rodzicielskich, opiekę nad dziećmi przejmuje państwo.

Nie ma zakazów publikowania lub rozpowszechniania świętych obrazów np. Trójcy Świętej, czy Jezusa.⁷¹

Chrześcijanie pakistańscy są rozpoznawalni, gdyż często używają zanglicyzowanych imion chrześcijańskich (np. Michael, Samuel, Joseph), a popularnym wśród nich jest nazwisko Mesih lub Meesih. W oficjalnych formularzach i dokumentach indentyfikacyjnych jest konieczna deklaracja przynależności religijnej. Chrześcijanie nie zawsze ujawniają swoją religijną tożsamość z obawy przed dyskryminacją i prześladowaniem. Do najczęstszych oskarżeń przeciwko chrześcijanom i jednocześnie przyczyn ataku jest oskarżenie o bluźnierstwo. W czerwcu 2009 r. w wyniku bójki dwóch osób, doszło do wypowiedzenia bluźnierstwa, co w konsekwencji spowodowało atak tłumu na chrześcijan w dystrykcie Kasur, w Pendżabie, 700 rodzin musiało opuścić domy. Minister ds. Mniejszości zaoferował kompensację dla poszkodowanych rodzin. Odnotowano również przypadki przemocy i gwałtu na chrześcijańskich kobietach. Chrześcijanki były siłą zmuszane do przyjęcia islamu, 34 tego typu przypadki wystąpiły w 2009 r. w Lahore. Sprawy o gwałt, jeśli sprawcą był muzułmanin, często były umarzane.⁷²

Wskutek fali powodziowej w Pakistanie w 2010 r. tysiące chrześcijan pozostało bez dachu nad głową. Biskup Peszawaru w Pakistanie zaapelował, że chrześcijanie niemal nic nie otrzymali z pomocy przekazanej ofiarom powodzi.⁷³

WYBRANE ORGANIZACJE CHRZEŚCIJAŃSKIE

Christian Fellowship of Pakistan (CFP) – rozpoczęła działalność w 1975 r. Jest organizacją zarejestrowaną. Założycielem i jednocześnie jej prezydentem był pastor Nathaniel Barkat. Obecnie posiada 21 kościołów, darmową szkołę dla 300 dzieci i sierociniec dla 40 dzieci. Zajmuje się pomocą ofiarom powodzi (www.christianfellowshippakistan.org).

---

⁷¹ United States Department of State, *2009 Report on International Religious Freedom - Pakistan*, 26 October 2009, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ae8611711.html> [accessed 27 October 2010]

⁷² *Ibidem*.

⁷³ www.christiantoday.com/article/christians.in.pakistan.../26456.htm.

Christan Liberation Front Pakistan – największa organizacja zajmująca się prawami człowieka w Pakistanie. Liderem jest Bhatti, liczy ponad 50 tys. członków i tysiące zwolenników. Jej celem jest propagowanie pokojowych form egzystencji w społeczeństwie z muzułmańską większością.

Pakistan Christian Congress – powstała w 1985 r. w Lahore. Skupia członków ze wszystkich prowincji i reprezentuje interesy wszystkich chrześcijan w Pakistanie. Ma na celu walkę o ochronę społecznych, religijnych i politycznych praw chrześcijan w Pakistanie.

W Pakistanie działają następujące polityczne partie chrześcijańskie: Christian Liberation Front Pakistan, Pakistan Christian Democratic Party, Pakistan Christian National Party, Pakistan Christian Social Action Party, Pakistan Christians Association, Pakkistsan United Christian Front.

SRI LANKA

Nie ma dowodów na obecność chrześcijan na wyspie do XVI w., choć mogły osiedlać się małe grupy kupców. W XVI w. przybyli na wyspę Portugalczycy i rozpoczęli działalność misyjną. Na początku XVII w. franciszkańcy misjonarze byli już bardzo aktywni w rejonie Jaffny i Kotte. Tuż za nimi przybyli misjonarze innych zakonów, jezuiti, dominikanie i augustynianie. Ok. połowy XVII w. władze nad wyspą przejęli Holendrzy i zakazali praktyki katolicyzmu. Zamknięto katolickie szkoły i kościoły. Przez kolejne 30 lat nie było na Sri Lance katolickich księży, dopiero w 1687 r. indyjski ksiądz z Goa, Joseph Vaz rozpoczął sekretną misję. W 1796 r. wyspę przejęli Brytyjczycy, wprowadzając wolność religijną, co otworzyło drogę misjom z różnych krajów. Obecnie 80 % wszystkich chrześcijan stanowią katolicy, inne kościoły to Anglikanie, Adwentyści Dnia Siódmego, Świadkowie Jehowy, Holenderski Kościół Reformowany, Metodyści, Baptyści i Zielonoświątkowcy i inne. Grupa Ewangelików jest niewielka, ale liczba jej członków wzrosła w ostatnich latach.

Kościół Katolicki na Sri Lance reprezentuje Konferencja Biskupów Sri Lanki z siedzibą w Kolombo. Obecnie na Sri Lance jest jedenaście diecezji i wszystkie z nich z wyjątkiem Anuradhapury mają lankijskich biskupów. Kościół jest bardzo czynny w dziedzinie edukacji i pracy społecznej. Katolicy na Sri Lance liczą około miliona wśród 18 milionowej społeczności i są najliczniejszą społecznością chrześcijańską. W 1947 r. ogłoszono Matkę Boską patronką narodową kraju, pod nazwaniem Matka Boska Lankijska (Our Lady of Lanka). Z tej okazji wybudowano specjalną bazylikę w Tewatta, niedaleko Kolombo.

Ministerstwo ds. Religii dzieli się na cztery jednostki, odpowiednio ds. Buddyzmu, Islamu, Hinduizmu i Chrześcijaństwa. Zgodnie z założeniami prawnymi każda z nich powinna stworzyć i implementować programy, które promują religijne wartości i moralne społeczeństwo. Główne zadania Ministerstwa ds. Chrześcijan to ochrona i organizacja obchodów głównych świąt chrześcijańskich, pomoc finansowa w renowacji

kościółów i innych budynków religijnych, tworzenie projektów ustaw i rozporządzeń przyjmowanych w parlamencie odnośnie chrześcijan, promocja literatury chrześcijańskiej, edukacja, ochrona praw chrześcijan.⁷⁴

Do chwili obecnej nie zatwierdzono projektu ustawy o zakazie prozelityzmu. Za zakazem i karaniem nieetycznego nawracania opowiada się głównie partia Jathika Hela Urumaya (JHA), na czele której stoją mnisi. Członkowie tej partii są inicjatorami wielu ataków na kler, kościoły, jak i autorami oskarżeń o nieetyczny prozelityzm, w którym chrześcijanie wykorzystują biedę, wojnę i brak edukacji. Chrześcijanie odrzucają stawiane im zarzuty, twierdząc, że ludzie nawracają się z wolnego wyboru, a ich praca humanitarna nie ma na celu nawracania z niej korzystających.

Grupy religijne nie mają obowiązku rejestracji. Ale by prowadzić transakcje finansowe, i otworzyć konta bankowe, muszą być zatwierdzone lub przez akt parlamentu na podstawie Ustawy o Kompaniach jako biznes, Rozporządzenia ds. Stowarzyszeń lub Rozporządzenia ds. Trustu. Do lat 60. XX w. większość kościołów była katolicka lub anglikańska i były zatwierdzone przez uchwałę parlamentu. Od lat 70-tych jako nowe grupy chrześcijańskie w tym grupy ewangeliczne zaczęły wyłaniać się w kraju i stało się popularnym rejestrowanie ich na podst. Ustawy o Kompaniach. Z czasem misje ewangeliczne zaczęły oskarżać o nieetyczne nawracanie. W rezultacie rząd stał się oporny jeśli chodzi o rejestrowanie nowych grup. Grupy ewangeliczne coraz trudniej rejestrują nowe kościoły na podstawie Ustawy o Kompaniach, zaś rejestracja na podstawie dwóch innych rozporządzeń ogranicza ich działalność finansową.

Sprawy takie jak prawo rodzinne, w tym rozwód, opieka nad dziećmi, spadki są rozwiązywane zgodnie z prawem zwyczajowym konkretnej grupy etnicznej lub religijnej.

Mimo konstytucyjnego wyróżnienia buddyzmu, rząd celebrowa główne święta innych religijnych grup, w tym chrześcijański Wielki Piątek i Święta Bożego Narodzenia.

Religia jest obowiązkowym przedmiotem w szkole, zgodnie z przynależnością religijną. Jeśli brak jest danej religii w szkole, dzieci mogą się jej uczyć poza publicznym systemem szkolnym. Wszystkie szkoły prowadzą zajęcia zgodnie z planem wyznaczonym przez Ministerstwo Edukacji. Egzamin z religii jest obowiązkowy. Szkoły zagraniczne mogą nie nauczać religii, jeśli prowadzą zajęcia zgodnie z angielskim programem nauczania.

Zagraniczni kapłani mogą nauczać w kraju, ale w ciągu ostatnich trzydziestu lat rząd ograniczył wydawanie czasowej zgody na pracę. Członkowie organizacji zarejestrowanych mogą pracować w kraju.

Niektóre grupy ewangelików skarżyły się na rządową dyskryminację, twierdząc, że szkoły państwowe odmawiały przyjmowania chrześcijańskich dzieci lub zmuszały je do nauki buddyzmu, zaś Rada Miejska w Kolombo odmówiła wydawania posiłków chrześcijanom, którzy nie należeli do kościoła katolickiego.

---

⁷⁴ <http://www.christian.gov.lk/MainLineChurches.html>

W 2009 r. zdarzały się napaści na chrześcijańskie obiekty kultu i własności przez lokalnych buddystów, którzy byli przeciwni prozelityzmowi. Chrześcijańskie grupy uważały, że rząd przymyka oko na przemoc w nich skierowaną. Policja zwykle zapewnia ochronę tym grupom na ich żądanie, ale z oporem podejmuje prawne działania wobec sprawców.

Najwięcej incydentów odnotowano w stosunku do kościoła Zielonoświątkowców (Assembly of God, AOG). W 2009 r. Minister Rohitha Abeygunawardene, członek parlamentu z dystryktu Kalutara, poinformował pastora Stanleya Roystona, że o ile nie zarejestruje kościoła w Ministerstwie Kultury, będzie musiał zamknąć kościół. Faktycznie, kościół ten działał na Sri Lance od 60 lat i miał ok. 800 wiernych. Mimo zapewnień ze strony ministra, że nie musi rejestrować kościoła, pastor musiał zamknąć kościół, ze względu na ataki tłumu podżeganego przez mnichów.⁷⁵

ORGANIZACJE CHRZEŚCIJAŃSKIE

Christian Solidarity Movement (CSM) – ruch założony przez Fr. Iddamalghoda, znanego obrońcę praw człowieka na Sri Lance. Jest to niezależna grupa chrześcijan z różnych kościołów, którzy są zainteresowani wspólnym działaniem w celu uzyskania sprawiedliwości, pokoju i praw człowieka.

National Christian Council of Sri Lanka – organizacja skupiająca kościoły i organizacje ekumeniczne. Zajmuje się reprezentowaniem chrześcijan, rozwiązywaniem problemów np. prozelityzm, propagowaniem chrześcijańskich idei. Organizacja zrzesza następujące kościoły: Church of Ceylon – Diocese of Colombo, Church of Ceylon – Diocese of Kurunegala, Church of South India, Jaffna Diocese, Methodist Church Sri Lanka, Sri Lanka Baptist Sangamaya, The Salvation Army, Dutch Reformed Church, Presbytery of Lanka oraz organizacje ekumeniczne Young Men's Christian Association (YMCA), Young Women's Christian Association (YWCA), Student Christian Movement (SCM), Ceylon Bible Society, Christian Literature Society. <http://www.nccsl.org/index.html>.

INNE RUCHY RELIGIJNE

BAHAIZM

Jest to jedna z najmłodszych religii uniwersalistycznych. Została założona przez Bahá'u'lláha (Baha Allaha, Bahaułlaha) (1817-1892), uznanego przez wyznawców za bożego wysłannika lub emanację boga. Nauka Baha Ułlaha łączy naukę głównych religii świata i ich założycieli Abrahama, Mojżesza, Buddy, Kriszny, Zaratusztry, Chrystusa i Mahometa. Bahaułlah pragnął zjednoczyć wszystkie wyznania i ukazać światu jedność ludzkości, wychodząc poza granice państwa, rasy, klasy społecznej etc. Był on uczniem innego proroka – Baby. W maju 1844 r. w Szirazie w Persji, Baba ogłosił, że otrzymał od Boga przekaz dla ludzkości. Jego objawienie spotkało się z atakiem muzułmańskich uczonych i oskarżeniem o bluźnierstwo. Został aresztowany, torturowany, a 8 czerwca 1950 r. został stracony. Około 20 tys. jego wyznawców zginęło w prześladowaniach.

Baha Ułlah był twórcą księgi *Kitab Aqdas* („Najświętsza księga”), w której przedstawił swoją doktrynę. Kolejna księga to *Kitab Iqan* („Księga przekonywania”). Religia bahaicka charakteryzuje się brakiem specyficznej obrzędowości i rytuałów. Na czele gminy stoi rada zajmująca się administracją i finansami. Centrum nadzorujące rady znajduje się w Hajfie, w Izraelu. Zajmuje się ono projektami społecznymi i rozwoju ekonomicznego, finansami wspólnoty, a także koordynacją wszystkich wspólnot na całym świecie.

W religii tej nie ma kapłanów, kazań ani rytuałów. Wyznawcy zbierają się w domach prywatnych lub ośrodkach należących do wspólnoty raz na 19 dni. Czytają wtedy święte księgi różnych religii i dyskutują. Modlą się w wybranym dla siebie czasie. Wierni uważają bahaizm nie tyle za religię, co za teorię naukową.

Bahaici posiadają również bardzo wymyślne architektonicznie domy kultu. Miały być one w zamyśle Baha Ułlaha centralnym miejscem życia duchowego wyznawców. Dotychczas wybudowano siedem takich domów. Muszą one posiadać dziewięć stron i centralną część. Pierwszy wybudowano w Rosji w Ashkhabadzie w 1908 r., został on jednak zniszczony w trzęsieniu ziemi. Ostatni wybudowany został w Indiach, na obrzeżach New Delhi. Domy Kultu mają być centrami administracyjnymi, naukowymi, duchowymi wspólnoty i całej ludzkości.

---

⁷⁵ *United States Department of State, 2009 Report on International Religious Freedom - Sri Lanka, 26 October 2009, available at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ae8610869.html> [accessed 29 October 2010]*

Uniwersalny dom sprawiedliwości – jest instytucją prawną, powstałą w 1963 r., w której skład wchodzi dziewięciu członków na okres pięciu lat. Zajmuje się opieką nad świętymi miejscami ruchu oraz sprawami duchowości i administracyjnymi.⁷⁶

Bahaici posiadają swoją gminę w Polsce:

<http://www.bahai.org.pl/>

Centrum Narodowe Wiary Bahá'í w Polsce

ul. Lanciego 13 lokal użytkowy nr U6 (wejście jak do stomatologii)

02-792 Warszawa, Ursynów/Natolin

tel. 0-22 371 44 80 - Biuro Narodowe, Biuro Prasowe, kontakt ze wspólnotą warszawską

ZOROASTRIANIZM

Nazwa religii pochodzi od jej założyciela, proroka Zoroastra (Zaratusztry), który żył na terytorium starożytnego Iranu ok. 3500 lat temu. Od 600 r. p.n.e do 650 r. n.e. była to oficjalna religia Persji. Obecnie 190 tys. wyznawców zamieszkuje głównie w Indiach i Iranie. Zoroastrianie wierzą, że istnieje tylko jeden bóg o imieniu Ahura Mazda, stwórcy świata. Przeciwieństwem Dobrego Boga jest zło ucieleśnione w złym duchu Angra Manyu. Jest on nie tyle równym przeciwnikiem boga, o ile złą energią przeciwstawną energii kreatywnej.

Świętą księgą wyznawców jest Awesta. Miejszem kultu świątynia ognia - agiary. Parsowie nie czczą samego ognia, ale jest on dla nich reprezentacją bożego światła lub mądrości. Prorok nie jest obiektem kultu. Zoroaster miał boską wizję podczas odprawiania pogańskiego rytuału oczyszczającego. Zobaczył on świetlistą istotę, która nazywała się Vohu Manah (dobry umysł). Ten przyprowadził go przed oblicze Boga, otoczonego pięcioma innymi istotami (Amesha Spentas - Święci Nieśmiertelni).

Amesha Spentas są personifikacjami najwyższych cech:

- Vohu Manah – Dobry umysł i cel,
- Asha Vahishta – Prawda,
- Spenta Ameraiti – Oddanie,
- Khashathra Vairya – potęga i sprawiedliwość,

---

⁷⁶ <http://info.bahai.org/guardianship.html>

- Hauravatat – Zdrowie,
- Ameretat – Długie życie i niesmiertelność.

W czasie swoich wizji Zoroaster zadawał liczne pytania, które stały się podstawą religii.

Wykazuje ona wiele podobieństw z chrześcijaństwem, m.in., wiara w niebo i piekło, przeciwstawienie nieśmiertelnej duszy śmiertelnemu ciału, oczekiwanie na zbawiciela, wiara w mający nadejść koniec świata. W religii tej większy nacisk kładzie się na etykę, niż na rytuał. Bardzo ważne jest dążenie do prawdy i uczciwość w doczesnym życiu. Najważniejszy w religii jest człowiek, który posiada wolną wolę. Człowiek jest z natury dobry i przez swoje pozytywne działania zwycięża zło.

Zoroastrianie dzielą się a dwie grupy: Irańczyków i Parsów. Parsowie przybyli do Indii w X w. i zamieszkali w Gudzaracie, w Indiach. Obecnie ponad połowa wyznawców tej religii mieszka w Bombaju. W Indiach zoroastrianie mają status mniejszości.

NAJWAŻNIEJSZE ŚWIĘTA I RYTUAŁY

Khordad Sal – urodziny Zoroastra, jeden z najważniejszych festiwali, obchodzony w świątyni, gdzie wyznawcy modlą się i świętują.

Zoroastrianie obchodzą również siedem świąt, nazywanych *gahanbar*. Wywodzą się one z kultów pre-zoroastrańskich. Ze względu na trzy istniejące kalendarze mogą one przypadać w różnych miesiącach. Są to:

Maidyozarem (święto wiosny),
Maidyoshahem (święto lata),
Paitishahem (święto zbiorów),
Ayathrem (święto związane z chowem bydła),
Maidyarem (święto zimy),
Hamaspathmaidem (święto wszystkich dusz).

Noruz (Jamshedi, Jamshidi Noruz) – siedmiodniowy festiwal na cześć ognia, jednocześnie Nowy Rok, obchodzony jest w czasie wiosennej równonocy. Jest to święto nadal obchodzone w Iranie, ale bez religijnych konotacji. Pali się ogniska, obecnie również organizuje pokazy fajerwerków.

Dla każdego wyznawcy najważniejsza jest ceremonia *nawdźote* (*sehred-pushhi*). Jest to ceremonia inicjacyjna, w której dziecko w wieku od 7-12 lat otrzymuje własne *surdeh* i *kusti*. *Surdeh* to długa, biała bawełniana szata, zaś *kusti* – sznur z trzech splotów, który przypominać ma o trzech głównych zasadach: “Dobrym Słowem, Dobrych Myślach

oraz Dobrych Uczynkach, podstawach etyki. Ceremonię odprawia kapłan zoroastrański. Jest to ceremonia obowiązkowa dla każdej rodziny.

Modlitwy odmawia się w dowolnych porach dnia, zwracając się w kierunku słońca, ognia lub innego źródła światła, które reprezentują Najwyższego Boga. W rytuałach Zoroastrian podkreśla się oczyszczenie. Utrzymują oni ciała, myśli i środowisko, w którym żyją w czystości, by ustrzec się od zła, które jest jego przeciwieństwem.

ZWYCZAJE POGRZEBOWE

Parsowie słyną z wyjątkowego zwyczaju pochówku. Wystawiają oni ciała zmarłych w tzw. „wieżach milczenia” (*dokhma*), gdzie mają one zostać pożarte przez sępy i ulegają naturalnemu rozkładowi. Zoroastrianie uważają, że z chwilą śmierci ciało staje się nieczyste – śmierć wiąże się z działaniami złego ducha Angra Mainju. W krajach zachodnich, gdzie taka praktyka jest zabroniona, zwykle ciała kremują. Obecnie ze względu na zmniejszenie się populacji sępów, zwyczaj ten będzie musiał ulec zmianie, gdyż ciała zmarłych rozkładają się bardzo powoli.

Zawarcie związku małżeńskiego przez zoroastrian dzieli się dwa etapy: pierwszy to podpisanie kontraktu przez nowożeńców i ich opiekunów, a kolejny to uroczystość trwająca od trzech do siedmiu dni.

Nowożeńcy ubierają się na biało. W czasie obrzędu zaślubin jedna z zameężnych krewnych trzyma nad głowami pary młodej biały szal i ściera jedną o drugą, dwie bryłki cukru, aby osłodzić im nową drogę. Końce szala zostają zszyte, co symbolizuje zjednoczenie na całe życie.⁷⁷

Z tego względu, iż zgodnie z parsyjską tradycją dzieci z mieszanych związków dziedziczą religię wyłącznie po ojcu, nie zaś po matce populacja Parsów maleje. Parsowie są zamożną grupą w Indiach, słyną z dobrego imienia i uczciwości w interesach.

ORGANIZACJE

Bombajski Pańćajat Parsów – jedna z najbardziej wpływowych organizacji Parsów w Indiach. Posiada wiele ziemi, prowadzi szkoły i szpitale.

GŁÓWNE MIEJSCE KULTU

---

⁷⁷ Źródła: E. Lewandowski, *Religie dalekiego i środkowego wschodu*, rozdz. Zapomniane ślady Zaratusztry, s. 67-71, Łódź 1986 r.,
http://wyborcza.pl/1,76842,8555663,Coraz_mniej_sepow_w_Bombaju.html.

<http://www.bbc.co.uk/religion/religions/zoroastrian/worship/worship.shtml><http://www.bbc.co.uk/religion/religions/zoroastrian/worship/worship.shtml>.

Iranshah Atash Behram w Udwadzie – świątynia, w której płonie święty ogień, który został przywieziony przez ogień miał przybyć z Parsami z Iranu.

DŻAJNIZM

Założycielem dżajnizmu był Wardhamana Mahawira (540-468 p.n.e.). Był on współczesny Buddzie Gautamie. Obaj nauczyciele prowadzili działalność religijną na tym samym terenie w starożytnych Indiach, podobne są również ich życiorysy. Mahawira nie był pierwszym nauczycielem tej religii, zgodnie z tradycją poprzedzało go dwudziestu trzech tirthankarów ('wyzwolonych').

Mahawira odrzucił ideę boga stwórcy, zgodnie z jego nauką człowiek może zbawić się wyłącznie sam. Najwyższymi zasadami dżajnizmu są „Trzy Klejnoty” – Odpowiednia Wiara, Odpowiednia Wiedza oraz Odpowiednie Zachowanie. Wszystkie byty według dżajnizmu posiadają duszę i powinny być traktowane z szacunkiem. Stąd dżajniści są wegetarianami i starają się minimalnie zużywać surowce naturalne. Podobnie jak w buddyzmie, wierzą w reinkarnację i wyzwolenie z kręgu wcieleń, które można osiągnąć, zgodnie z prawem karmy, dzięki swoim pozytywnym działaniom i surowym praktykom ascetycznym. Religijne teksty dżajnistów nazywane są *agamami* (*agama*).

Zgodnie z cenzusem z 2001 r. W Indiach żyje około 4,2 milionów dżajnistów. Zgodnie z tamtejszym prawem uznaje się ich za wyznawców hinduizmu, podobnie jak sikhów i buddystów. Obecnie starają się oni o uznanie ich za grupę mniejszościową, co wiązałoby się z większym wsparciem rządu.

Dżajniści dzielą się na dwie główne szkoły:

1. Digambarów – odzianych w przestrzeń,
2. Swetambarów – odzianych w biel.

Obie szkoły różnią się poglądami co do kwestii noszenia odzieży. Digambarowie są bardziej ortodoksyjni. Chodzą kompletnie nagi i nie posiadają żadnych rzeczy materialnych. Swetambarowie mogą posiadać: prostą białą szatę, misę żebraczą, miotłę do usuwania insektów, książki i przybory do pisania. Digambarowie uważają również, że kobieta nie może uzyskać wyzwolenia, dopóki nie odrodzi się jako mężczyzna. Istnieją między nimi także różnice w tradycji tekstualnej.

Podstawą etyczną religii jest pięć przykazań (*mahawrata*). Muszą przestrzegać ich mnisi i świeccy wyznawcy (w mniej surowej formie):

1. Nie krzywdzić żyjących istot (*ahimsa*),
2. Nie przywiązywać się do dóbr materialnych (*aparigraha*),

3. Nie kraść (*asteja*),
4. Nie kłamać (*satja*),
5. Zachowywać wstrzemięźliwość płciową (*brahmaćarja*).

Dodatkowo, istnieją jeszcze inne chwalebne śluby – *gunawrata*. Dżajniści powinni ograniczać odległość podróży czy przemieszczania się, by zawęzić teren, na którym mogą zrobić krzywdę żyjącym tam istotom, ograniczyć zużycie surowców wyłącznie do tego, czego potrzebują, nie myśleć źle o ludziach, nie być niesłownym i niesprawiedliwym, nie pobłażać sobie i nie mieć kontaktu z niemoralnymi rzeczami.

Praktyka polega na następujących działaniach (*siksawrata*):

1. medytacji,
2. ograniczonym czasie działania (ograniczanie pewnych działań do określonego czasu),
3. regularnym praktykowaniu religii, zgodnie z zasadami obowiązującymi mnichów,
4. utrzymywaniu mnichów, mniszek i potrzebujących.

W religii tej brak jest kapłanów, istnieje jedynie zakon mnichów i mniszek. Nie tworzą oni jednak gmin religijnych, zakonów, ale żyją wśród społeczności, w której nauczają. Etyka szczególnie nacisk kładzie na *ahimsę* – „całkowite niekrzywdzenie innych istot”. Wiąże się z tym całkowity wegetarianizm a nawet tak skrajne zachowania jak zamiatanie drogi przed sobą w celu uniknięcia zgładzenia drobnych insektów, czy też filtrowanie wody, nakładanie tkaniny na usta, by nie połknąć latających owadów itp. Mnisi nie mają prawa do samoobrony, nawet w wyniku napaści i groźby śmierci. Świeccy wyznawcy muszą unikać zawodów związanych z zadawaniem cierpienia innym istotom (rzeźnik, rybak etc.).

Do dziennych praktyk świeckiego wyznawcy należą: recytacja *Namaskara-sutry* przed wschodem słońca („Kłaniam się oświeconym, kłaniam się wyzwolonym, kłaniam się przywódcom religijnym, kłaniam się nauczycielom, kłaniam się wszystkim mnichom na świecie”). Poza tym, pokuta za złe uczynki popełnione w nocy i w dzień (*pratikramana*), wizyta w świątyni, opieka nad potrzebującymi, modlitwa przed obiadem, czytanie świętych tekstów, pielgrzymka. Ważnym elementem praktyki jest post, w czasie świąt i dowolnie wybranym czasie.

Problematyczna jest praktyka postu podejmowanego przez dżajnistów przed śmiercią – *santhara*. Polega na nieprzyjmowaniu jedzenia i napojów do chwili śmierci. Ma on oczyścić ciało i umysł oraz przygotować do kolejnego wcielenia. Organizacje praw człowieka uważają, że *santhara* jest formą samobójstwa/eutanazji i powinna zostać zabroniona. Mimo, że prawo indyjskie samobójstwo i nakłanianie do niego uważa za

przestępstwo, nie zabrania tej praktyki. Wśród dżajnistów i wyznawców hinduizmu jest ona uważana za dowód odwagi i wiary.

Dżajniści posiadają w Indiach swoje świątynie. Kultem otacza się w nich wizerunki tirthankarów. W świątyniach należących do swetambarów są one udekorowane, zaś w świątyniach digambarów pozostawione bez żadnych zdobień.

Główne miejsca kultu to świątynie na wzgórzach Shatrunjaya w Gudzaracie.⁷⁸

---

⁷⁸ Źródła: <http://www.jaindharmonline.com>,
<http://www.bbc.co.uk/religion/religions/jainism/>.

BUDDYJSKA CEREMONIA INICJACYJNA W COMILLI W BANGLADESZU

MNISI Z UNIWERSYTETU W DARAPURZE W INDIACH

MNICH BUDDYJSKI Z MNIEJSZOŚCI BARUA MODŁĄCY SIĘ ZA POMYŚLNY TRANSPORT POSĄGÓW BUDDY,
TAJLANDIA

URZĄD DO SPRAW CUDZOZIEMCÓW
WYDZIAŁ INFORMACJI O KRAJACH POCHODZENIA
UL. KOSZYKOWA 16, 02-564 WARSZAWA
www.udsc.gov.pl, E-MAIL: zikp@uric.gov.pl

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY